

เกริ่นนำ

เด็กและเยาวชนถือเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน ทั้งการพัฒนาทักษะความรู้และศักยภาพ รวมถึงการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความเป็นพลเมืองที่เป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ และความสามารถในการอยู่ในสภาพสังคม ในปัจจุบันที่มีปัจจัยหลายด้านส่งผลกระทบต่อ และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของเด็กและเยาวชน อาทิ

1. ด้านความมั่นคง

เด็กและเยาวชนยังคงต้องเผชิญกับปัญหาด้านความมั่นคงในการดำรงชีวิต ทั้งการเลี้ยงดูของพ่อแม่ กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่ขาดความสมดุล ขาดการกลั่นกรองในการเลือกรับและนำไปปฏิบัติ เช่น

1.1 ความอยู่รอดปลอดภัยในสังคม จากรายงานของสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2552) พบว่า เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 10 ความรุนแรงที่เกิดขึ้นมักพบมากในลักษณะของการทะเลาะวิวาทระหว่างเพื่อนร่วมโรงเรียนและต่างโรงเรียน รวมถึงความรุนแรงที่เกิดจากการกระทำรุนแรงของสมาชิกในครอบครัว และความรุนแรงที่เผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ ขณะเดียวกันสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะพื้นที่เสี่ยงก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการบ่มเพาะความรุนแรง

จากการสำรวจของศูนย์วิจัยแอแบคโพลล์ (1-8 กุมภาพันธ์ 2551) พบว่า เด็กสามารถเดินถึงร้านเหล้าได้ภายใน 7 นาที ไปร้านเกมและแหล่งพนันได้ในเวลา 15 นาที เข้าถึงซีดีลามกและสถานบันเทิงได้ใน 30 นาที ซึ่งสอดคล้องกับโครงการติดตามสภาวะการเด็กและเยาวชนรายจังหวัด (2551 - 2552)¹ ที่พบว่า หลายจังหวัดมีพื้นที่เสี่ยง แหล่งเรี่ยไรต่างๆ มากกว่าพื้นที่ดีและสร้างสรรค์ 2 - 3 เท่า เช่นเดียวกับรายงานของศูนย์การศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาส จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553)² ที่พบว่า พื้นที่เสี่ยงสำหรับเด็กมีเพิ่มขึ้น ส่วนพื้นที่ดีๆ สำหรับเด็กมีน้อยลงโดยอัตราส่วนของพื้นที่เสี่ยงคิดเป็น 3 ต่อ 1 เท่าของพื้นที่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ยังคงอยู่และเพิ่มมากขึ้นในสังคมไทยโดยมีการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนอย่างกว้างขวาง

1.2 บทบาทหน้าที่ของครอบครัว มีผลต่อความมั่นคงของเด็กและเยาวชน จากการระดมความคิดเห็นในการจัดเวทีสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (2552) สรุปได้ว่า ปัจจุบันครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กันน้อยมาก โดยเฉพาะการพูดคุยและสร้างความเข้าใจกันภายในครอบครัว ทำให้เด็กและเยาวชนหันไปหาอบายมุขและสิ่งยั่วต่างๆ มีการประพฤติตนเพื่อเรียกร้องความสนใจอย่างไม่เหมาะสม รวมถึงสภาวะการณปัจจุบันมีความบีบคั้นทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุที่ทำให้พ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้านมากขึ้น ในท้องถิ่นชนบทหลายครอบครัวพ่อแม่ต้องไปทำงานในตัวเมืองและเมืองใหญ่ ทำให้ไม่สามารถอบรมเลี้ยงดูบุตรได้เท่าที่ควร ส่งผล

¹ สถาบันรวมจิตติ. รายงานสภาวะการเด็กและเยาวชน ปี 2551-2552 ภายใต้โครงการติดตามสภาวะการเด็กและเยาวชนรายจังหวัด (Child Watch) ปี พ.ศ.2551 - 2552. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

² ศูนย์การศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาส คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. โครงการพัฒนาเครือข่ายและกลไกการศึกษาสภาวะการณและขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ให้เด็กไม่ได้รับการดูแลที่เพียงพอ จึงถูกดึงดูดจากสิ่งจูงใจภายนอกครอบครัวโดยง่าย เช่น ดิเดเกม ดิเดสารเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น

1.3 การมีงานทำและประกอบอาชีพ ปัจจุบันยังคงมีเด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานตั้งแต่อายุยังน้อย ทั้งที่ยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอ ขาดความรู้และทักษะในการประกอบสัมมาชีพ ทำให้ต้องประสบกับปัญหาการถูกหลอกลวง เอาเปรียบ และถูกใช้แรงงานอย่างไม่เป็นธรรม ข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ³(2555) พบว่า การใช้แรงงานเยาวชนอายุ 15 - 24 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.4 ของการจ้างงานในทุกช่วงวัยมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากโครงสร้างการจ้างงานส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพาแรงงานระดับล่าง ซึ่งเป็นแรงงานที่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า รวมถึงปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างความต้องการกำลังคนกับการผลิตกำลังคนของประเทศ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ยังคงมีปัญหาการเข้าสู่ตลาดแรงงานและปัญหาการว่างงาน

2. ก้านสุขภาพกายและจิตใจของเด็กและเยาวชน

2.1 สุขภาพทางด้านร่างกาย จากข้อมูลทางด้านโภชนาการของเด็ก โดยโครงการติดตามสภาวะการเด็กและเยาวชนรายจังหวัด (2553)⁴พบว่า เด็กมีการบริโภคขนมกรุบกรอบและน้ำอัดลมเป็นประจำเพิ่มขึ้น และมีการใช้เวลาออกกำลังกายต่อวันที่ลดลง โดยความชุกของเด็กอ้วนจะเพิ่มสูงขึ้นถึง 1 ใน 5 ของเด็กก่อนวัยเรียนและ 1 ใน 10 ของเด็กในวัยเรียน

ด้านอนามัยเจริญพันธุ์ พบว่า เด็กและเยาวชนไทยมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุน้อยลงจาก 18 - 19 ปี ในปี 2539 ลดลงเป็น 15 - 16 ปี ในปี 2552 ขณะที่อัตราการใช้ถุงยางอนามัยมีเพียงร้อยละ 56.9 ส่งผลให้การเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ HIV นอกจากนี้ ยังมีแนวโน้มการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่นสูงขึ้น การตั้งครรภ์ส่วนใหญ่เป็นการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ส่งผลให้มีการทำแท้งสูง ในปีงบประมาณ 2552 พบเด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ทำแท้งถึงร้อยละ 29.3 (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2553) ประกอบกับรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์เด็กและสตรี ปี 2554 โดยองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ)⁵พบว่า สถิติแม่วัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี ของไทยมีจำนวนถึง 150,000 คน และสูงเป็นอันดับหนึ่งของทวีปเอเชีย

2.2 สุขภาพทางด้านจิตใจ เด็กและเยาวชนมีภาวะเครียดจากหลากหลายสาเหตุ เช่น ปัญหาการเรียน การแข่งขัน ความรุนแรง ความกดดันจากสังคม ข้อมูลจากสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2552) พบว่า ผู้ป่วยในกลุ่มเด็กและวัยรุ่นมาใช้บริการด้านสุขภาพจิตเพิ่มขึ้น จากเดิมจำนวน 5,388 คน ในปี

³ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ทั่วราชอาณาจักร ไตรมาสที่ 3 : กรกฎาคม - กันยายน 2555. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2555.

⁴ สถาบันรามาธิบดี. รายงานสภาวะการเด็กและเยาวชน ปี 2551-2552 ภายใต้โครงการติดตามสภาวะการเด็กและเยาวชนรายจังหวัด (Child Watch) ปี พ.ศ.2551 - 2552. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

⁵ องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย. การวิเคราะห์สถานการณ์เด็กและสตรี พ.ศ.2554. กรุงเทพฯ : ยูนิเซฟ, 2554.

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาพ:เด็กและเยาวชน**

2551 เพิ่มขึ้นเป็น 5,609 คน ในปี 2552 จากข้อมูลดังกล่าวสังคมควรมีส่วนช่วยในการสร้างภูมิคุ้มกันและทักษะการดำเนินชีวิตให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีสภาพจิตใจที่แข็งแกร่งสามารถที่จะเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในการดำรงชีวิตได้ดีขึ้น

2.3 พัฒนาการทางด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ จากข้อมูลคุณภาพการศึกษาของเด็กและเยาวชนไทย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งข้อมูลคะแนนเฉลี่ยจากผลการสอบ O-NET (แบบสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน) ในปีการศึกษา 2550 - 2552 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 มีระดับต่ำกว่าร้อยละ 50 เกือบทุกวิชา นอกจากนี้ ยังพบเรื่องความสามารถด้านการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณที่ต่ำกว่าเกณฑ์ โดยเด็กนักเรียนไทยยังขาดสมรรถนะในเรื่องทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ และคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552) นอกจากนี้ ยังมีนักเรียนที่ศึกษาอยู่และลาออกกลางคัน จำนวน 119,626 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 ของนักเรียนทั้งหมด โดยสาเหตุหนึ่ง คือ ขาดทุนทรัพย์ในการศึกษาเล่าเรียน รวมถึงระบบการศึกษาของไทยมีส่วนผลักดันให้เด็กต้องออกนอกระบบโรงเรียน เช่น กฎระเบียบไม่เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก ปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษา มีกฎระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้การศึกษาตลอดชีวิตยังไม่เป็นวิถีชีวิตของคนในชาติ (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553)

3. ก้นจริยธรรม คุณธรรม และความเป็นพลเมือง

จากข้อมูลการสำรวจต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย (2552)⁶ พบว่า เด็กและเยาวชนไทยยังมีจุดอ่อนด้อยหลายประการ ที่สำคัญคือ การพูดจริงและความซื่อสัตย์ แม้กระทั่งเด็กที่เรียนดีก็ยังคงคะแนนข้อนี้ต่ำ รวมทั้งยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาค่อนข้างน้อย ซึ่งเป็นภาพสะท้อนว่า เด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันยังขาดหลักยึดเหนี่ยวที่พึงทางใจ รวมไปถึงการขาดคุณธรรมจริยธรรม เช่น เรื่องของการให้อภัยและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ เป็นต้น ในขณะที่การศึกษาของโครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (2553)⁷ พบว่า พฤติกรรมที่สะท้อนคุณธรรมของเด็กเริ่มมีแนวโน้มที่ดีขึ้นหลายด้าน อาทิ การเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมของเด็กเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 57 ในปี 2551 เป็นร้อยละ 62 ในปี 2552 ซึ่งอาจเป็นผลจากการรณรงค์ด้านคุณธรรมในสังคมที่มีอย่างต่อเนื่อง พฤติกรรมด้านคุณธรรมในส่วนของการเล่นกับศาสนาถึงแม้จะอยู่ในระดับต่ำแต่มีแนวโน้มดีขึ้น คือ จำนวนเด็กที่เข้าวัดเป็นประจำ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 9 ในปี 2551 เป็นร้อยละ 13 ในปี 2552 จำนวนเด็กใส่บาตรเป็นประจำเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11 เป็นร้อยละ 16 จำนวนเด็กสวดมนต์ก่อนนอนเป็นประจำเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 24 เป็นร้อยละ 27 และจำนวนของเด็กนั่งสมาธิเป็นประจำเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกันจากร้อยละ 8 เป็นร้อยละ 13

⁶ สุริยเดว ทรีปาตี. การสำรวจสุขภาพเด็กและเยาวชนและต้นทุนชีวิต ร่วมกับโครงการเฝ้าระวังเด็กและเยาวชน (Child Watch) ช่วงปี 2551-2552. กรุงเทพฯ : สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี, 2552.

⁷ สถาบันรามจิตติ. รายงานสภาวะการณ์เด็กและเยาวชน ปี 2551-2552 ภายใต้โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (Child Watch) ปี 2551 - 2552. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

4. ศักยภาพในการสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนไทย

พื้นที่ในการแสดงออกทางความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนมีค่อนข้างน้อย ถึงแม้ว่าในปัจจุบันได้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับชาติลงไปจนถึงระดับจังหวัด อำเภอ และตำบลแล้วก็ตาม แต่การสนับสนุนการจัดกิจกรรมยังทำได้ไม่ต่อเนื่อง ทั้งด้านงบประมาณ องค์ความรู้ และพี่เลี้ยง รวมทั้งคุณภาพของคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชน ความสามัคคีและพร้อมร่วมงาน จากข้อมูลยังพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกว่าร้อยละ 80 ได้ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนทางวัตถุมากกว่าการเปิดพื้นที่ให้กับสภาเด็กและเยาวชนได้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ของตนเอง (สมพงษ์ จิตระดับ และคณะ, 2553)⁸ รวมทั้งพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ที่กำหนดให้ส่งเสริมบทบาทขององค์กรเอกชน องค์กรชุมชน ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยให้องค์กรเอกชนหรือองค์กรชุมชนที่มีกิจกรรมหรือผลงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน และมีได้มีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองหรือมุ่งค้าหากำไรจากการประกอบกิจกรรมดังกล่าว มีสิทธิขอจดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชนหรือองค์กรชุมชนด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน และมีสิทธิรับเงินอุดหนุน ความช่วยเหลือ และการสนับสนุนจากรัฐ

นอกจากนี้ เด็กและเยาวชนยังต้องการให้สื่อมวลชนนำเสนอการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน เพื่อให้สังคมได้รับรู้ภาพลักษณ์ที่งดงามของเด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนได้มองเห็นคุณค่าในตน และทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ชุมชน และประเทศชาติ เนื่องจากพบว่า สื่อมวลชนมักจะนำเสนอข่าวที่เด็กตกเป็นเหยื่อความรุนแรง หรือเด็กเป็นผู้กระทำความรุนแรงเอง (สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชน, 2552) ทั้งนี้ ควรมีการสนับสนุนการยกย่องเชิดชูเด็กและเยาวชน ที่มุ่งมั่นเป็นนักกิจกรรมที่มีจิตอาสาในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และสนับสนุนให้มีอาชีพผู้นำกิจกรรมและอาสาสมัครผู้นำกิจกรรม เพื่อทำหน้าที่พี่เลี้ยงให้คำปรึกษากับกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่

กลไกสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

การสนับสนุนให้เกิดขบวนการสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านต่างๆ โดยเอาพื้นที่เป็นตัวตั้งเพื่อให้เด็กและเยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพนั้น การสนับสนุนให้เกิดกระบวนการพัฒนานวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในระยะต่อไป โดยการต่อยอดการดำเนินงานที่มีเป้าหมายและข้อตกลงร่วมเป็นพื้นฐานของการขับเคลื่อนนำสู่การปฏิบัติ โดยสรุปดังนี้

(1) ทิศทาง เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ ระยะ 10 ปี (2555-2564) ของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ที่ระบุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะของเด็กและเยาวชนที่ภาคีผู้ได้รับการสนับสนุนทุนจาก สสส. จะต้องให้ความสำคัญเป้าหมายเฉพาะและนำสู่การปฏิบัติโดยชุมชนท้องถิ่น ดังนี้

⁸ สมพงษ์ จิตระดับ และคณะ. รายงานสภาวการณ์เด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภายใต้โครงการติดตามสภาวการณ์เด็กและเยาวชน (Child Watch). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

- (1) ลดอัตราการสูบบุหรี่ของกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชน (ผลการสำรวจปี 2552 กลุ่มอายุ 15-18 ปี และ 19-24 ปี มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 36.50 และร้อยละ 26.09 ตามลำดับ)
- (2) ลดอัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มวัยรุ่น และเยาวชน (ผลการสำรวจปี 2550 กลุ่มอายุ 15-19 ปี ร้อยละ 8.0 และกลุ่มอายุ 20-24 ปี ร้อยละ 21.6)
- (3) ลดอัตราการตั้งครรภ์และคลอดบุตรในเยาวชนกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี (ผลการสำรวจปี 2551 กลุ่มอายุต่ำกว่า 15 ปี ร้อยละ 0.11 และกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 2.7)
- (4) ลดภาวะโภชนาการเกินหรือโรคอ้วนในกลุ่มเด็กวัยเรียน (ผลการสำรวจปี 2552 กลุ่มอายุ 6-14 ปี ร้อยละ 9.70)
- (5) ลดอัตราการตายจากอุบัติเหตุทางถนนในกลุ่มเด็กวัยเรียน วัยรุ่น และเยาวชน (ผลการสำรวจปี 2550 กลุ่มเด็กวัยเรียน (อายุ 6 - 8 ปี) เสียชีวิต ร้อยละ 17 และผลการสำรวจปี 2552 กลุ่มอายุ 15 - 24 ปี มีอัตราการเสียชีวิต ๒๓.๕ คน ต่อประชากรแสนคน)
- (6) เพิ่มอัตราการบริโภคผักและผลไม้อย่างพอเพียง ตามข้อแนะนำ (400 กรัมต่อวัน) ในกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชน
- (7) เพิ่มอัตราการมีกิจกรรมทางกายอย่างเพียงพอ และ/หรือการออกกำลังกายเป็นประจำในกลุ่มเด็กวัยเรียน วัยรุ่น และเยาวชน

(2) นโยบายสาธารณะด้านการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก 3) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ร่วมกับเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ศูนย์สนับสนุนวิชาการภาค และภาคีภาคส่วนต่างๆ ขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปี 2553 เป็นต้นมา เครือข่ายฯ ได้ร่วมกันพัฒนาข้อเสนอนโยบายสาธารณะด้านการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนให้เกิดขึ้น และมีการขับเคลื่อนกิจกรรมเรื่อยมา จนในปี 2555 ข้อเสนอแนะนโยบายสาธารณะด้านการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนเริ่มมีความชัดเจนและเห็นรูปธรรมจากการดำเนินงาน โดยได้พัฒนาข้อเสนอย่อยออกเป็น 10 ประเด็น (เวทีพื้นพลังชุมชนท้องถิ่นสู่การอภิวัฒน์ประเทศไทย ครั้งที่ 3 ประจำปี 2555) ที่สามารถสะท้อนรูปธรรมการดำเนินงานภายใต้ประเด็นข้อเสนอย่อยนั้นๆ ผ่านปฏิบัติการจริงในพื้นที่

(3) ภาระงาน “เครือข่ายพลเมืองเยาวชนร่วมสร้างวิถีความดี”⁹ ประกาศ ณ คำย “พลเมืองเยาวชนร่วมสร้างวิถีความดี” โดยเครือข่ายพลเมืองเยาวชนร่วมสร้างวิถีความดี มีเจตจำนงร่วมกัน 4 ข้อ ดังนี้

ข้อที่ 1 จะร่วมกับครอบครัวและชุมชนในการลด ละ เลิกสิ่งเสพติด ลดพฤติกรรมเสี่ยง มั่วสุมยามวิกาล หยุดพฤติกรรมติดเกมส์ หยุดพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมอันเป็นเหตุของการมีครอบครัวที่ไม่พร้อม

ข้อที่ 2 ร่วมกับเพื่อนเด็กและเยาวชน รวมถึงผู้นำชุมชนเพื่อสร้างแนวร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด และสืบสานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างนิสัยการออม และสร้างการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของความรักและการให้โอกาส

⁹ ภาระงาน “เครือข่ายพลเมืองเยาวชนร่วมสร้างวิถีความดี” ประกาศโดย เครือข่ายพลเมืองเยาวชนร่วมสร้างวิถีความดี ณ คำย “พลเมืองเยาวชนร่วมสร้างวิถีความดี” วันอาทิตย์ที่ 27 ตุลาคม 2556 ณ ตำบลห้วยม้อ อำเภอกงหรา จังหวัดศรีสะเกษ

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

ข้อที่ 3 ร่วมกับผู้นำท้องถิ่นในการสืบสานวิถีความดี พร้อมทั้งรณรงค์เชิญชวนเด็กและเยาวชนจิตอาสาในชุมชนให้มีการรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรเด็กที่อาจเรียกว่า สภาเด็กและเยาวชน ที่มีผลกำลังในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ “ร่วมสร้างวิถีความดี”

ข้อที่ 4 รวมตัวเป็นเครือข่ายรณรงค์ร่วมสร้างพลเมืองเยาวชนบนวิถีความดีผ่านช่องทางการสื่อสารอย่างหลากหลายวิธีอย่างต่อเนื่องต่อไป

(4) ปฏิญญาเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ สนับสนุนเครือข่ายพลเมืองเยาวชนร่วมสร้างวิถีความดี¹⁰ ประกาศ ณ ค่าย “พลเมืองเยาวชน ร่วมสร้างวิถีความดี” เพื่อสนับสนุนเครือข่ายพลเมืองเยาวชนร่วมสร้างวิถีความดี มีสาระสำคัญดังนี้

ประการแรก คือ เชิญชวนผู้ใหญ่ใจดีในพื้นที่ร่วมตัวกันสนับสนุนการเรียนรู้และกิจกรรมเพื่อเพิ่มทักษะที่จำเป็นต่อการสร้างตนเองให้เป็นพลเมืองเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

ประการที่สอง คือ เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีทักษะ “4 สร้าง” ได้แก่ สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด สร้างจิตอาสา สร้างนิสัยการออม สร้างการมีส่วนร่วม

ประการที่สาม คือ เชิญชวนสมาชิกของชุมชนสนับสนุนกิจกรรมที่เกิดจากการ “ร่วมคิด ร่วมประสาน ร่วมกำหนด ร่วมลงแรง” ของเยาวชนอาสา จนได้รับการยอมรับและเป็นวิถีปฏิบัติของครอบครัวและชุมชนสืบสานกันต่อจากรุ่นสู่รุ่น

ประการที่สี่ คือ ผลักดันให้กองทุนและการจัดสวัสดิการของกลุ่มและชุมชน ได้ขยายความครอบคลุมกิจกรรมสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

ประการที่ห้า คือ สมาชิกเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ร่วมกัน จัดทำระบบข้อมูลตำบลที่เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้นำที่ประสบการณ์ชีวิตที่มีคุณค่าในการเรียนรู้และสืบสาน

ประการที่หก คือ ร่วมมือกับองค์กรในพื้นที่กำหนดกฎ กติกาของชุมชน และข้อบัญญัติท้องถิ่นว่าด้วยการเฝ้าระวังปัญหาและปกป้องสิทธิของเด็กและเยาวชน ที่ได้รับการยอมรับจากเด็กและเยาวชน

แนวทางการดำเนินงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ด้วยบทบาทของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก 3) ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ที่ทำงานร่วมกันเพื่อร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ได้เห็นถึงศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนานวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การสนับสนุนทุนในการขับเคลื่อน การจัดทำและนำใช้ข้อมูลและการพัฒนา กฎ กติการ่วม จนเกิดเป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมโดยเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง

¹⁰ ปฏิญญาเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ สนับสนุนเครือข่ายพลเมืองเยาวชนร่วมสร้างวิถีความดี ประกาศ ณ ค่าย “พลเมืองเยาวชนร่วมสร้างวิถีความดี” วันอาทิตย์ที่ 27 ตุลาคม 2556 ณ ตำบลห้วยม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

**คู่มือดำเนินการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดรูปธรรมการดำเนินงานที่ตอบสนองต่อเป้าประสงค์และมีนวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนโดยเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง ตลอดจนมีพื้นที่ต้นแบบที่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ องค์ความรู้ ให้แก่สมาชิกเครือข่ายและผู้สนใจ จึงได้ออกแบบแนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย 5 ชุดกิจกรรมหลัก ดังนี้

ชุดกิจกรรมที่ 1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน

การจัดการชุมชนเพื่อ “สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน” ให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด สร้างจิตอาสา ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีบทบาทในการร่วมทำกิจกรรมช่วยเหลือชุมชน เช่น ช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างจิตสำนึกให้เด็กรักการออม และสร้างให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อสังคม สร้างกิจกรรมให้เด็กได้ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมพัฒนา เพื่อลดปัญหาเสี่ยงของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ร่วมผลักดันและขับเคลื่อน “พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน” เพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมตระหนักในปัญหา ช่วยขจัดและควบคุมสภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหาต่อเด็ก โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาอย่างรอบด้าน ทำให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์และลานกิจกรรม สำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเป็นพื้นที่สร้างมิตรภาพ สร้างการเรียนรู้ และสร้างสุขภาวะของเด็กและเยาวชน รวมไปถึงการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด เน้นการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมของชุมชน จึงเป็นกลไกสำคัญเชิงพื้นที่ในการพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วมให้กับชุมชน โดยเฉพาะการรวมตัวอย่างสร้างสรรค์ของกลุ่มเด็กและเยาวชนในการทำกิจกรรมเพื่อคนอื่น ผู้เดือดร้อนจากภัยธรรมชาติ หรือในช่วงเวลาที่จะช่วยกันสร้างความปรองดอง ภายหลังที่ประเทศประสบกับความวุ่นวาย การแตกแยกทางความคิดทางการเมือง เช่น กลุ่มเยาวชนการเมืองใหม่ กลุ่มเยาวชนประชาธิปไตย กลุ่มเยาวชนจากเหตุการณ์สีนวมิ กลุ่มเด็กและเยาวชนในสังคมเครือข่ายออนไลน์ เช่น Facebook Twitter ซึ่งต่างก็ทำให้เด็กและเยาวชนมีความพึงพอใจ และมีความสุขที่ได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคม

คู่มือดำเนินการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ชุดกิจกรรมที่ 2 การบริหารจัดการกองทุนและสวัสดิการสำหรับกิจกรรมสร้างสรรค

เด็กและเยาวชนถือเป็นกำลังสำคัญยิ่งในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ การปลูกฝังหรือสร้างกิจกรรมที่สร้างสรรค์ให้กับกลุ่มคนเหล่านี้ได้ ถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ แต่กิจกรรมอาจไม่สำเร็จลุล่วงไปได้ หากขาดการสนับสนุนหรือกองทุนเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนทำกิจกรรม ดังนั้น การจัดตั้งกองทุนเพื่อเด็กและเยาวชนนั้น มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาของเด็กและเยาวชนในทุกๆ ด้าน เพื่อเป็นการสนับสนุนกิจกรรมของเด็กและเยาวชน ซึ่งทุนนั้นจะเป็นทุนทางด้านบุคคล สิ่งของและอุปกรณ์ หรือเงินสนับสนุนก็ได้ เพื่อเป็นการสนับสนุนกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ในสังคมปัจจุบันของเด็กและเยาวชน ซึ่งยังคงต้องเผชิญกับปัญหาด้านความมั่นคงในการดำรงชีวิต ทั้งการเลี้ยงดูของพ่อแม่ กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่ขาดความสมดุล ขาดการกลั่นกรองในการเลือกรับและนำไปปฏิบัติ ดังนั้น การจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนในด้านต่างๆ ของเด็กและเยาวชนนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้กิจกรรมต่างๆ ของเด็กและเยาวชนลุล่วงตามเป้าหมายไปได้

ชุดกิจกรรมที่ 3 เพิ่มทักษะและสร้างการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

การเรียนรู้และเพิ่มทักษะเด็กและเยาวชน เป็นการจัดการเพื่อ “เสริมสร้างความเข้มแข็ง” เป็นการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์สร้างการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน และเข้ามามีส่วนรวมในการจัดการตำบล และจัดการในเรื่องของเด็กและเยาวชน ด้วยวิธีการเรียนรู้และถ่ายทอดจากผู้ใหญ่ จากเพื่อนพี่ จากรุ่นสู่รุ่น เน้นให้เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมร่วมกันและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีจิตอาสา เช่น การเข้าร่วมแข่งขันกีฬาของตำบล การเข้าไปเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านและแหล่งเรียนรู้ในตำบล การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน การรวมกลุ่มกันทำผลิตภัณฑ์ เสริมรายได้ การร่วมกันทำกิจกรรมอาสาสมัครที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน การช่วยเหลือชุมชน เป็นต้น รวมถึงการเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนจากหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองและชุมชน รวมถึงการอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาในท้องถิ่นส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน

ชุดกิจกรรมที่ 4 การพัฒนาระบบข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนและการนำใช้

การจัดทำและนำใช้ฐานข้อมูลด้านเด็กและเยาวชน รวมถึงการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูล การดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนนั้น มีแนวคิดมาจากปัญญาเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ สนับสนุนเครือข่ายพลเมืองเยาวชนร่วมสร้างวิถีความดี ประกาศ ณ ค่าย “พลเมืองเยาวชน ร่วมสร้างวิถีความดี” เพื่อสนับสนุนเครือข่ายพลเมืองเยาวชนร่วมสร้างวิถีความดี ซึ่งระบุไว้ในประกาศที่ห้าคือ สมาชิกเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ร่วมกันจัดทำระบบข้อมูลตำบลที่เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้นำที่ประสบการณ์ชีวิตที่มีคุณค่าในการเรียนรู้และสืบสาน ซึ่งการจัดทำฐานข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนจะช่วยให้ชุมชนมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในชุมชนของตนเอง เพื่อนำใช้สำหรับการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การพัฒนาทักษะ กิจกรรมสร้างสรรค์ ความต้องการของเด็กและเยาวชน รวมถึงทำให้ทราบสถานการณ์ปัญหาด้านเด็กและเยาวชนในชุมชน สามารถที่จะเข้าไปจัดการปัญหาต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ เมื่อมีการจัดทำฐานข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนแล้วนั้น ช่องทางการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนก็นับเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ เพราะนอกจากจะใช้เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนในชุมชนแล้ว ยังสามารถใช้เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ทั้งที่เป็นกิจกรรมหลักของเด็กและเยาวชน และกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งยังใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารระหว่างเด็กกับเด็กและเด็กกับผู้ใหญ่ ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ชุดกิจกรรมที่ 5 การกำหนดกฎ กติกา หรือข้อบัญญัติท้องถิ่น เพื่อเฝ้าระวังปัญหาและปกป้องสิทธิของเด็กและเยาวชน

การจัดการตนเองของท้องถิ่น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมุ่งเน้นการขจัดปัญหาในชุมชนในทุกด้าน เช่น ด้านเด็กและเยาวชน ปัญหาด้านยาเสพติด การทะเลาะวิวาท การมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในเด็กและเยาวชน และยังส่งผลกระทบต่อในด้านอื่นๆ ตามมาอีกด้วย ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ด้านสุขภาพทางกาย สุขภาพใจ โดยปัญหาที่พบเหล่านี้จะมีการป้องกันเพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดกับชุมชน ท้องถิ่นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน ในการบริหารจัดการแบบบูรณาการ โดยชุมชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร ข้าราชการ องค์กร เครือข่าย มีการร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหาซึ่งมีกระบวนการในการทำงานผ่าน “ธรรมนูญสุขภาพ” ซึ่งมีการกำหนดข้อตกลงในการอยู่อาศัยร่วมกัน เพื่อสะดวกในการดูแล ต้องสนองความต้องการได้อย่างทั่วถึง และตรงกับความต้องการของแต่ละชุมชนด้วย เด็กและเยาวชนจึงมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูล นำเสนอข้อมูล เพื่อนำข้อมูลนั้น ออกมาในรูปแบบของแผนชุมชน “แผนสุขภาพชุมชน” เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางในการดูแลด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น โรคภัยไข้เจ็บ โรคติดต่อในเด็ก อุบัติเหตุ โดยมี “ศูนย์อพพร. 24 ชม.” ในการป้องกันภัยและเข้าช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนและประชาชนทุกกลุ่มในท้องถิ่นดีขึ้นและตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ระบียบการปฏิบัติร่วมกันและอยู่ด้วยความคิดเห็นที่มีการตกลงแล้ว

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ชุดกิจกรรมที่ 1 :

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน

แนวคิดเมนู

การจัดการชุมชนเพื่อ “สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน” ให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด สร้างจิตอาสา ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีบทบาทในการร่วมทำกิจกรรมช่วยเหลือชุมชน เช่น ช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างจิตสำนึกให้เด็กรักการออม และสร้างให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อสังคม สร้างกิจกรรมให้เด็กได้ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมพัฒนา เพื่อลดปัญหาเสี่ยงของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ร่วมผลักดันและขับเคลื่อน “พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน” เพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมตระหนักในปัญหา ช่วยขจัดและควบคุมสภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหาต่อเด็ก โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาอย่างรอบด้าน ทำให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์และลานกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเป็พื้นที่สร้างมิตรภาพ สร้างการเรียนรู้ และสร้างสุขภาวะของเด็กและเยาวชน รวมไปถึงการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด เน้นการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมของชุมชน จึงเป็นกลไกสำคัญเชิงพื้นที่ในการพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วมให้กับชุมชน โดยเฉพาะการรวมตัวอย่างสร้างสรรค์ของกลุ่มเด็กและเยาวชนในการทำกิจกรรมเพื่อคนอื่น ผู้เดือดร้อนจากภัยธรรมชาติ หรือในช่วงเวลาที่จะช่วยกันสร้างความปรองดอง ภายหลังที่ประเทศประสบกับความวุ่นวาย การแตกแยกทางความคิดทางการเมือง เช่น กลุ่มเยาวชนการเมืองใหม่ กลุ่มเยาวชนประชาธิปไตย กลุ่มเยาวชนจากเหตุการณ์สึนามิ กลุ่มเด็กและเยาวชนในสังคมเครือข่ายออนไลน์ เช่น Facebook Twitter ซึ่งต่างก็ทำให้เด็กและเยาวชนมีความพึงพอใจ และมีความสุขที่ได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งภายใต้ชุดกิจกรรมที่ 1 ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 4 ฐานเรียนรู้ ดังนี้

ฐานเรียนรู้ที่ 1 สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด

ฐานเรียนรู้ที่ 2 สร้างจิตอาสา

ฐานเรียนรู้ที่ 3 สร้างนิสัยการออม

ฐานเรียนรู้ที่ 4 สร้างการมีส่วนร่วม

ฐานเรียนรู้ที่ 1 สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด

เป็นการสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมองเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้สั่งสมไว้ ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบสาน โดยมีผู้ใหญ่ในชุมชนให้การส่งเสริมและสนับสนุน รวมถึงเข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเด็กและเยาวชน

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะ:เด็กและเยาวชน**

ตัวอย่างพื้นที่รูปธรรม ประกอบด้วย

1.1 กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้ากระเหรี่ยง

ที่ตั้ง : องค์การบริหารส่วนตำบลโมโกร อำเภอู้มผาง จังหวัดตาก

1.2 เครือข่ายเยาวชนคนกวางนวลจังหวัดชุมพร

ที่ตั้ง : องค์การบริหารส่วนตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

1.1 กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้ากระเหรี่ยง

(องค์การบริหารส่วนตำบลโมโกร อำเภอู้มผางจังหวัดตาก)

แนวคิด

จากความเจริญที่เข้ามาในชุมชน สินค้าของใช้อุปโภคบริโภค หาซื้อได้ง่ายทั่วไปตามท้องตลาดการแต่งกายแฟชั่นสมัยได้เข้ามา ทำให้เด็กในชุมชนแต่งกายตามแฟชั่นและเกิดความอายที่จะใส่ชุดเสื้อผ้ากระเหรี่ยง รวมถึงผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาว่างในการทอผ้าทำให้การทอผ้ากระเหรี่ยงเริ่มจะค่อยๆ หายไป แกนนากลุ่ม **นางสาวเกศรา ดนัยสินทวี** จึงเกิดแนวคิดอนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้ากระเหรี่ยงไม่ให้สูญหายไป จึงชักชวนเด็กและเยาวชนในพื้นที่จัดตั้งกลุ่มเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้ากระเหรี่ยงขึ้น

การบริหารจัดการ

นางสาวเกศรา ดนัยสินทวี นำแนวคิดอนุรักษ์การทอผ้ากระเหรี่ยง ไปประชุมปรึกษากับกลุ่มสตรีหมู่บ้าน และปรึกษากับผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้านเพื่อขอขออนุญาตดำเนินการและคัดเลือกประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขานุการ กรรมการ แบ่งหน้าที่ทำงาน การดำเนินงานของกลุ่มแบ่งคนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มเด็กนักเรียนชั้นประถมฯ และกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งมีการแบ่งหน้าที่กันชัดเจนในการจัดการงาน กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้ากระเหรี่ยง แบ่งหน้าที่โดยกลุ่มแม่บ้านจะเป็นครูสอนให้กับกลุ่มเด็กโต และกลุ่มเด็กโตจะสอนให้กับกลุ่มเด็กเล็ก โดยจะมีการรวมกันในวันหยุด รวมกลุ่มทอผ้าและทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดความสามัคคีในกลุ่มและสมาชิกยังมีการออมโดยเก็บเงินสมาชิกกลุ่มคนละ 20 บาทต่อเดือน การจัดการข้อมูล เด็กและเยาวชนในกลุ่มมีการจัดทำข้อมูลลดทอนการทอผ้าที่เกิดจาก “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” โดยเรียนรู้จากปู่ย่า ผู้เฒ่าผู้แก่ และเรียนรู้จากการจัดนิทรรศการในพื้นที่ต่างๆ ทั้งจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากหมู่บ้านอื่น โดยนำมาประยุกต์ใช้ในการตัดเย็บออกแบบให้ร่วมสมัยตามแฟชั่นบ้าง แต่ยังคงความเป็นกะเหรี่ยงไว้ การจัดการทรัพยากรอุปกรณ์ การถักทอได้จากวัสดุธรรมชาติหาได้ง่ายในพื้นที่ ส่วนใหญ่จะทำขึ้นเองยกเว้นด้ายที่ใช้ทอได้จากการซื้อเนื่องจากสะดวกกว่าที่จะปลูกเอง

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

จากการดำเนินการ เด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ให้ความสนใจ และเข้ามามีส่วนร่วมจำนวนมาก มีสมาชิกกลุ่มประมาณ 50 คน ผู้ใหญ่บ้านยกศาลาประชุมหมู่บ้าน ที่ตั้งอยู่ใกล้สนามกีฬาให้เป็นที่ทำการและรวมกลุ่ม

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

ทำกิจกรรมทุกวัน ตอนเย็นจะมีสมาชิกกลุ่มและเด็กในชุมชนมาเล่นกีฬาและทำกิจกรรมร่วมกันและได้ชักชวนกันเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม ผลผลิตที่ได้จากการทอผ้าส่วนใหญ่จะนำไปใช้ในครอบครัว ในแนวคิด “ลดรายจ่าย” ไม่มีแนวคิดจำหน่ายแต่มีการนำไปโชว์ในงานต่างๆ เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมการทอผ้ากะเหรี่ยงและสร้างความภาคภูมิใจในบ้านเกิดให้กับเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้ากะเหรี่ยง เชื่อมโยงกับชุดกิจกรรมที่ 3 ในเรื่องการเพิ่มทักษะและสร้างการเรียนรู้ให้เด็กและเยาวชน โดยเฉพาะการฝึกทักษะให้เด็กและเยาวชนได้ ออกแบบลวดลายที่เป็นภูมิปัญญา มีการจัดการบริหารอย่างมีระบบ ตั้งกฎกติกากลุ่ม แบ่งหน้าที่ชัดเจน ร่วมประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลโมโกร พัฒนาชุมชนอำเภอ กรมพัฒนาฝีมือแรงงานและยังช่วยแก้ปัญหาการมั่วสุมเสพยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่น

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

ความสำเร็จของกลุ่มเกิดจาก “แกนนำกลุ่ม” เป็นปัจจัยของความสำเร็จเพราะเป็นผู้ที่ทุ่มเทกับงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มองเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาของบรรพบุรุษว่า ควรอนุรักษ์และสืบสานโดยเด็กและเยาวชน และผู้นำชุมชนเป็นปัจจัยของความสำเร็จให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชน โดยการให้ความสนับสนุนและให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ

ปัญหาอุปสรรค

การสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมในการจัดกิจกรรม ซึ่งทางกลุ่มได้เริ่มมีการร่วมกันระดมเงินออมจากสมาชิก เพื่อนำมาเป็นกองทุนของกลุ่ม

บุคลากร

นายสมพร โงมขุนทด

นักบริหารงานสาธารณสุข

เบอร์โทรศัพท์ 089-2384779

Email: benya_ben2544@hotmail.com

นางสาวเกศรา ดนัยสินทวี

แกนนำแหล่ง/วิทยากรแหล่ง

เบอร์โทรศัพท์ 081-0378859

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา

นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

1.2 เครือข่ายเยาวชนนงนางนวลจังหวัดชุมพร

(องค์การบริหารส่วนตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร)

แนวคิด

สมาคมประชาสังคัมชุมพร (เครือข่ายสิทธิชุมชนได้) ร่วมกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 8 และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน สถาบันการศึกษาในอำเภอหลังสวนและอำเภอละแม ได้ร่วมดำเนินงานโครงการอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำเยาวชนผู้นำการเปลี่ยนแปลงจังหวัดชุมพร เมื่อวันที่ 23-25 เมษายน 2555 เพื่อให้มีภาวะผู้นำ กล้าคิด กล้าแสดงออก และแก้ไขปัญหาต่างๆ พร้อมสนับสนุนให้เยาวชนทำกิจกรรมในพื้นที่การสร้างสำนึกรักถิ่น สำนึกพลเมือง และห่วงแทนทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนขยายผลกิจกรรมสู่โรงเรียนและชุมชน จนเกิดการรวมตัวจัดตั้งเป็น “กลุ่มเยาวชนนงนางนวล” ขึ้นนงนางนวลสื่อความเป็นอิสระเสรีโดยบังนงนางนวล กล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ และแหล่งทรัพยากรที่สำคัญในอ่าวไทย คือ “แอ่งนางนวล”

การบริหารจัดการ

การขับเคลื่อนของเครือข่ายนงนางนวล ได้มีการประชุมเพื่อสรรหาผู้นำและเลขาของแต่ละโรงเรียนเพื่อเป็นแกนประสานงาน ดังนี้ (1) โรงเรียนสวนศรีวิทยา สมาชิกจำนวน 15 คน มีนายไตรรงค์ จันทร์โอ เป็นผู้ประสานงาน (2) โรงเรียนเมืองหลังสวน สมาชิกจำนวน 25 คน มีนายสมรัก อินทร์ทอง เป็นผู้ประสานงาน (3) โรงเรียนชลธารวิทยา สมาชิกจำนวน 15 คน มีนางสาวเอมอร สุขสำราญ เป็นผู้ประสานงาน (4) โรงเรียนสหกรณ์พัฒนา สมาชิกจำนวน 35 คน มีเด็กหญิงอาทิตย์ยา โนริกุล เป็นผู้ประสานงาน และ (5) วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน สมาชิกจำนวน 10 คน มีนายณัฐภัทร คงภักดี เป็นผู้ประสานงาน

กลุ่มเยาวชนจะมีการพบปะประชุมเฉลี่ยสองเดือนต่อครั้ง และร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตความสามารถด้านต่างๆ เช่น การรณรงค์การเก็บข้อมูลศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การจัดทำสื่ออย่างง่าย ประชุมกลุ่มเรียนรู้นอกห้องเรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้เฒ่า/แกนนำชุมชนท้องถิ่น การจัดค่ายและร่วมกิจกรรมที่ร่วมกับชุมชนในพื้นที่อำเภอละแม อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ทั้งนี้ เพื่อหล่อหลอมความเป็นผู้นำ มีสำนึกรักถิ่นและสำนึกพลเมือง การจัดการงานกิจกรรมของเครือข่ายมีสามรูปแบบคือ (1) กิจกรรมในโรงเรียนซึ่งจะทำการสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษา เช่น โรงเรียนสหกรณ์พัฒนา อำเภอละแม ฝึกให้เยาวชนเล่นหนังตะลุงและจัดทำสื่อสั้นผ่านโซเชียลมีเดีย โรงเรียนชลธารวิทยา ตำบลบ้านควน มีการปลูกผักแปลงเกษตรในโรงเรียน (2) กิจกรรมของเครือข่ายเยาวชนที่มาพบปะแลกเปลี่ยนทำกิจกรรมในช่วงวันหยุดและได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ใจดีไปร่วมกิจกรรมรณรงค์ ประชุม อบรมเชิงปฏิบัติการตามจังหวัดที่โอกาสเอื้ออำนวยไม่กระทบกับการเรียนปกติ และ (3) กิจกรรมที่ร่วมกับชุมชนท้องถิ่น เช่น การจัดรายการวิทยุชุมชนคนละแม การอนุรักษ์และฟื้นฟูพันธุกรรมพืชวัดอิฐ (สุวรรณาราม) บ้านควน การศึกษาเรียนรู้/จัดทำสื่อสวนสมเด็จพระศรีนรินของโรงเรียนสวนศรีวิทยา การจัดการทรัพยากรในการจัดกิจกรรมนั้น เด็กและเยาวชนจะได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนในส่วนของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและจากชุมชน หน่วยงานต่างๆ อาทิ สมาคมประชาสังคัมชุมพร เป็นต้น

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

1. เกิดกลุ่มเครือข่ายเยาวชนคนกานางวลจังหวัดชุมพร มีผู้นำเยาวชนที่สามารถจัดกิจกรรมรณรงค์และกิจกรรมดนตรี/การแสดง ได้จำนวน 7 คน
2. เกิดกิจกรรมในโรงเรียนและชุมชน ได้แก่ หนึ่งตะลุงเยาวชน โรงเรียนสหกรณ์พัฒนา อำเภอละแม จังหวัดชุมพร และสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย อนุรักษ์และฟื้นฟูพันธุกรรมพืชชาติพันธุ์ (สุวรรณาราม) ตำบลบ้านควน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

1. มีพี่เลี้ยงและทีมผู้ใหญ่ใจดีแนะนำส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมตามความต้องการของเยาวชนอย่างต่อเนื่อง
2. มีการพัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์ ฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และปฏิบัติการร่วมกับชุมชนท้องถิ่นเป็นการหล่อหลอมสำนึกรักท้องถิ่น และสำนึกพลเมือง

ปัญหาอุปสรรค

1. มีโอกาสและทรัพยากรมาเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และปฏิบัติการ
2. การมีพี่เลี้ยงหรือครูที่ปรึกษาที่พร้อมสนับสนุนเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

บุคลากร

นายสมพล รัสสุไธยะ

ผู้ประสานงานเครือข่าย

เบอร์โทรศัพท์ 080-6071301

นายณัฐภัทร คงภักดี

แกนนำเด็กและเยาวชน

เบอร์โทรศัพท์ 090-1596980

ฐานเรียนรู้ที่ 2 สร้างจิตอาสา

การสร้างกิจกรรม สร้างเวทีหรือการสร้างพื้นที่ให้กับเด็กและเยาวชนได้แสดงออกถึงความสามารถในด้านต่างๆ ที่จะเป็นการช่วยเหลือชุมชนและสังคม มุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ปลูกฝังให้รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น การสร้างอาสาสมัครเยาวชนร่วมทำกิจกรรมช่วยเหลือชุมชน ช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการจัดตั้งศูนย์คลายทุกข์หรือเครือข่ายเฝ้าระวังความรุนแรงเพื่อยุติความรุนแรงแก่เด็กและครอบครัว

ตัวอย่างพื้นที่รูปธรรม ประกอบด้วย

2.1 สภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองพลับ

ที่ตั้ง: เทศบาลตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2.2 ยุววิทย์

ที่ตั้ง: เทศบาลตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

2.1 สภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองพลับ

เทศบาลตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แนวคิด

จากความต้องการของเด็กและเยาวชนในการสร้างเวทีเพื่อให้กลุ่มได้มีพื้นที่แสดงออกทางความคิดเห็น มีสิทธิ มีเสียงในการปกครอง เทศบาลตำบลหนองพลับจึงสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้ร่วมตัวจัดตั้งกลุ่มและเกิดเป็น “สภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองพลับ” โดยมุ่งให้เด็กให้เห็นความสำคัญของการมีจิตอาสา ในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ ต่อสังคม

การบริหารจัดการ

สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองพลับ ประกอบไปด้วยเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียน และผู้ที่ขาดโอกาสทางสังคมการจัดการงาน พลังเด็กและเยาวชนร่วมประชุมกับสภาผู้นำ ร่วมเก็บขยะแล้วนำไป ทอดผ้าป่าขยะ ร่วมปั่นจักรยานไปสร้างฝายชะลอน้ำ การจัดการข้อมูล สภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองพลับ มีการจัดเก็บข้อมูลด้านการสร้างจิตอาสากับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่ติดเกมในชุมชน โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ พบว่า สถิติของเด็กและเยาวชนที่เคยติดเกม และเที่ยวเตร่ในวันหยุด เมื่อมาเข้าร่วมกิจกรรมการสร้างจิตอาสา เก็บขยะไปทอดผ้าป่า และสร้างฝายชะลอน้ำ มีพฤติกรรมดังกล่าว ลดลงถึงร้อยละ 86.5

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

การมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มคนสูงวัยกับเด็กและเยาวชน ร่วมกันทำกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ปลูกฝัง ความเป็นระเบียบของสังคมที่มีคุณธรรม เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม และเห็นความสำคัญ ของการมีจิตอาสาต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

การมีส่วนร่วมของกลุ่มคนในสังคมที่ผ่านเวทีสภาผู้นำ สภาเด็กและเยาวชน สร้างกระบวนการเรียนรู้ ทักกะให้เห็นรูปแบบการปกครอง การอยู่ร่วมกันในสังคม กำหนดกฎกติกา การใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนที่ ผ่านการประชุมสภาเด็กและเยาวชน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

การสร้างสภาเด็กและเยาวชนเป็นจุดศูนย์กลางที่สามารถชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตของเด็กและ เยาวชน ช่วยขัดเกลาทางสังคม สร้างกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงรูปแบบการปกครอง

บุคลากร

นายเกรียงไกร ทวีกาญจน์

นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองพลับ

เบอร์โทร 081-0150349

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

2.2 ยุววิจัย

เทศบาลตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

แนวคิด

ยุววิจัยเมืองเขมราฐบุรีธานี โครงการการคืนความรู้สู่ชุมชน การผลิตเอทานอลจากกลอยเนื่องจากกลอยเป็นพืชท้องถิ่นที่มีมากในอำเภอเขมราฐ โดยธรรมชาติของกลอยเป็นพืชหัวเช่นเดียวกับมันสำปะหลัง ซึ่งเราพบว่ามันสำปะหลังนำมาผลิตเป็นเอทานอลได้ ดังนั้น เราจึงทำการทดสอบการผลิตเอทานอลจากกลอยเพื่อเปรียบเทียบกับมันสำปะหลัง เพื่อต้องการทราบว่า กลอยสามารถผลิตเอทานอลได้หรือไม่ และได้ในปริมาณเท่าใดเมื่อเปรียบเทียบกับมันสำปะหลัง เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับกลอยซึ่งเป็นพืชท้องถิ่นของอำเภอเขมราฐต่อไป นอกจากนี้โครงการนี้แล้ว เรายังทำการศึกษาเกี่ยวกับกลอยดังนี้โครงการฐานวิจัย “กลอย” มี 10 โครงการดังนี้

- การผลิตเอทานอลจากกลอย
- เครื่องกำจัดพิษกลอย
- การตรวจสอบพิษในหัวกลอย
- สารฆ่าแมลงจากน้ำที่ได้จากกระบวนการกำจัดพิษกลอย
- การศึกษาต้นทุนในการผลิตกลอยฝานและกลอยตากแห้ง
- การผลิตแป้งขนมจากกลอย
- กลอยกับวิถีชีวิตชาวอำเภอเขมราฐ
- รำกลอย
- การดูแลสุขภาพเกี่ยวกับกลอย
- การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์จากกลอย

บุคลากรกรม

นายสุรวุฒิ ยุทธชนะ

โทรศัพท์ 094-4974693

ฐานเรียนรู้ที่ 3 สร้างนิสัยการออม

การประหยัดและการออมเงินเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กคือ ต้องทำให้เกิดความเคยชินจนเป็นนิสัย การสร้างนิสัยในการออมจึงเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่สำคัญต่อเด็กและเยาวชน เพราะนอกจากจะทำให้เด็กและเยาวชนรู้จักประหยัดและออมเงินแล้วยังทำให้เด็กรู้จักคุณค่าของเงิน รู้จักการใช้เงินอย่างมีเหตุผล และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

ตัวอย่างพื้นที่รูปธรรม ประกอบด้วย

3.1 ฐานการเรียนรู้บ้านดงประโดก

ที่ตั้ง : องค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

3.2 กลุ่มพุทธศาสน์บ้านเวียง

ที่ตั้ง : เทศบาลตำบลล้อมแรด อำเภอลำปาง

3.1 ธนาคารเด็กบ้านดงประโดก

(องค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก)

แนวคิด

การประหยัดและการออมเงิน เป็นกิจกรรมสำคัญที่จะทำให้เกิดความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ และจะทำให้ติดจนเป็นนิสัยได้ จากการทำบ่อยๆ เป็นประจำ ธนาคารเด็กบ้านดงประโดกต้องการสร้างนิสัยนี้ต่อผู้คนที่เริ่มแต่วัยเด็ก จึงได้จัดกิจกรรมธนาคารเด็กขึ้นมา เพื่อเริ่มการปลูกฝังของเด็กในโรงเรียน จึงขอความร่วมมือจากคุณครูให้จัดกิจกรรมนี้ขึ้น และนำมาต่อยอดกับธนาคารเด็กบ้านดงประโดก ซึ่งเปรียบเหมือนธนาคารเด็กบ้านดงประโดกเป็นกระป๋องออมสินของหมู่บ้าน เวลาที่มีเงินเหลือก็นำไปฝากธนาคารเด็กบ้านดงประโดก

การบริหารจัดการ

มีคณะกรรมการธนาคารเด็ก ทำโดยจิตอาสาไม่มีค่าตอบแทนใดๆ บุคคลเหล่านี้โดยส่วนมากจะเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และส่วนผู้ฝากเงินก็จะเป็นเด็กและเยาวชนภายในหมู่บ้าน ในการฝากเงินของเด็กอายุน้อยเกินไปยังเขียนหนังสือไม่ได้ ผู้ปกครองนำเงินมาฝากในนามของเด็ก ทางกลุ่มธนาคารเด็กขอให้นำเด็กมาฝากเงินด้วยทุกครั้ง เพื่อสร้างจิตสำนึกสร้างนิสัยที่ดีให้เด็กตั้งแต่อายุยังน้อย การจัดการงานคณะกรรมการธนาคารเด็กบ้านดงประโดกได้ประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นให้เด็กและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ และทางกลุ่มธนาคารเด็กบ้านดงประโดกจะเปิดทำการเฉพาะวันอาทิตย์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง การจัดการข้อมูลรูปแบบของกิจกรรมทำเรียนแบบธนาคารทุกอย่างมีการเขียนแบบใบฝากเงิน - ถอนเงิน มีเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลแยกเป็นรายบุคคลเหมือนข้อมูลในธนาคาร และมีสมุดบัญชีของผู้ฝากการจัดการทรัพยากรเงินที่ได้จากการออมของเด็กนำไปฝากธนาคารส่วนหนึ่ง นำไปให้กองทุนหมู่บ้านอีกส่วนหนึ่ง และนำดอกเบี้ยที่ได้มาจัดกิจกรรมตอนสิ้นปีคือให้รางวัลเป็นของขวัญสำหรับสมาชิกเป็นของเล่น ของใช้เล็กๆ น้อย และรับประทานอาหารร่วมกันด้วย

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

ธนาคารเด็กบ้านดงประโดก เปิดรับฝากเงินตั้งแต่ ปี 2547 จนปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 725 คน และมีจำนวนเงินรวมทั้งหมด 789,550 บาท เด็กที่ฝากเงินคนแรกกับธนาคาร เมื่อปี ปี 2547 มีเงินรวม 6,831 บาท และเด็กที่ฝากเงิน มียอดเงินฝากมากที่สุด 13,250 บาท ชื่อ **เด็กชายเปรมชัย ทองม่วง** ในการจัดกิจกรรมของธนาคารเด็กของบ้านดงประโดกได้ส่งผลถึงประชาชน โดยประชาชนขอร่วมเป็นสมาชิก ทั้งๆ ที่ไม่มีดอกเบี้ย ธนาคารเด็กจึงเปรียบเป็นเหมือนกระป๋องออมสินของหมู่บ้าน เงินที่อยู่ในกระป๋องออมสิน กับเงินที่อยู่ในกระเป๋โอกาสที่จะใช้จ่ายก็ยากง่ายตามกัน จึงได้ประหยัดและออมเงินได้ง่ายเมื่อมีความจำเป็นจริงๆ

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

- ธนาคารเด็กบ้านดงประโดก เชื่อมโยงกับเมนูที่ 2 ช่วยแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชน ในด้านการประหยัดและออมเงิน ใช้จ่ายไม่ฟุ่มเฟือย เด็กมีสมุดฝากเงินมียอดเงินฝากให้รู้ให้เห็นสร้างให้เกิดความภาคภูมิใจ
- ธนาคารเด็กบ้านดงประโดก เชื่อมกับเมนูที่ 3 เพิ่มทักษะและเพิ่มการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ร่วมกิจกรรม สร้างนิสัยที่ดีในด้านการเงิน คือ การประหยัดและออมเงิน เห็นคุณค่าของเงิน การออมช่วยแก้ไข ปัญหาในด้านการเงิน เมื่อมีความจำเป็นก็ใช้เงินออมซึ่งไม่ต้องไปรบกวนใคร
- ธนาคารเด็กบ้านดงประโดก เชื่อมกับเมนูที่ 5 ธนาคารเด็กมีข้อบังคับ มีกติกา ให้เด็กอยู่ในกรอบของธนาคาร มีการเขียนการฝากเงินถอนเงิน มีสมุดฝาก มีกิจกรรมให้รางวัลในบางโอกาส เช่น ให้รางวัลกับสมาชิกที่ฝากเงินเป็นประจำที่ฝากเงินมากที่สุดในรอบปี

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

ธนาคารเด็กบ้านดงประโดกเป็นปัจจัยของการสำเร็จ เป็นกลุ่มที่ทำให้เด็กและเยาวชนรู้จักการออมเงินและการประหยัดเงิน ผลจากการออมเงินบ่อยๆ ครั้ง ทำให้เป็นการปลูกฝังจิตใจของเด็กและเยาวชนภายในชุมชน และมีคณะทำงานจากกองทุนหมู่บ้าน เป็นปัจจัยของการสำเร็จ เห็นความสำคัญของการออมเงินของเด็กและเยาวชน โดยให้ความสนับสนุน และบริหารจัดการกลุ่มให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

ปัญหาอุปสรรค

ธนาคารสามารถเปิดบริการให้กับสมาชิกได้ละ 1 วัน คือวันอาทิตย์ ทำให้สมาชิกไม่สะดวกกับการติดต่อกับธนาคาร โดยเฉพาะในเรื่องการถอนเงินไปใช้เมื่อมีความจำเป็น

บุคลากร

นายมานะ ภูแส

ผู้นำชุมชน

เบอร์โทรศัพท์ 081-533-3130

ที่อยู่ 135/1 ม.3 ต.สมอแข อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000

3.2 กลุ่มพุทธศาสนิกชนบ้านเวียง

(เทศบาลตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง)

แนวคิด

เกิดการเรียนรู้ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เด็กเยาวชนมีความประพฤติที่ดีงาม เด็กเยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนเกิดความสามัคคีในหมู่คณะ เข้าใจในเรื่องการเป็นพุทธมามกะที่ดีประกอบศาสนพิธี ได้อย่างถูกต้อง เกิดความสำนึกในบาป บุญ คุณ โทษ

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

กลุ่มพุทธศาสน์บ้านเวียง นำโดย**พระปลัดชัยวัฒน์ จันทัมโม** เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้ง ให้คำปรึกษาความรู้ทางด้านธรรมะ สนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนจัดให้มีการอบรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน ปลูกจิตสำนึกรักการออมทรัพย์ให้รู้จักประหยัด โดยมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ของกลุ่มพุทธศาสน์บ้านเวียงขึ้น กลุ่มพุทธศาสน์บ้านเวียงได้ดำเนินงานและกิจกรรม โดยมีการรับสมัครสมาชิก 85 คน จัดทำแผนการดำเนินงาน จัดตั้งกฎ กติกา ระเบียบ ภายในกลุ่ม เป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการทำงานของแหล่งเรียนรู้ ต้องการให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา ร่วมพัฒนาชุมชน และเกิดความรักสามัคคีภายในชุมชน นอกจากนี้ประชาชนที่เข้าร่วมและได้รับประโยชน์ โดยเด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านเวียง ได้มีพื้นที่ทำกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

กลุ่มพุทธศาสน์บ้านเวียงได้จัดตั้งกลุ่มเมื่อปี 2545 ประชุมปรึกษาเยาวชนบ้านเวียง ผู้นำชุมชนผู้นำทางศาสนาเพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหา เกิดเป็นองค์ความรู้ถึงแนวคิดเรื่องการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น นำไปสู่ขบวนการแก้ไขปัญหาแบบองค์รวม รวบรวมเยาวชนในชุมชน ก่อตั้งเป็นกลุ่มเยาวชนพุทธศาสน์บ้านเวียงขึ้น เพื่อทำกิจกรรม ในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน ประชาชนในชุมชนมีการตื่นตัวในลักษณะการมีส่วนร่วมทั้งในตัวผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่นองค์กรทางศาสนา เยาวชนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมให้เยาวชนเป็นคนดี ปี 2556 มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์หรือธนาคารเยาวชนพุทธศาสน์ขึ้นเพื่อปลูกจิตสำนึกรักการออมทรัพย์และจิตสำนึกในการรู้จักประหยัด เยาวชนสามารถมีเงินออมเป็นการลดภาระให้กับผู้ปกครองเพื่อเป็นทุนการศึกษา ทำให้รู้คุณค่าของเงิน รู้จักประหยัดในการใช้จ่าย ปี 2547 จัดตั้งกลุ่มเยาวชนที่มีจิตอาสา ให้ชื่อว่ากลุ่มเยาวชนมดงานขึ้น กลุ่มมดงานจะมีกิจกรรมช่วยเหลืองานชุมชน เช่น งานศพ หรืองานอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ปลูกจิตสำนึกในเด็กและเยาวชนร่วมเป็นจิตอาสาเกิดการทำงานที่เป็นกลุ่มสร้างความสามัคคีในหมู่คณะได้เป็นอย่างดี รวมถึงการมีส่วนร่วม ปี 2548 ถึงปัจจุบัน ได้นำศิลปวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เยาวชนจะต้องเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นตัวตนของแต่ละท้องถิ่น การเรียนรู้และสืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีถ้าเป็นสิ่งที่เด็กเยาวชนควรจะอนุรักษ์สืบสานไว้ และได้มีกลุ่มเยาวชนสืบสานดนตรีไทยพื้นเมือง ซึ่งเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ทางกลุ่มเยาวชนพุทธศาสน์บ้านเวียงได้จัดตั้งขึ้น เกิดองค์ความรู้และความชำนาญเกี่ยวกับดนตรีไทยพื้นเมืองสร้างความเพลิดเพลินกับเด็กๆ ปรับสภาพจิตใจของเยาวชนให้มีสมาธิอ่อนโยนเกิดความภูมิใจในการอนุรักษ์ศิลปะท้องถิ่น

การบริหารจัดการ

การจัดการคน **นายสถาพร รัศมิ์เวียงชัย** ประธานกลุ่มสถาบันการเงินบ้านเวียงเป็นวิทยากรและเป็นที่ปรึกษาของกลุ่มพุทธศาสน์บ้านเวียง **พระปลัดชัยวัฒน์ จันทัมโม** เป็นประธานแหล่งเรียนรู้กลุ่มพุทธศาสน์บ้านเวียงและเป็นครูสอนธรรมะของกลุ่ม **นายเสน่ห์ เมืองมูล** เป็นวิทยากรประจำกลุ่มและประชาสัมพันธ์ **นายสมศักดิ์ บุญมาก** เป็นวิทยากรและผู้ประสานงานกลุ่ม **นางสาววิรัชรา กันทะชุมภู** เป็นสมาชิกและผู้นำในการทำกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มพุทธศาสน์บ้านเวียง การจัดการงานใช้สถานที่วัดเป็นจุดรวมตัวของสมาชิกกลุ่มและเป็นจุดเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่ม โดยทำงานร่วมกันเป็นทีมในการช่วยเหลือชุมชนในงานต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายใน

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ชุมชนรวมเป็นกลุ่มย่อยเป็นกลุ่มออมทรัพย์ภายในกลุ่มพุทธศาสน์โดยศึกษากระบวนการจากสถาบันการเงินบ้านเวียง และมีประธานสถาบันการเงินบ้านเวียงคอยให้คำปรึกษาในเรื่องการออม รวมถึงกันทำวัตรเย็นร่วมกันที่วัดบ้านเวียงและศึกษาคำสอนทางศาสนาพุทธ เพื่อขัดเกลาจิตใจให้เกิดความสุข และการดำเนินชีวิตตามวิถีพุทธ เป็นเยาวชนวิถีพุทธมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ผ่านเสียงตามสายหมู่บ้าน เพื่อประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนทราบถึงกิจกรรมที่กลุ่มทำการจัดการทรัพยากร ทำให้เยาวชนในหมู่บ้านเกิดประสบการณ์และสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยกลุ่มของตนเอง และเมื่อมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านเวียง หรืองานในวัดบ้านเวียง กลุ่มพุทธศาสน์สามารถจัดการอำนวยความสะดวกให้กับกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนได้ ปัจจุบันการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองของเด็กในกลุ่ม ทำให้กลุ่มสามารถทำกิจกรรมพร้อมกันหลายๆ กิจกรรม โดยเกิดการแบ่งหน้าที่ปฏิบัติงานได้ภายในกลุ่มเอง

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

- ชุมชนได้รับความช่วยเหลือและแบ่งเบาภาระจากกิจกรรมเพื่อชุมชนของเด็กและเยาวชนในกลุ่มพุทธศาสน์บ้านเวียง
- เด็กและเยาวชนสามารถแบ่งเวลาเพื่อกิจกรรมของกลุ่ม เกิดการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ห่างไกลจากสิ่งเสพติด และสิ่งมอมเมาอื่นๆ
- เกิดการเรียนรู้การออมทรัพย์ให้เด็กๆ รู้จักประหยัดอดออม สามารถรู้คุณค่าของเงิน และมีแผนการเงินสำหรับตนเองไว้เพื่ออนาคต

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

ชุดกิจกรรมที่ 1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน ผู้ปกครองของเด็กในชุมชนให้การสนับสนุนกิจกรรมและอนุญาตให้บุตรหลานของตนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มพุทธศาสน์ และมีการประชาสัมพันธ์โดยชุมชนเพื่อประกาศข่าวหรือกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง กลุ่มพุทธศาสน์มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ชุมชนทราบถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน และประชาสัมพันธ์เพื่อให้ชุมชนรู้จักกลุ่มพุทธศาสน์และกิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มได้ทำ ทางกลุ่มพุทธศาสน์มีแผนปฏิบัติที่เป็นกิจกรรมหลักของกลุ่มอย่างชัดเจน และมีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด และ**ชุดกิจกรรมที่ 5** การกำหนดกฎ กติกา หรือข้อบัญญัติท้องถิ่น เพื่อเฝ้าระวังปัญหาและป้องสิทธิของเด็กและเยาวชน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

- ผู้นำมีความสามารถในการบริหารกลุ่มและมีความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนา ทำให้กลุ่มเป็นกลุ่มวิถีพุทธและสมาชิกกลุ่มให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี
- กลุ่มมีแผนปฏิบัติการชัดเจนและทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดการรวมตัวทำกิจกรรมกันอย่างพร้อมเพรียงและเกิดการขยายตัวของสมาชิกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

ปัญหาและอุปสรรค

ในช่วงแรกการนำเด็กมาร่วมกิจกรรม ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองเด็ก เนื่องจากผู้ปกครองยังไม่ทราบถึงผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม และยังไม่ไวใจบุตรหลานที่จะอนุญาตให้ออกจากบ้านในช่วงเย็นเพื่อไปทำกิจกรรมของกลุ่ม

สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนภายในชุมชน และยังไม่สามารถดึงเด็กจากชุมชนข้างเคียงมาร่วมทำกิจกรรมได้

เด็กที่เป็นแกนนำส่วนใหญ่เติบโตและออกไปเรียนยังต่างถิ่น จึงขาดผู้นำในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้กิจกรรมไม่เกิดความต่อเนื่อง

บุคลากร

นายวิฑูรย์ ปันวารินทร์

นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

โทรศัพท์ 081-110-0300

ฐานเรียนรู้ที่ 4 สร้างการมีส่วนร่วม

มุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน เช่น ฝึกระวังการเกิดโรค ปัญหาสุขภาพ พฤติกรรมเสี่ยง และการดำเนินการป้องกัน รักษา และฟื้นฟูภาวะสุขภาพของเด็กและเยาวชน รวมทั้งชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดโครงการ กิจกรรม ฝึกอบรมเพิ่มทักษะการสร้างเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็กและเยาวชน และเชื่อมโยงสถาบัน บ้าน วัด (องค์กรศาสนา) โรงเรียน ในการจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางในการสืบทอดและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน

ตัวอย่างพื้นที่รูปธรรม ประกอบด้วย

4.1 โรงเรียนชานนาเกษตรอินทรีย์

ที่ตั้ง: องค์การบริหารส่วนตำบลโคกจาน อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

4.2 เยาวชนจิตอาสา เยาวชนสร้างสุขกำลัง 3

ที่ตั้ง: องค์การบริหารส่วนตำบลแวง อำเภอแวง จังหวัดนราธิวาส

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

4.1 โรงเรียนชาวนาเกษตรอินทรีย์

(องค์การบริหารส่วนตำบลโคกจาน อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี)

แนวคิด

เนื่องจากโรงเรียนบ้านโคกน้อยมีแนวคิดที่จะส่งเสริมให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิต ขั้นตอนการทำนาและเลี้ยงสัตว์ อันเป็นแนวทางในการส่งเสริมอาชีพให้นักเรียนมีวิถีชีวิตตามตามแนวทางด้านเศรษฐกิจพอเพียง การทำนาและเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพดั้งเดิมของบิดามารดาเด็กนักเรียน แต่ปัจจุบันอาชีพการทำนาได้เปลี่ยนวิธีการไปมากแล้ว มีการจ้างแรงงานมากขึ้น ลูกเรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว จบการศึกษาก็ไปรับราชการหรือทำงานบริษัทในต่างจังหวัด ไม่กลับมาทำนา ครั้นเมื่อมีบุตรก็จะถูกส่งกลับมาอยู่ในความเลี้ยงดูของบิดามารดาที่แก่ชราที่ยังดำเนินอาชีพทำนา แต่นักเรียนรุ่นใหม่ไม่มีความรู้ในการทำนาและเลี้ยงสัตว์ โรงเรียนบ้านโคกน้อยได้ปลูกฝังให้เห็นถึงคุณค่าของอาชีพทำนา เพราะเด็กนักเรียนขาดการเรียนรู้ในอาชีพอย่างดั้งเดิม จึงมีแนวคิดที่จะส่งเสริมต่อไป

การบริหารจัดการ

การจัดการ คนโรงเรียนบ้านโคกน้อยจึงร่วมกับผู้นำชุมชนหมู่บ้านน้อย บ้านโคกน้อย บ้านโนนสว่าง บ้านโนนยาง องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนตำบลโคกจาน ธกส.สาขาตระการพืชผล สถานีพัฒนาที่ดินอุบลราชธานี นักการเมืองในพื้นที่และประชาชนในการร่วมลงแขกทำนา การจัดการงานวิธีการดำเนินงานของโรงเรียนชาวนา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกน้อย ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูจะจัดกิจกรรมทำนาปลูกข้าวตามฤดูกาล (ฝน) เริ่มตั้งแต่กระบวนการไถ หว่าน ปักดำ ใส่ปุ๋ย เกี่ยวข้าว นวดข้าวและจัดเก็บผลผลิตจากการทำนา เพื่อทำนาเป็นอาหารกลางวันของโรงเรียน ในระหว่างฤดูทำนาและจะนำหลักสูตรการเลี้ยงสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ (กบ) และการเลี้ยงปลาในบ่อเลี้ยงปลาสอนเสริมเป็นหลักสูตรต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมหลายปีที่ผ่านมา การจัดการข้อมูลโรงเรียน จัดการฐานข้อมูล นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียน จัดการมีหลักสูตรชุดความรู้โรงเรียน จัดการฐานข้อมูลชุมชน การจัดการทรัพยากร มีแปลงนาเนื้อที่ดิน 10 ไร่ 3 งาน 92 ตารางวา ที่มีผู้บริจาคตั้งอยู่หมู่ที่ 11 เป็นสถานที่ดำเนินการ เป็นแหล่งเรียนรู้และโรงเรียนเครือข่ายจำนวน 4 แห่ง เป็นแหล่งเรียนรู้ในการเลี้ยงสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำและจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เหมาะสม

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

โรงเรียนชาวนา เป็นแหล่งวิชาการส่งเสริมอาชีพเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืนในด้านการเกษตรอินทรีย์ และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีภารกิจหลักในการเป็นองค์กรชุมชนที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเกษตรอย่างยั่งยืน เป็นแหล่งวิชาการและต้นแบบ ผลิตตำราเพื่อส่งเสริมทางวิชาการ เป็นสถานี่ทดลองทางด้านการเกษตร ด้วยความร่วมมือของชุมชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

ภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกน้อย ผู้นำชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนของคณะครูโรงเรียนบ้านโคกน้อย คณะผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ประชาชนหมู่ที่ 7, 8, 9, 11 ผู้ใจบุญ (ผู้ปกครอง) บริจาคที่ดินให้กับทางโรงเรียนเป็นสถานที่ดำเนินการ และได้รับการส่งเสริมจากองค์กรในชุมชน โรงเรียนในเครือข่าย องค์กรบริหารส่วนตำบลโคกจาน และส่วนราชการต่างๆ

ปัญหาอุปสรรค

ฤดูกาล เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้ได้รับการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากจะดำเนินการได้ต่อเมื่อเป็นฤดูฝนเท่านั้น น้ำที่ขุดสระเลี้ยงปลาไม่เพียงพอที่จะปลูกข้าวหน้าแล้ง

บุคลากรกรม

นายสุริยัน จันจตุ

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกน้อย

เบอร์โทรศัพท์ 088-1323259

โรงเรียนบ้านโคกน้อย ต.โคกจาน อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี

4.2 เยาวชนจิตอาสา เยาวชนสร้างสุขกำลัง 3

(องค์กรบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส)

แนวคิด

สภาพสังคมที่ย่ำแย่ ยาเสพติดระบาด ปัญหาการว่างงาน เยาวชนใช้เวลาว่างอย่างไม่เกิดประโยชน์และห่างไกลจากศาสนา เยาวชนกลุ่มหนึ่งมีแนวคิดอยากจะรวมกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ให้มีกิจกรรมทำร่วมกันโดยอาศัยหลักคุณธรรมทางศาสนาเป็นที่ตั้งและสืบสานศิลปวัฒนธรรมที่มีมาอย่างเนิ่นนาน ต่อมาเยาวชนหลายคนสนใจเข้ามาร่วมทำกิจกรรมและได้ทำการจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการชื่อกลุ่ม “จิตอาสาดารุลอิควาน” และได้มีโอกาสร่วมงานกับทางองค์กรต่างๆ และภาคชุมชน

เมื่อปี 2556 หลังจากเข้าร่วมโครงการต่างๆ ได้จุดประกายทำให้ทางกลุ่มมีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องและมีกิจกรรมเกิดขึ้นมากมาย อาทิ การจัดค่ายเยาวชน เพื่อหาเครือข่ายภายในหมู่บ้านร่วมทำกิจกรรม โดยร่วมกับทางองค์กรบริหารส่วนตำบลเวียง และชุมชนในนามของเยาวชนจิตอาสาดารุลอิควาน ต่อมาพอมีการรวมกลุ่มกันกิจกรรมก็เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง มีการเสนอจัดโครงการต่างๆ เช่น กิจกรรมอบรมการทำนา และตัดผม และได้มีโอกาสเข้าร่วมกับทางองค์กรภาคชุมชนเข้าร่วมช่วยเหลือโครงการ เยี่ยมบ้านผู้พิการ ครอบครัวสามวัย และผู้สูงอายุ และทางกลุ่มได้มีข้อตกลงต่างๆ โดยจะต้องมาประชุมกันเดือนละหนึ่งครั้ง เพื่อมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวางแผนงานในกิจกรรมครั้งต่อไป หลังจากได้รับการอบรมการตัดผม ทางกลุ่มก็ได้คิดกิจกรรมลงพื้นที่ตัดผมให้กับเด็กนักเรียนโรงเรียนตาดีกาและร่วมทำกิจกรรมนันทนาการ วาดภาพพระบายสี และร่วมเล่นเกมกับน้องๆ

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

เดือนตุลาคม ปี 2556 ตัวแทนเยาวชนจำนวน 3 คน ของกลุ่มเยาวชนจิตอาสาदारูลีควาน เข้าร่วมกับกิจกรรมค่ายรวมพลังเยาวชนคนท้องถิ่น ณ โรงเรียนป่าแดงวิทยา ตำบลห้วยม้อ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ทำให้กลุ่มเกิดเครือข่ายในการทำกิจกรรมกับเยาวชนในพื้นที่ภาคอื่นๆ และภาคใต้ตอนล่าง โดยได้นำเสนอโครงการต่างๆ และแนวคิดต่างๆ ให้กับทางกลุ่ม และเปลี่ยนชื่อจากเยาวชนจิตอาสาदारูลีควาน เป็น เยาวชนสร้างสุขกำลัง 3 และเกิดกลุ่มเยาวชนเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะมาขับเคลื่อนตำบล เช่น กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ต้นน้ำ เป็นต้น ผลจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนสร้างสุขกำลัง 3 องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงจึงจัดตั้งให้กลุ่มเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และได้รับโอกาสเป็นแม่ข่ายด้านเด็กเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อีกด้วย

การบริหารจัดการ

การจัดการคนมีการแต่งตั้งคณะทำงานในแต่ละงาน และมีการประชุมทุกครั้งในการทำงาน รวมไปถึงการแต่งตั้งคณะทำงานในแต่ละแหล่งของแหล่งเรียนรู้ มีการเสริมสร้างบทบาทเพื่อให้รู้จักบทบาทหน้าที่ของเยาวชนจิตอาสา การจัดการงานกลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาที่จะเป็นเด็กและเยาวชนมีคณะทำงานด้านเด็กและเยาวชนทุกภาคส่วน สมาชิกที่เข้าร่วมต่างก็มาด้วยการสมัครใจเป็นเด็กในระบบและนอกระบบ รวมถึงนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อมาทำกิจกรรมจิตอาสาให้กับชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ มีการจัดการข้อมูลใช้ทำข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในตำบลเกี่ยวกับเยาวชนจิตอาสา มีฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนในระบบและนอกระบบ มีแฟ้มข้อมูลสมาชิกกลุ่มเยาวชนจิตอาสาทุกคน ข้อมูลจากประสบการณ์จริงของสังคมนำมาบูรณาการให้เข้ากับการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนจิตอาสา การดำเนินงานการจัดการทรัพยากรคือทำให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการทำงาน ในกลุ่มของเยาวชนจิตอาสา การจัดการทรัพยากรนั้นจะเน้นในด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากมนุษย์และธรรมชาตินั้นเป็นของคู่กัน ซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังนั้น การจัดการทรัพยากรจึงต้องจัดการไปอย่างพร้อมเพรียงกันทั้ง 2 ด้าน เพื่อให้เกิดความสมดุลของมนุษย์และธรรมชาติ ทางกลุ่มเยาวชนจิตอาสาได้มีการตระหนักในเรื่องนี้เป็นหลักจึงได้มีการประชุม วางแผน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในเชิงรูปแบบอนุรักษ์ ช่วยเหลือ ในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการอนุรักษ์ต้นน้ำ การช่วยเหลือน้ำท่วม ซึ่งในการทำงานในแต่ละครั้งทางเยาวชนจิตอาสาได้มีการประชุมวางแผนก่อนการทำงานทุกครั้ง และได้แบ่งคณะทำงานเพื่อจัดการระบบที่ทีมงานให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน

เมื่อได้คณะทำงานแล้วก็ได้มีการวางแผนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในเชิงอนุรักษ์ และตอนนี้ได้มีการอนุรักษ์ต้นน้ำบ้านกรือซอ เนื่องจากต้นน้ำบ้านกรือซอเป็นต้นน้ำหลักที่มีความสำคัญต่อประชาชนทั้ง 2 หมู่บ้าน ทั้งบ้านกรือซอและบ้านเจ๊ะเหม ซึ่งหล่อเลี้ยงชีวิตหลายพันชีวิตมาเป็นเวลานาน แต่ ณ ปัจจุบันสภาพต้นน้ำมีสภาพที่ย่ำแย่กว่าเดิม ทางกลุ่มเยาวชนจิตอาสาจึงได้มีการเข้าไปอนุรักษ์ พื้นฟูต้นน้ำ เพื่อพี่น้องประชาชนทั้ง 2 หมู่บ้านและอีกหลายๆ ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแห่งนี้ เพื่อที่จะสามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อลูกหลานในอนาคต ในการอนุรักษ์ต้นน้ำนั้น ทางกลุ่มได้มีการกำจัดวัชพืชที่เป็นสาเหตุหลักของการทำให้แหล่งน้ำมีสภาพย่ำแย่ ส่วนใหญ่พืชที่ทำให้แหล่งน้ำย่ำแย่ ได้แก่ พืชจำพวกสาหร่ายเป็นหลัก เนื่องจากสาหร่ายได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วทั่วแหล่งต้นน้ำ จึงทำให้แหล่งน้ำเสียความสมดุล

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

จึงเป็นที่มาในการอนุรักษ์ต้นน้ำของเยาวชนจิตอาสาและเป็นการจัดการทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรธรรมชาติ
ภายในตัวได้อย่างลงตัว

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

ได้เยาวชนจิตอาสาพัฒนาและขับเคลื่อนพลังเยาวชนในพื้นที่ให้มีบทบาทมากยิ่งขึ้น เกิดการรวมตัวกัน
ของเยาวชนในพื้นที่เพื่อมาทำความดี สร้างจิตสำนึกกับเยาวชนให้เกิดการรักบ้านเกิด เยาวชนได้เล็งเห็นถึง
ความสำคัญของตนเองและเป็นต้นแบบเยาวชนที่ดีเพื่อให้พื้นที่อื่นๆ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการในการ
ทำงานและการรวมทีมเกิดความภาคภูมิใจของชุมชนในพื้นที่ รวมถึงสร้างเยาวชนที่ดีให้กับสังคม เยาวชนห่าง
ไกลจากยาเสพติดและอบายมุขต่างๆ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เยาวชนได้รับรายได้จากการออก
ไปแสดงอาสน์ชิตกุ่มปังและได้เครือข่ายเยาวชนจากต่างพื้นที่ รวมถึงได้รับโอกาสเข้าร่วมโครงการต่างๆ จากทาง
สสส. และองค์กรอื่นๆ

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

จากการดำเนินงานกลุ่มเยาวชนจิตอาสาทำให้เยาวชนรู้จักช่วยเหลือสังคม สำนึกรักบ้านเกิด สร้างคุณค่า
ให้กับตัวเอง เป็นที่ยอมรับของชุมชน เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะ
จะเป็นกิจกรรมที่ผู้ใหญ่ทำ เด็กทำผู้ใหญ่หนุน การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในหมู่บ้าน การสร้างงาน
สร้างอาชีพควบคู่กับหลักคุณธรรม จริยธรรม โดยเอาศาสนาเป็นที่ตั้ง มีการจัดตั้งกองทุนสำหรับดำเนินงานด้าน
กิจกรรมเยาวชน เช่น กองทุนเพื่อดำเนินพัฒนาทักษะอาสน์ชิตกุ่มปัง กองทุนกีรอาตีศรัทธา มีการเพิ่มทักษะ
การเรียนรู้เรื่องเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นค่ายเยาวชนรุ่นใหม่ห่างไกลยาเสพติด การเรียนรู้ทักษะอาสน์ชิตกุ่มปัง
จากแหล่งต่างๆ การเพิ่มทักษะด้านการเป็นผู้นำด้านจิตอาสา เราทำได้มีเวลาแลกเปลี่ยนกันเดือนละครั้งและ
ลงพื้นที่เดือนละครั้ง เพื่อสร้างทักษะการเป็นผู้นำ ผู้ให้มากกว่าผู้รับ มีการพัฒนาระบบข้อมูลด้านเด็กและ
เยาวชน ทั้งจากฐานข้อมูลโรงเรียนในระบบ โรงเรียนนอกระบบ และ จปฐ. มีการกำหนดกติกาในการอยู่ร่วมกัน
ในสังคมเป็นการสร้างวินัย โดยเฉพาะเรื่องการตรงต่อเวลา ทั้งด้านผู้บริหารท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญเรื่องเด็ก
และเยาวชนเป็นอย่างมากและบรรลุแผนงานด้านเด็กและเยาวชนในข้อบัญญัติหลายๆ กิจกรรม เพื่อสร้างเด็กและ
เยาวชนให้เป็นคนดีในสังคม

ปัญหาอุปสรรค

วันและเวลาในการนัดทำกิจกรรม เนื่องจากมีเด็กในระบบและนอกระบบร่วมอยู่ด้วย เยาวชนเงินอายุ
ไม่ค่อยมีความมั่นใจในตัวเอง ไม่ค่อยกล้าแสดงออก เยาวชนไม่เข้าใจในจิตอาสา กิจกรรมที่กำลังจะดำเนินการ
ต้องอธิบายและทำความเข้าใจอย่างละเอียด

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

บุคลากรกรม**นายอาซีอิมิง เจ๊ะอูเซ็ง**

เบอร์โทรศัพท์ 081-2746536

ที่อยู่ 54/1 ม.6 ต.กายุคละ อ.แว้ง จ.นราธิวาส

Email; aseming@gmail.com

นายสุเทพ มุขอ

เบอร์โทรศัพท์ 085-6883585

ที่อยู่ 292/4 ม.6 ต.แว้ง อ.แว้ง จ.นราธิวาส

ชุดกิจกรรมที่ 2**การบริหารจัดการกองทุนและสวัสดิการสำหรับกิจกรรมสร้างสรรค์****แนวคิดเมนู**

เด็กและเยาวชนถือเป็นกำลังสำคัญยิ่งในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ การปลูกฝังหรือสร้างกิจกรรมที่สร้างสรรค์ให้กับกลุ่มคนเหล่านี้ได้ ถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ แต่กิจกรรมอาจไม่สำเร็จลุล่วงไปได้ หากขาดการสนับสนุนหรือกองทุนเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนทำกิจกรรม ดังนั้น การจัดตั้งกองทุนเพื่อเด็กและเยาวชนนั้น มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาของเด็กและเยาวชนในทุกๆ ด้าน เพื่อเป็นการสนับสนุนกิจกรรมของเด็กและเยาวชน ซึ่งทุนนั้นจะเป็นทุนทางด้านบุคคล สิ่งของและอุปกรณ์ หรือเงินสนับสนุนก็ได้ เพื่อเป็นการสนับสนุนกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ในสังคมปัจจุบันของเด็กและเยาวชน ซึ่งยังคงต้องเผชิญกับปัญหาด้านความมั่นคงในการดำรงชีวิต ทั้งการเลี้ยงดูของพ่อแม่ กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่ขาดความสมดุล ขาดการกลั่นกรองในการเลือกรับและนำไปปฏิบัติ ดังนั้น การจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนในด้านต่างๆ ของเด็กและเยาวชนนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้กิจกรรมต่างๆ ของเด็กและเยาวชนลุล่วงตามเป้าหมายไปได้ ซึ่งภายใต้ชุดกิจกรรมที่ 2 ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 3 ฐานเรียนรู้ ดังนี้

ฐานเรียนรู้ที่ 5 การบริหารจัดการกองทุนที่สนับสนุนกิจกรรมของเด็กและเยาวชน**ฐานเรียนรู้ที่ 6** ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพยากร เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีกิจกรรมทำร่วมกัน**ฐานเรียนรู้ที่ 7** กองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อการเยียวยาช่วยเหลือเด็กและเยาวชน
ภัยโอกาส

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

ฐานเรียนรู้ที่ 5 การบริหารจัดการกองทุนที่สนับสนุนกิจกรรมของเด็กและเยาวชน

ชุมชน องค์กร หรือหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนจัดให้มีกองทุนหรือสวัสดิการชุมชนที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนรวมถึง ผลักดันให้กองทุนและการจัดสวัสดิการชุมชนขยายครอบคลุมกิจกรรมสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

ตัวอย่างพื้นที่รูปธรรม ประกอบด้วย

5.1 การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน

กรณี : องค์กรบริหารส่วนตำบลอนศิลา อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

องค์กรบริหารส่วนตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

5.2 กลุ่มเยาวชนชุมชนตำบลน้ำอ่าง

ที่ตั้ง : องค์กรบริหารส่วนตำบลน้ำอ่าง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

5.1 การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อเด็กและเยาวชน

กรณี: องค์กรบริหารส่วนตำบลอนศิลา อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

และองค์กรบริหารส่วนตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แนวคิดและผลการศึกษา

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและวิธีการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชน เพื่อกำหนดรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดสวัสดิการสังคม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชน เพื่อนำรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดสวัสดิการสังคมโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนไปทดลองปฏิบัติการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสังเคราะห์งานวิจัยและวิทยานิพนธ์และการวิจัยเชิงปฏิบัติการผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมแบบพหุลักษณะ ซึ่งเป็นการจัดสวัสดิการสังคมที่ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคม โดยบูรณาการเข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรในท้องถิ่น และวัฒนธรรมท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและผู้อำนวยการความสะดว

สำหรับวิธีการจัดสวัสดิการสังคมแบ่งได้เป็น 8 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลชุมชนและสภาพปัญหาของกลุ่มเด็กและเยาวชน

ขั้นตอนที่ 2 การจัดเวทีระดมความคิดเห็นของภาคีต่างๆ

ขั้นตอนที่ 3 การร่วมกันวางแผนการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชน

ขั้นตอนที่ 4 การระดมทุนและทรัพยากรต่างๆ

ขั้นตอนที่ 5 การนำแผนงาน กิจกรรม และโครงการต่างๆ ไปสู่การปฏิบัติ

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

ขั้นตอนที่ 6 การสร้างกลไกในการขับเคลื่อนงานสวัสดิการ เช่น เครือข่ายเด็กและเยาวชน

ขั้นตอนที่ 7 การติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชน

ขั้นตอนที่ 8 การให้ข้อมูลป้อนกลับ

การจัดสวัสดิการสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กิจกรรมในการทดลองรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยเกษม ประกอบไปด้วยกิจกรรมทั้งหมด 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการทำพริกแกง กิจกรรมการทำพรมเช็ดเท้า (กิจกรรมสำหรับเด็กโตและเยาวชน) และกิจกรรมการเล่นิทานและนิทานหุ่นเชิด (กิจกรรมสำหรับเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลชัยเกษม) จากการทดลองกิจกรรมการจัดสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยเกษม พบว่า กิจกรรมที่นำมาใช้ในการทดลองการจัดสวัสดิการสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนมีความเหมาะสมกับพื้นที่ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรในท้องถิ่นมาบูรณาการกับการจัดกิจกรรมสวัสดิการสำหรับเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ คนในชุมชนต่างให้ความร่วมมือร่วมใจในการจัดกิจกรรม อีกทั้งยังสามารถสอดแทรกเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมลงไปในการจัดกิจกรรมได้ด้วย

ปัจจัยส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยเกษม ได้แก่

1) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่องานด้านสวัสดิการสังคม ไม่ว่าจะเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารโรงเรียน รวมถึงผู้นำชาวบ้านกลุ่มต่างๆ ที่ให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชน นโยบายของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลชัยเกษมมีลักษณะจากล่างขึ้นบน (Bottom-Up Policy)

2) งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดสรรให้กับสวัสดิการทางการศึกษาก่อนข้างมาก

3) พันธมิตรทางสังคมหรือหุ้นส่วนทางสังคม (Social Partnership) ในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชน ได้แก่ ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 28 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลชัยเกษม คณะครูอาจารย์จากโรงเรียนต่างๆ ในพื้นที่ สถาบันศาสนาหรือวัดในพื้นที่

4) ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถาบันศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำมาถ่ายทอดให้กับเด็กและเยาวชนรุ่นหลังได้ นับว่าเป็นการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไป อีกทั้งยังสามารถนำมาพัฒนาสู่การสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวได้ต่อไป

5) ความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชนในการจัดกิจกรรม

ปัจจัยอุปสรรคหรือข้อจำกัดการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยเกษม ได้แก่

1) สภาพทางภูมิศาสตร์ของตำบลชัยเกษม ที่มีลักษณะเป็นแนวยาวขนานไปกับถนนเพชรเกษม และบ้านของประชาชนอยู่ห่างไกลกัน

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

2) กิจกรรมหรือสวัสดิการสังคมที่จะจัดให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชน จะต้องถูกบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าแผนงานหรือโครงการดังกล่าวไม่ปรากฏอยู่ในข้อบัญญัติงบประมาณก็สามารถดำเนินการใดๆ ได้เลย

3) ข้อจำกัดในเรื่องของสถานที่จัดกิจกรรม เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่ได้มีการจัดตั้งศูนย์กลางที่จะทำงานด้านสวัสดิการเด็กและเยาวชนของตำบล และการรวมตัวกันของเด็กและเยาวชนในตำบล ถ้าจะรวมตัวกันที่ทำการขององค์การบริหารส่วนตำบลก็จะทำให้เด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งประสบความยากลำบากในการเดินทาง

4) ข้อจำกัดเรื่องเป็นเวลาของกลุ่มเด็กและเยาวชนจะต้องเรียนหนังสือ กิจกรรมที่ต้องการให้เด็กและเยาวชนมารวมตัวกันจำเป็นจะต้องใช้เวลาว่างของเด็กและเยาวชนที่ว่างตรงกัน ก็จะเป็นช่วงเวลาเย็นหรือวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ หรือวันหยุดราชการ เป็นต้น

5) ข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและบุคลากรของรัฐบาลที่ไม่เพียงพอ

การจัดสวัสดิการสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนศิลา อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

กิจกรรมในการทดลองรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนศิลา ประกอบไปด้วยกิจกรรมทั้งหมด 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการทำโคลมลอย (กิจกรรมสำหรับเด็กโตและเยาวชน) กิจกรรมการเล่าค่าหรือการเล่านิทานพื้นบ้าน (กิจกรรมสำหรับเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านจอยเจริญ) และกิจกรรมการเล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้าน (กิจกรรมสำหรับเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านจอยเจริญ) จากการทดลองกิจกรรมการจัดสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนศิลา พบว่า กิจกรรมที่นำมาใช้ในการทดลองการจัดสวัสดิการสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนมีความเหมาะสมกับพื้นที่ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรในท้องถิ่นมาบูรณาการกับการจัดกิจกรรมสวัสดิการสำหรับเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ คนในชุมชนต่างให้ความร่วมมือร่วมใจในการจัดกิจกรรม อีกทั้งยังสามารถสอดแทรกเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมลงไปในการจัดกิจกรรมได้ด้วย

ปัจจัยส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนศิลา ได้แก่

1) กลไกการขับเคลื่อนงานสวัสดิการสังคมสำหรับเด็กและเยาวชนของตำบลดอนศิลามีอยู่หลายประการ ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายสภาเด็กและเยาวชนตำบลดอนศิลา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วม

2) การมีพันธมิตรทางสังคมหรือหุ้นส่วนทางสังคม (Social Partnership) ในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนศิลา มีพันธมิตรที่จะคอยให้การสนับสนุนพันธกิจทางด้านการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่หลายหน่วยงาน ได้แก่ ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 12 จังหวัดเชียงราย กลุ่มผู้สูงอายุ คณะแพทย์จากโรงพยาบาลสมเด็จพระญาณสังวร ตำรวจตระเวนชายแดน องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) อย่าง INN สถาบันศาสนาหรือวัดในพื้นที่

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

3) ทูทางสังคมที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างมากมาย ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถาบันศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำมาถ่ายทอดให้กับเด็กและเยาวชนรุ่นหลังได้ นับว่าเป็นการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญา ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไป อีกทั้งยังสามารถนำมาพัฒนาสู่การสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวได้ต่อไป ดังตัวอย่างของกิจกรรมการทำโคลอย เป็นต้น

4) ความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชนในการจัดกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุ ประชาชนชาวบ้าน และที่สำคัญคือ “เด็กและเยาวชน” จากทุกหมู่บ้านที่มาเข้าร่วมกิจกรรมกันเป็นจำนวนมาก รวมถึงการมีจิตอาสาของประชาชนชาวบ้านทุกท่านที่เต็มใจมาร่วมกิจกรรม

5) ทรัพยากรที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมสามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น และทรัพยากรบางอย่างไม่ต้องซื้อ แต่เป็นเศษของเหลือใช้ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมได้ เช่น เศษซีเมนต์พระราชจากวัดต่างๆ หรือไม้ไผ่ทำโครงของโคลอยที่หาได้ในชุมชน หรือของที่ชาวบ้านมาทำบุญที่วัดสามารถนำมาใช้เป็นของรางวัลให้เด็กและเยาวชนได้ เป็นต้น

6) สภาพทางภูมิศาสตร์ การตั้งบ้านเรือนของคนในตำบลอนศิลาที่มีลักษณะอยู่กันเป็นกลุ่มๆ และใกล้เคียงกัน จึงทำให้การเดินทางมาร่วมกิจกรรมการจัดสวัสดิการสังคมสะดวก อีกทั้งยังมีศูนย์กลางที่เด็กและเยาวชนสามารถมารวมตัวกันได้ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลอนศิลา ศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วม และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ปัจจัยอุปสรรคหรือข้อจำกัดการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนขององค์การบริหารส่วนตำบลอนศิลา ได้แก่

1) กิจกรรมหรือสวัสดิการสังคมที่จะจัดให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชน จะต้องถูกบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าแผนงานหรือโครงการดังกล่าวไม่ปรากฏอยู่ในข้อบัญญัติงบประมาณก็สามารถดำเนินการใดๆ ได้เลย

2) ข้อจำกัดในเรื่องเรื่องเวลาของกลุ่มเด็กและเยาวชน เพราะจะต้องเรียนหนังสือ กิจกรรมที่ต้องการให้มารวมตัวกันจำเป็นจะต้องพิจารณาถึงช่วงเวลาที่เด็กและเยาวชนจะต้องเรียนหนังสือด้วย ซึ่งเวลาที่ว่างที่ว่างตรงกันก็จะเป็นช่วงเวลาเย็น หรือวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ หรือวันหยุดราชการ เป็นต้น

3) ข้อจำกัดทางด้านงบประมาณของรัฐบาลที่ไม่เพียงพอ

4) ข้อจำกัดทางด้านบุคลากรของรัฐบาลที่ไม่เพียงพอ การจัดสวัสดิการสังคมจำเป็นจะต้องมีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความรู้ความสามารถทางด้านสวัสดิการสังคมและการพัฒนาสังคมมาปฏิบัติหน้าที่นี้โดยตรง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลท้องถิ่นในตำแหน่งนักพัฒนาชุมชนหรือนักสังคมสงเคราะห์ประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

5) ทักษะของเด็กและเยาวชน (รวมถึงชาวบ้าน) มักจะมองสวัสดิการสังคมเป็นเรื่องของการจ่ายเงินให้เป็นหลัก การจะให้เด็กและเยาวชน (รวมถึงชาวบ้าน) มาร่วมทำกิจกรรม บางครั้งจะต้องมีการจ่ายเงินให้กับผู้เข้าร่วมทำกิจกรรม วิทยากรและผู้เข้าร่วมต้องจ่ายเงินให้ซึ่งขาดการมองในมิติของจิตใจ การเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เด็กและเยาวชนจะทำอะไรก็คาดหวังว่าจะต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลอนศิลาเป็นหลัก

6) ทัศนคติของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จะเน้นไปทางด้านใด ส่วนใหญ่แล้วนโยบายการพัฒนาตำบลมักจะเป็นนโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคเป็นหลัก เพราะเห็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน แตกต่างจากงานด้านการพัฒนาคนและสวัสดิการสังคมที่ต้องใช้เวลาจึงจะเห็นผลของการพัฒนา ถ้าทัศนคติของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ให้ความสำคัญกับงานด้านสวัสดิการสังคม ผู้ปฏิบัติงานก็ไม่สามารถปฏิบัติได้เช่นกัน

บุคลากรกรม

อาจารย์สมศักดิ์ อมรสิริพงศ์

อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
เบอร์โทรศัพท์ 085-2515126
Email; somsak.amo@mahidol.ac.th

5.2 กลุ่มเยาวชนชุมชนตำบลน้ำอ่าง

(องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำอ่าง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์)

แนวคิด

ชุมชนตำบลน้ำอ่างเป็นชุมชนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเสพติด ในฐานะเยาวชนในชุมชน จึงถือว่าเป็นภารกิจสำคัญที่จะต้องมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนั้น จึงเกิดการรวมตัวกันของเยาวชน เพื่อมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมใดๆ ในการปกป้องชุมชนให้ปลอดภัยเสพติดโดยในระยะแรกใช้สถานที่ในการรวมพลังเยาวชนโดยอาศัยวัด มีพระสงฆ์ “หลวงพี่ดิน” เป็นศูนย์รวมใจของเยาวชนในการทำกิจกรรมต่างๆจนในปี 2547 ด้วยพระบารมีของ**ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี** ทำให้เราได้รู้จักโครงการ TO BE NUMBER ONE และได้ร่วมมือโครงการดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการทำงาน เพื่อช่วยเหลือเยาวชนและชุมชนน้ำอ่างจนทุกวันนี้ ชมรม TO BE NUMBER ONE กลุ่มเยาวชนชุมชนตำบลน้ำอ่างจัดตั้งขึ้นในปี 2547 ดำเนินการโดยเยาวชนเพื่อเยาวชนตามคำขวัญ“เป็นหนึ่งในโดยไม่พึ่งยาเสพติด” ภายใต้การดูแลของชมรม TO BE NUMBER ONE กลุ่มเยาวชนชุมชนตำบลน้ำอ่างมีที่ปรึกษาชมรมเป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษาในด้านต่างๆ ในปี 2552 ชมรม TO BE NUMBER ONE กลุ่มเยาวชนชุมชนตำบลน้ำอ่างเป็นตัวแทนจังหวัดอุตรดิตถ์ เข้าร่วมการประกวดระดับภาคเหนือในปี 2553 ชมรม TO BE NUMBER ONE กลุ่มเยาวชนชุมชนตำบลน้ำอ่างเป็นตัวแทนจังหวัดอุตรดิตถ์ เข้าร่วมการประกวดระดับภาคเหนือ ในปี 2554 ชมรม TO BE NUMBER ONE กลุ่มเยาวชนชุมชนตำบลน้ำอ่างเป็นตัวแทนจังหวัดอุตรดิตถ์เข้าร่วมการประกวดระดับภาคเหนือ

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนระดับภาคเหนือเข้าร่วมการประกวดระดับประเทศ ในปี 2555 ชมรม TO BE NUMBER ONE กลุ่มเยาวชนชุมชนตำบลน้ำอ่างเป็นตัวแทนจังหวัดอุตรดิตถ์เข้าร่วมการประกวดระดับภาคเหนือ ในประเภท ชมรม TO NUMBER ONE ชุมชนภูมิภาค (ภูมิภาค) ดีเด่น รักษาในระดับเงินปีที่ 1 ระดับภาค

การบริหารจัดการ

ชมรม TO BE NUMBER ONE กลุ่มเยาวชนชุมชนตำบลน้ำอ่างจัดให้มีการรณรงค์เชิญชวนให้เยาวชนและประชาชนชุมชนตำบลน้ำอ่างทุกคนเป็นสมาชิก TO BE NUMBER ONE ในปี 2556 มีสมาชิกทั้งสิ้น 1036 คน คิดเป็นร้อยละ 97.5 แต่การมีส่วนร่วมยังไม่ทั่วถึง ดังนั้น ชมรมจึงมีนโยบายในการส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น โดยการจัดกิจกรรมตามความต้องการของสมาชิกให้หลากหลาย โดยเฉพาะกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เป็นการจูงใจให้เยาวชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ตำบลน้ำอ่าง การดำเนินงานเพื่อการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเยาวชนเพื่อเยาวชน โดยยึดหลัก 3 ก ได้แก่ กรรมการ กองทุน กิจกรรม จัดกิจกรรมสนองตอบ 3 ยุทธศาสตร์ กรรมการชมรม TO BE NUMBER ONE กลุ่มเยาวชนชุมชนตำบลน้ำอ่าง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอย่างเป็นทางการ ซึ่งจะมีการสรรหาสมาชิกที่สนใจและมีจิตอาสาซึ่งมาจากการสรรหาและคัดเลือกของสมาชิก และมีการส่งต่อความรู้จากรุ่นสู่รุ่น โดยมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 1 ปี เป็นการคัดเลือกสมาชิกที่มีความสมัครใจเป็นคณะกรรมการดำเนินงานสมทบเพื่อเรียนรู้การดำเนินงาน และแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินงานในปีต่อไป สมาชิกทั้งหมดเลือกตั้งคณะกรรมการชมรม TO BE NUMBER ONE จากคณะกรรมการ และแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน ดำรงตำแหน่งคราวละ 1 ปี คณะกรรมการที่หมดวาระจะขึ้นเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา และมีคณะกรรมการเครือข่ายแกนนำหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 3 คน รวม 30 คน

ชมรม TO BE NUMBER ONE กลุ่มเยาวชนชุมชนตำบลน้ำอ่างได้ดำเนินการจัดหาทุนเพื่อใช้หมุนเวียนในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องโดยคณะกรรมการดำเนินงานและสมาชิก เช่น โครงการแก้แค้นน้อยชมรม TO BE NUMBER ONE กลุ่มเยาวชนชุมชนตำบลน้ำอ่าง จำหน่ายสินค้าในเทศกาลต่างๆ ซึ่งยังได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำอ่างและสำนักงานอำเภอตรอน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เครือข่ายเด็กและเยาวชนจังหวัดอุตรดิตถ์และกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างดี โดยชมรมได้มีบัญชีเงินฝาก ได้แก่ บัญชี “ชมรม TO BE NUMBER ONE กลุ่มเยาวชนตำบลน้ำอ่าง” เป็นบัญชีเงินฝากของชมรมในกองทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในอำเภอตรอน และจังหวัดอุตรดิตถ์อนุมัติเบิกถอนโดยคณะกรรมการชมรมและที่ปรึกษาชมรมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการชมรม ปัจจุบันมีเงินในบัญชีทั้งสิ้น 29,000 บาท และเงินสดในมือ 15,000 บาท การเบิกถอนเป็นไปตามระเบียบการเบิกจ่ายของชมรม ได้แก่ ต้องมีลายมือชื่อผู้เบิกจ่ายอย่างน้อย 2 ใน 3 ของผู้ได้รับมอบหมายซึ่งได้แก่ ที่ปรึกษาชมรม ประธานชมรม เทรย์ญิกชมรม และมีการทำบัญชีรับอย่างเป็นระบบชัดเจน นำเชื่อถือและสามารถตรวจสอบได้

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

ผลที่เกิดกับสมาชิก

1. สมาชิกในชุมชนและเยาวชนเครือข่ายได้ใช้เวลาว่างทำกิจกรรมที่ตนถนัด และสามารถแสดงออกในทางที่ถูก มีความคิดสร้างสรรค์ ทำให้ไม่ฝักใฝ่ยาเสพติด ปัญหาต่างๆ ในชุมชนลดลง โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง เมื่อได้ร่วมกิจกรรมจะมีความภาคภูมิใจในตนเอง มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของคณะเห็นคุณค่าของตนเอง

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา

นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

2. สมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับภัยของยาเสพติด มีความรู้สามารถป้องกันตัวเองจากยาเสพติด ทำให้ปัญหาเสพติดในชุมชนลดลง
3. สมาชิกเห็นความสำคัญของการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมเกิดคุณลักษณะจิตอาสา
4. มีภาวะความเป็นผู้นำ ค้นพบตนเอง และพัฒนาสู่ความเป็นหนึ่งตามศักยภาพของตนเอง
5. เรียนรู้ประสบการณ์การทำงานเป็นทีมก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะลดปัญหาการทะเลาะวิวาท
6. สมาชิกเกิดทักษะในการหลีกเลี่ยงและป้องกันยาเสพติดต่อตนเองและผู้อื่น

ผลที่เกิดกับชุมชน

1. ชุมชนได้รับความรู้ในการรณรงค์ต่อต้าน และป้องกันยาเสพติด มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกิดความตระหนักในการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด ทำให้ปัญหาต่างๆ ในสังคมลดลง
2. ชุมชนเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนปัจจัยทุนสมทบกองทุนสนับสนุนกิจกรรมในโครงการฯ ตลอดจนเป็นขวัญกำลังใจแก่เยาวชน ทำให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา โรงเรียน องค์กรภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตให้ห่างไกลยาเสพติด
3. กิจกรรมชมรม TO BE NUMBER ONE เป็นต้นแบบกิจกรรมเยาวชนที่เน้นเยาวชนเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมของเยาวชน โดยเยาวชนและเพื่อเยาวชน นำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินกิจกรรมของตนและสังคม ทำให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ จากการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมส่งผลให้สมาชิก TO BE NUMBER ONE กลุ่มเยาวชนตำบลน้ำอ่าง มีค่านิยมต่อต้านยาเสพติด มีสุขภาพแข็งแรง จิตใจเข้มแข็งรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีทักษะการเรียนรู้ กล้าคิด กล้าทำ กล้าทำ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้เป็นอย่างดี เป็นคนดีของสังคมและพร้อมที่จะสร้างสรรค์สังคมต่อไป

บุคลากร

นายฐานพงศ์ โภศล

เบอร์โทรศัพท์ 083-8736680

ที่อยู่ อบต.น้ำอ่าง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรธานี

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ฐานเรียนรู้ที่ 6 ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพยากร เพื่อให้เด็กและเยาวชน มีกิจกรรมทำร่วมกัน

มีส่วนร่วมของชุมชน องค์กร หรือหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน ที่สนับสนุนการบริจาคและช่วยเหลือทุนทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็นเงิน อุปกรณ์ ทรัพยากรต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกันโดยได้รับการสนับสนุนที่สำคัญจากชุมชน

ตัวอย่างพื้นที่รูปธรรม ประกอบด้วย

6.1 ธนาคารขยะในโรงเรียน

ที่ตั้ง: องค์กรบริหารส่วนตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

6.2 เครือข่ายยุวทัศน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ที่ตั้ง: เทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

6.1 ธนาคารขยะในโรงเรียน

(องค์กรบริหารส่วนตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี)

แนวคิด

ธนาคารขยะในโรงเรียนบ้านหลุมหิน เป็นการแก้ไขปัญหาขยะในบริเวณโรงเรียน ฝึกความมีระเบียบวินัย และรักสะอาด เพื่อเด็กนักเรียน จะได้รู้ถึงคุณค่าของขยะและการมีวินัยต่อตนเอง มีศักยภาพและมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม และสามารถขยายผลสู่ชุมชนและตำบลได้ในอนาคต

การบริหารจัดการ

เกิดจากความร่วมมือของคณะผู้บริหาร ครู เด็กนักเรียน และผู้ปกครอง ที่ต้องการจัดการกับปัญหาขยะ โดยการร่วมกันประชาสัมพันธ์ การบอกเล่าปากต่อปาก และการมอบหมายงานตามความถนัดของแต่ละบุคคล มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการข้อมูลจากปัญหาการทิ้งขยะของเด็กนักเรียนที่ไม่เป็นที่เป็นทาง การใช้กระดาษที่สิ้นเปลืองทำให้สังเกตเห็นถึงปัญหาที่ตามมา จึงต้องมีการฝึกให้เด็กรู้จักการทิ้งขยะให้เป็นที่ เป็นทาง และการรู้ถึงคุณค่าของขยะการจัดการทรัพยากรการสร้างสรรค์ที่ดีในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า และการสร้างวินัยที่ดีในการเลือกใช้วัสดุเหลือใช้ ฝึกอบรมการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มศักยภาพ สร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสนองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการขยายกลุ่มเรียนรู้สู่ตำบลในทุกชุมชน ปลูกฝังการลด ละ เลิก เรื่องเหล้า บุหรี่ ยาเสพติดในตำบล

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะ:เด็กและเยาวชน**

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

- เด็กนักเรียนได้เรียนรู้และมีจิตสำนึกจากการปฏิบัติจริง
- เด็กนักเรียนมีการพัฒนาด้านความคิดริเริ่มในการประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุเหลือใช้
- คณะครูภายในโรงเรียนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติ และมีการประยุกต์ใช้ในการจัดการขยะให้เป็นไปในทางเดียวกัน

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

จากการดำเนินงานสามารถดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการคัดแยกของในครัวเรือน และการดูแลสอดส่องเด็กและเยาวชนไม่ให้ออกไปเที่ยวเตร่นอกบ้าน และยังเป็นการเพิ่มทักษะทางด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

- การมีวิสัยทัศน์ของครู สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาขยะในโรงเรียน มาสู่การประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน
- ความร่วมมือของเด็กนักเรียน เห็นได้จากการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ผลงานจากขยะ และการมีจิตสำนึกจากการปฏิบัติจริง
- การสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน และสำนักงานการสร้างเสริมสุขภาพชุมชน ทั้งทางด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการถ่ายทอดภูมิปัญญา

ปัญหาอุปสรรค

การขาดจิตสำนึกของเด็กนักเรียน

บุคลากร

นางทองสม เชื้อพงษ์

ครูวิชาชีพ

เบอร์โทรศัพท์ 086-1707721

โรงเรียนบ้านหลุมหิน ต.หนองโรง อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี

เจ้าหน้าที่โครงการ

เบอร์โทรศัพท์ 082-2538952

email: nongrongkan_local@hotmail.com

นางสาวดารารัตน์ สุราฤทธิ

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา

นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

6.2 เครือข่ายยุวทัศน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสังคมและสิ่งแวดล้อม

(เทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช)

แนวคิด

บุคคลที่เริ่มต้นการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายยุวทัศน์ขึ้นมา **นางสาวฉวีญา ฉันทสาราญ** เพราะว่าโดยส่วนตัวแล้วมีความชอบและมีความสนใจที่จะทำงานด้านการพัฒนาสังคม จึงได้มีการรวบรวมสมาชิกขึ้นมาจำนวน 20 คน เพื่อที่จะเป็นคณะทำงานในการพัฒนาสังคม โดยในตอนแรกได้ใช้ชื่อว่า คณะทำงานตำบลท่าศาลา ซึ่งในขณะนั้นทางกลุ่มได้ช่วยกันทำงานพัฒนาสังคมโดยการให้ความรู้ทางด้านโรคเอดส์ ซึ่งจะเป็นในส่วนของงานให้คำปรึกษา เยียวยาจิตใจ การเยี่ยมบ้าน และการรณรงค์การป้องกันการแพร่ระบาดของเอดส์ในกลุ่มเยาวชนและประชาชนทั่วไป

ต่อมาคุณฉวีญา ฉันทสาราญ ได้มีการประชุมคณะทำงานเพื่อที่จะเสนอว่า การทำงานด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตมานานแล้ว น่าจะทำให้ครอบคลุมทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพชีวิต สังคมหรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งสมาชิกทุกคนก็เห็นด้วย จึงได้คิดกันว่าจะเปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็นชื่ออะไรดีที่จะสอดคล้องและเหมาะสมกับการทำงานของกลุ่ม และในสังคมยุคปัจจุบันนี้ จะเห็นได้ว่าเด็กและเยาวชนมีบทบาทมากยิ่งขึ้นในการพัฒนาสังคมจึงน่าจะมีเครือข่ายที่เปิดโอกาสให้กับเด็กและเยาวชนได้ใช้บทบาทและศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเองในการแสดงออกได้อย่างเต็มที่ แต่ในขณะเดียวกัน เยาวชนทุกคนก็ต้องไม่ทิ้งการเรียนของตนเอง ดังนั้น เครือข่ายที่ตั้งขึ้นก็ต้องเป็นเครือข่ายที่สามารถพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีมีศักยภาพในสังคมต่อไปในอนาคตได้ด้วย

อาจารย์สุชาติ ฉันทสาราญ ซึ่งเป็นที่ปรึกษาประจำเครือข่าย และเป็นอาจารย์อยู่ที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เสนอว่า หากต้องการที่จะทำงานด้านเด็กและเยาวชน และจะพัฒนาในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านคุณภาพชีวิต ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และมีพื้นที่การดำเนินงานครอบคลุมพื้นที่กว้างขึ้น จะไม่จำกัดอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งจะก่อให้เกิดการยอมรับของทุกๆ หน่วยงาน ทุกๆ องค์กรและทุกๆ ชุมชน น่าจะใช้ชื่อว่า “เครือข่ายยุวทัศน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม” น่าจะเหมาะสมกับปฏิญาณของการทำงาน และฟังแล้วดูดีและเป็นสากล ซึ่งคณะทำงานทุกคนก็เห็นชอบด้วยในการให้ใช้ชื่อดังกล่าวในเครือขையนี้ จึงได้เปลี่ยนจาก “คณะทำงานตำบลท่าศาลา” เป็น “เครือข่ายยุวทัศน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม” โดยมีคุณฉวีญา ฉันทสาราญ เป็นประธานเครือข่ายซึ่งคำว่า “ยุวทัศน์” มาจากคำ 2 คำ คือคำว่า “ยุว” มาจากคำว่ายุวชนหรือเยาวชน “ทัศน์” มาจากคำว่า วิสัยทัศน์ ซึ่งหมายถึงความคิดหรือมุมมอง

ดังนั้น ยุวทัศน์ จึงหมายถึง ความคิดหรือมุมมองของเยาวชน เครือข่ายยุวทัศน์ จึงหมายถึง สถานที่ที่เป็นจุดศูนย์กลางหรือสถานที่รวมกลุ่มของเยาวชนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในสิ่งดีที่เหมาะสมและถูกต้อง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการพัฒนาสังคม หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นมุมมองหรือความคิดที่กว้างไกลของเยาวชนในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสังคมและสิ่งแวดล้อม

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

โอกาสที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงาน คือ เครือข่ายมีความเข้มแข็ง มีบุคคลสนใจที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่ายเพิ่มขึ้น เยาวชนมองว่าเครือข่ายคือส่วนหนึ่งของชีวิตตนเองที่จะสามารถเรียนรู้และหาประสบการณ์ในการทำงานได้ เครือข่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และด้วยจิตอาสาสมัครพัฒนาศักยภาพแกนนำของเครือข่ายอยู่เสมอ และมีการทำงานเป็นทีม มีความรักความห่วงใย มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาเยาวชนและพัฒนาชุมชน

การจัดการคนทางเครือข่ายยุทธศาสตร์จะมีการเปิดรับสมัครทุกปี โดยไม่ได้ปิดกั้นว่าสมาชิกรุ่นนั้นจะต้องเป็นเยาวชนอย่างเดียว แต่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือเยาวชน และไม่จำกัดอายุของสมาชิก เพราะการเรียนรู้และความต้องการที่จะพัฒนาชุมชน สังคม ให้ดีและมีสุขภavnนั้นสามารถทำได้ตลอดชีวิต อีกทั้งเชื่อว่า การที่เยาวชนจะไปข้างหน้าได้อย่างสร้างสรรค์นั้น จะต้องเป็นผู้ใหญ่ใจดีคอยให้การหนุนเสริมทั้งทางด้านองค์ความรู้ กำลังใจ งบประมาณ หรือแม้กระทั่งพื้นที่ในการทำกิจกรรม และการเปิดโอกาสให้กับเยาวชนได้เรียนรู้รอบด้านและสร้างสรรค์ อีกทั้งเชื่อว่าเด็กและเยาวชนทุกคนมีศักยภาพ มีความสามารถ ขึ้นอยู่กับว่าผู้ใหญ่เปิดโอกาสให้กับเยาวชนหรือเปล่า ทางเครือข่ายจึงเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่สังเกตเห็นถึงความสำคัญนี้ สรุปง่ายๆ คือ 1.แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ คณะที่ปรึกษา และคณะทำงาน ที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนงานในระดับตำบล/อำเภอ/ ในระดับจังหวัด 2.พัฒนากลไกประสานการทำงานและกระตุ้นให้มีการทำหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างเข้มแข็ง 3.จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีทั้งของเครือข่ายเองและแผนปฏิบัติการระดับจังหวัด 4.จัดประชุมคณะกรรมการคณะทำงาน อย่างน้อยทุก 2 สัปดาห์ ซึ่งแสดงถึงการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายปัญหาที่เยาวชนและชุมชนพบร่วมกันและการเสนอความก้าวหน้าของงาน 5.การจัดระบบการบริหารจัดการประชาสัมพันธ์ทุกระดับ เช่น นักข่าว พลเมือง facebook หนังสือพิมพ์กำแพง ประชาสัมพันธ์จังหวัด 6.พัฒนาศักยภาพแกนนำเยาวชนอย่างต่อเนื่อง 7.พัฒนาและจัดทำหลักสูตร เช่น หลักสูตรเยาวชนน้ำดี หลักสูตรพลเมือง ซึ่งมีทั้งหลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรท้องถิ่นซึ่งมาจากความต้องการของชุมชนนั้นๆ การจัดการข้อมูลในการจัดกิจกรรมหรือการขับเคลื่อนงานนั้นจะต้องมีการดำเนินการ คือ มีการรวมกลุ่มคัดเลือกคณะทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่และวิธีการดำเนินงาน สร้างทัศนคติเยาวชนด้วยจิตอาสา/ครอบครัว/โรงเรียนในตำบล/ผู้นำชุมชน/ผู้ใหญ่/กำนัน/อบต./มัสยิด/วัด/เครือข่ายเยาวชน/อสม./หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเกี่ยวข้องอย่างไร ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนหรือเป้าหมายการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนกำหนดวิสัยทัศน์ของคนทำงาน/เยาวชนในทิศทางเดียวกันคัดกรองเยาวชนที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ และดูแลความประพฤติ แนะนำ และส่งเสริมให้เยาวชนได้มีการแสดงออกในทางที่ดี ให้การสนับสนุนด้านความรู้แก่บุคคลากรและสื่อความรู้ต่างๆ สนับสนุนส่งเสริมในด้านงบประมาณ อบรม/เป็นแหล่งให้ข้อมูล/ปรึกษา/แนะนำด้านยาเสพติดส่งเสริมให้กำลังใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เยาวชนช่วยเหลือแนะนำในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ส่งเสริมให้องค์กรภาคีเข้ามามีบทบาทในการทำงานชุมชนให้มากขึ้น การจัดการทรัพยากรนอกเหนือจากงบประมาณของเครือข่ายเองแล้ว ทางเครือข่ายได้มีงบประมาณหนุนเสริมจากการทำกิจกรรม เช่น จากศูนย์พลังแผ่นดินขจัดสึญยาเสพติด จังหวัดนครศรีธรรมราชจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 8 สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ องค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ศูนย์พัฒนาครอบครัวจังหวัดนครศรีธรรมราช กองทุนสวัสดิการจังหวัดนครศรีธรรมราช

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

ชุดกิจกรรมที่ 1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน เกิดศูนย์/กลไก คัดกรองเด็กและเยาวชนขึ้นในระดับชุมชน

ชุดกิจกรรมที่ 2 การบริหารจัดการกองทุนและสวัสดิการสำหรับกิจกรรมสร้างสรรค์ มีพื้นที่สร้างสรรค์ ขึ้นในระดับชุมชน/จังหวัด โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้ว่าราชการจังหวัด/นายอำเภอ/นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลท่าศาลา และองค์กรเอกชน

ชุดกิจกรรมที่ 3 เพิ่มทักษะและสร้างการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน มีการพัฒนาศักยภาพของเยาวชน อย่างต่อเนื่องเพราะ เด็กและเยาวชนจะเติบโตได้อย่างมีสุขภาวะ ถ้าสามารถที่จะคิดวิเคราะห์ แยกแยะ และ เเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีการอบรมและสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยใช้หลักการของ ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชน

ชุดกิจกรรมที่ 4 การพัฒนาระบบข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนและการนำมาใช้ มีการรวบรวมข้อมูล ด้านเด็กและเยาวชนของจังหวัด ซึ่งข้อมูลมาจากหลายๆ ส่วน เช่น สสจ./พม./ศูนย์อนามัยที่11/เขตพื้นที่การศึกษา/สถานพินิจ/วัฒนธรรมจังหวัด/รพ.สต./อสม./ศาลเด็กและเยาวชน/child watch/องค์กรเอกชน มีการ นำเอาสภาวการณ์เหล่านั้นมาทบทวนและทำกิจกรรมเพื่อลดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาการท้องไม่พร้อม ปัญหาเสพติด ปัญหาเรื่องครอบครัวแตกแยก ปัญหาเรื่องการเท่าทันสื่อ

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

- ได้รับโล่รางวัลพระราชทานเกียรติคุณ ประเภทบุคคลผู้ทำคุณประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน สาขา พัฒนาเยาวชน บำเพ็ญประโยชน์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วม เนื่องในวันเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2556
- เยาวชนได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนสุขภาพตำบล
- มีงบประมาณหนุนเสริมการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
- โครงการหรือกิจกรรมเข้าไปบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาของตำบล/จังหวัด
- เกิดศูนย์คัดกรองเด็กและเยาวชนในระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด
- เกิดพื้นที่ต้นแบบ/พื้นที่เรียนรู้/พื้นที่สร้างสรรค์ สำหรับเด็กและเยาวชนทั้งในระดับชุมชน ตำบล จังหวัด
- เกิดหลักสูตรที่เป็นแบบอย่างให้กับพื้นที่อื่นๆ ได้เรียนรู้
- เครือข่ายมีความเข้มแข็ง มีบุคคลสนใจที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่ายเพิ่มขึ้น
- เยาวชนมองว่า เครือข่ายคือส่วนหนึ่งของชีวิตตนเองที่จะสามารถเรียนรู้และหาประสบการณ์ในการทำงานได้
- เครือข่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และด้วยจิตอาสา
- มีการพัฒนาศักยภาพแกนนำของเครือข่ายอยู่เสมอ
- มีการทำงานเป็นทีม มีความรัก ความห่วงใย มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาเยาวชนและพัฒนาชุมชน

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะ:เด็กและเยาวชน**

ปัญหาและอุปสรรค

เรื่องของการทำกิจกรรมกับการเรียนของเยาวชนและช่วงรอยต่อของเยาวชนรุ่นต่อรุ่น

บุคลากร

นางสาวฉวีชญา ฉันทสำราญ

ประธานเครือข่ายยุวทัศน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
สังคมและสิ่งแวดล้อม
เบอร์โทรศัพท์ 080-5208860
Email: cwanidchaya@hotmail.com

ฐานเรียนรู้ที่ 7 กองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อการเยียวยาช่วยเหลือเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส

จัดตั้งกองทุนชุมชนเพื่อช่วยเหลือเยียวยาสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่ขาดทุน ยากจน พิการ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนกลุ่มดังกล่าว

ตัวอย่างพื้นที่รูปธรรม ประกอบด้วย

7.1 หนึ่งวัน หนึ่งบาท เพื่อเติมโอกาสแก่ผู้ยากไร้ และก๋วยสลากเพื่อการศึกษา

ที่ตั้ง: องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยม้อ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

7.2 กองทุนกระบอกไม้ไผ่: วันละบาทเพื่อเด็กกำพร้าและผู้ด้อยโอกาส

ที่ตั้ง: เทศบาลตำบลกำแพง อำเภอสุโขทัย จังหวัดระนอง

7.1 หนึ่งวัน หนึ่งบาท เพื่อเติมโอกาสแก่ผู้ยากไร้ และก๋วยสลากเพื่อการศึกษา

(องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยม้อ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย)

แนวคิด หนึ่งวัน หนึ่งบาท เพื่อเติมโอกาสแก่ผู้ยากไร้

จากการดำเนินการให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ขาดแคลนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี 2549 ที่ได้รับความสนใจและการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมตามโครงการของผู้คนทั้งในและนอกพื้นที่ตำบล ประกอบกับมีการขยายกลุ่มเป้าหมายในการช่วยเหลือ เช่น การบรรเทาความทุกข์ยากขาดแคลนของคนทั่วไป ทุนการศึกษาสำหรับเด็กที่ยากจน ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ ผู้พิการ ผู้ที่ถูกทอดทิ้ง เป็นต้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น และที่สำคัญสูงสุดคือการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุข สังคมแห่งความเอื้ออาทรช่วยเหลือกันและกัน องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยม้อ คณะสงฆ์ องค์กรผู้นำชุมชน ร่วมกับชมรมผู้สูงอายุตำบลห้วยม้อ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงได้จัดทำโครงการ “หนึ่งวัน หนึ่งบาท เพื่อเติมโอกาสแก่ผู้ยากไร้” ขึ้น เพื่อเป็นการจัดหาทุนในการให้ความช่วยเหลือคนที่เดือดร้อนหรือคนที่ต้องการความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ โดยมีเป้าหมายคือ จัดตั้ง

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

กองทุน 1 วัน 1 บาท เพื่อเติมโอกาสให้ผู้ยากไร้ จำนวน 1 กองทุน และพัฒนาจากกองทุนเป็นการช่วยเหลือในรูปแบบของมูลนิธิ 1 วัน 1 บาท ในปี 2554 เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุครบ 84 พรรษา ผลที่คาดว่าจะได้รับ ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสในตำบลห้วยมมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีโอกาสทางสังคม ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และการศึกษาภายใต้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข สังคมแห่งความเอื้ออาทร ช่วยเหลือกันและกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการทำบุญ คำว่า “บุญ” หมายถึงการชำระหรือล้างจิตใจให้บริสุทธิ์ ผ่องใส ไม่ว่าจะเป็นการทำบุญในงานมงคลหรืออวมงคล ถ้าจะทำให้ถูกต้องและได้ผลดีควรเป็นเรื่องของการทำจิตใจให้บริสุทธิ์ สะอาดไม่ใช่ทำด้วยความโลภ ความโกรธหรือความหลง คำว่า บุญ อาจกล่าวอธิบายได้ 3 ประการคือ 1. กล่าวโดยเหตุ ได้แก่ การทำความดีซึ่งรวมถึงการเว้นความชั่วด้วย 2. กล่าวโดยผล ได้แก่ ความสุข 3. กล่าวโดยสภาพ ได้แก่ การที่จิตใจได้รับการชำระล้างให้บริสุทธิ์ ผ่องใส ซึ่งสรุปได้ว่า การทำบุญคือการทำความดีนั่นเอง

วิธีการทำบุญ 10 ประการอย่างย่อ

1. การเอื้อเฟื้อ ให้ปัน
2. การรักษาศีล
3. การทำใจให้สงบ ทำปัญญา (ความรู้แจ้งเห็นจริง) ให้เกิดขึ้น
4. การอ่อนน้อมหรือแสดงคารวะ
5. การชวนช่วยในกิจการที่ชอบที่ควร คือ ช่วยผู้อื่นหรือช่วยงานสาธารณะ
6. การให้ส่วนบุญ คือการแบ่งส่วนบุญให้ผู้อื่น
7. การพลอยยินดีในการทำความดีของผู้อื่น
8. การฟังธรรมหรือฟังคำแนะนำอันเป็นธรรม
9. การแสดงธรรมหรือให้คำแนะนำอันเป็นธรรม
10. การทำความเห็นให้ถูกให้ตรง (ตามทำนองคลองธรรม)

ในทางพระพุทธศาสนาได้วางหลักเกณฑ์การทำบุญไว้ 3 ประการ คือ ทาน ศีล ภาวนา เรียก บุญกิริยาวัตถุทาน แปลว่า การให้ คือ ตั้งใจให้ สละให้ หรือบริจาค ในทางพระพุทธศาสนากำหนดวิธีการทำบุญที่เป็นทานไว้หลายอย่าง โดยมีวัตถุประสงค์ของการให้ทานดังนี้

1. เพื่ออนุเคราะห์ คือ ช่วยเหลือผู้มีความต้องการ เช่น ประสพภัย หรือขาดแคลน หรือได้รับความทุกข์ยากด้วยความกรุณา คือคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์
2. เพื่อสงเคราะห์ คือเกื้อกูลกันในระหว่างญาติเพื่อนบ้าน มิตรสหาย เป็นการแสดงไมตรีจิตต่อกันด้วยความเมตตา คือคิดจะให้มีความสุข
3. เพื่อบูชาคุณ เช่น บูชาคุณบิดา มารดา ผู้มีอุปการะอื่นๆ รวมทั้งพระภิกษุสามเณร ผู้ประพฤติดี ประพฤติชอบ เป็นการบูชาท่านผู้ควรบูชาทั้งข้อ 1 และ 2 เป็นการแสดงออกซึ่งความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

การบริหารจัดการ

1. ประชุมชี้แจงโครงการในการประชุมทุกระดับในตำบลหัวงัม
2. จัดตั้งคณะกรรมการกองทุน“หนึ่งวัน หนึ่งบาท เพื่อเติมโอกาสแต่ผู้ยากไร้”
3. ประชาสัมพันธ์โครงการผ่านสื่อต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไป หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนมีส่วนร่วมโครงการ
4. จัดเตรียมบาตรอมสินพร้อมพระประจำวันเกิดสำหรับผู้ร่วมโครงการ
5. จัดตั้งกองทุน“หนึ่งวัน หนึ่งบาท เพื่อเติมโอกาสแต่ผู้ยากไร้” โดยจัดพิธีเปิดที่ทำการกองทุนซึ่งอยู่ในบริเวณที่ทำการ “ธนาคารความดีตำบลหัวงัม”
6. วิธีการออมและการรวบรวมเงินกองทุนฯ
  - 6.1 ผู้ร่วมโครงการรับมอบบาตรอมสินพร้อมพระประจำวันเกิดของตนเอง
  - 6.2 ผู้ร่วมโครงการหยอดเงินลงในบาตรประจำวันเกิดทุกวันตามจิตศรัทธา อย่างน้อยวันละ 1 บาท
  - 6.3 การรวบรวมเงินกองทุน เมื่อเงินเต็มบาตรหรือทุก 1 เดือน ผู้ร่วมโครงการสามารถนำเงินในบาตรสมทบกองทุนได้โดยตรง ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหัวงัม หรือที่ประธานชมรมผู้สูงอายุประจำหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน
7. การใช้จ่ายเงินกองทุน
  - 7.1 สำรวจข้อมูลผู้สมควรให้การช่วยเหลือโดยคณะทำงาน
  - 7.2 ประชุมพิจารณาให้การช่วยเหลือตามความเหมาะสม โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ
8. ประเมินผลโครงการทุก 1 เดือน
9. ศึกษาข้อมูลเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน ให้การช่วยเหลือในรูปแบบของมูลนิธิภายในปี 2554

แนวคิดก๋วยสลากเพื่อการศึกษา

ประเพณีการทานสลาก บ้างก็เรียกว่า กินข้าวสลาก หรือ “ทานก๋วยสลาก” ซึ่งก็คืองานประเพณีทำบุญสลากภัตต์นิยมทำกันในช่วงราวปลายเดือนสิงหาคมถึงตุลาคม โดยจะทำกันถี่มากในเดือนกันยายน เพราะถือว่าเดือนนี้เป็นเดือนที่ดอยากของชาวบ้าน ข้าวเปลือกที่เก็บไว้ในยุ้งฉางใกล้จะหมดหรือหมดไปแล้ว คนที่มีข้าวเปลือกก็จะเก็บไว้กินจนกว่าจะเก็บเกี่ยวข้าวใหม่ในปีต่อไป (ในราวเดือนมกราคม) ส่วนคนที่ซื้อกิน ข้าวสารก็จะหาซื้อยากและมีราคาแพง เมื่อคนทั่วไปดอยากก็พากันคิดถึงผู้ที่เป็ญาติพี่น้องที่ตายไปแล้วว่าคงจะไม่มีเครื่องอุปโภคบริโภคเช่นกันจึงรวมกันจัดพิธีทำบุญทานสลากภัตต์ จัดข้าวปลาอาหารของกินของใช้ไปถวายแก่พระภิกษุสงฆ์เพื่ออุทิศส่วนบุญให้แก่ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว โดยการทำบุญทานสลากภัตต์ ซึ่งจะไม่จำเพาะเจาะจงถวายแก่สงฆ์รูปใดรูปหนึ่ง จึงทำสลากเขียนคำอุทิศลงในสลากแล้วนำไปรวมปะปนกันให้พระภิกษุสามเณรจับสลากหากภิกษุหรือสามเณรรูปใดจับสลากได้ “ก๋วยสลาก” หรือภาชนะที่บรรจุเครื่องไทยทานอันไหนก็ยกถวายแก่รูปนั้น

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยมั่งได้จัดงาน “ป่าเวณีกินตานก้วยสลากกัตต์” เป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมจึงเกิดแนวคิดในการเพิ่มคุณค่าของการทำบุญในงานป่าเวณีกินตานก้วยสลากกัตต์ โดยการทำบุญ “ก้วยสลากเพื่อการศึกษา” ซึ่งนำแนวคิดจากก้วยสลากแต่แทนที่จะถวายให้แก่พระสงฆ์ก็จะมอบให้แก่เด็กนักเรียนที่ขาดทุนทรัพย์และใช้วิธีการให้นักเรียนจับสลากเช่นเดียวกัน โดยทาง อบต. ได้ประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีจิตศรัทธาทั่วไปร่วมทำทานก้วยสลากเพื่อการศึกษา โดยในก้วยสลากก็จะประกอบไปด้วยเครื่องอุปโภคบริโภคเช่นเดียวกับก้วยสลากทั่วไป แต่ขอให้มีปัจจัยทำบุญก้วยสลากอย่างน้อย 100 บาท เพื่อเด็กที่จับสลากได้ จะได้นำเงินดังกล่าวไปเป็นทุนการศึกษา ในขณะที่เด็กที่ได้ก้วยสลากก็จะได้รู้ว่าก้วยสลากเป็นอย่างไร และเกิดความสนใจในป่าเวณีกินตานก้วยสลากกัตต์ ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ทั้งในด้านการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรม และการทำบุญโดยให้ทุนการศึกษา

อบต.ห้วยมั่ง ได้ดำเนินการติดต่อกันเป็นประจำทุกปี โดยได้ริเริ่มปีแรกเมื่อปี 2548 ในงานป่าเวณี ที่วัดห้วยดุ่ม ได้ยัดก้วยสลากเพื่อการศึกษาไม่ถึง 100 ก้วย สำหรับในงานป่าเวณีกินตานก้วยสลากกัตต์ ตำบลห้วยมั่ง ประจำปี 2552 ได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2553 ณ วัดบวกลาด้าวมุขที่ 3 ตำบลห้วยมั่งโดยได้ยัดก้วยสลากเพื่อการศึกษาถึง 425 ก้วย แสดงถึงจิตใจอันดีงามของคนที่นี่เพื่อให้แก่คนอื่นได้มีโอกาสทางการศึกษาถือเป็นหนึ่งในความดีที่ควรยึดถือปฏิบัติต่อไป

บุคลากรกรม

นายยุทธจักร สมสมัย

เบอร์โทรศัพท์ 087-3556532

Email; sax.phan.indy@gmail.com

7.2 กองทุนกระบอกไม้ไผ่ : วันละบาทเพื่อเด็กกำพร้าและผู้ด้อยโอกาส

(เทศบาลตำบลกำแพง อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง)

แนวคิด

จากเหตุการณ์คลื่นยักษ์ “สึนามิ” เมื่อปลายปี 2557 หลังจากการช่วยเหลือต่างๆ ในพื้นที่เริ่มเบาบางลง (ปลายปี 2548) แต่สิ่งที่ไม่ได้ลดลงในพื้นที่ ก็คือ หญิงหม้าย และเด็กกำพร้าอันเนื่องมาจาก “สึนามิ” คือสาเหตุที่ทำให้คนในชุมชนได้ข้อคิดและเป็นบทเรียนให้ผู้นำและกลุ่มจิตอาสาต่างๆ ที่ต้องมานั่งทบทวนกัน หลังจากภาวะเศร้าสลดนั้นได้จางลง และสิ่งที่ชุมชนต้องสานต่อจากนั้น คือความคิดริเริ่มในการจัดตั้งกองทุนขึ้นภายในชุมชน เพราะก่อนหน้านี้การช่วยเหลือเด็กกำพร้าผู้ได้รับผลกระทบล้วนมาจากองค์กรภายนอกทั้งสิ้น

การบริหารจัดการ

ปี 2549 กลุ่มสตรีสัมพันธ์ ซึ่งเป็นหนึ่งกลุ่มจากหลายๆ กลุ่ม ที่ได้จัดตั้งขึ้นในช่วงเหตุการณ์ “สึนามิ” ได้มีโอกาสเข้าอบรมกับเครือข่ายศาสนาต้านเอดส์ในประเทศไทยร่วมกับมูลนิธิ NCA เกี่ยวกับการดูแลฟื้นฟูคุณภาพชีวิตผู้ติดเชื้อ HIV AIDS และเด็กที่ได้รับผลกระทบจากงบประมาณกองทุนโลก การอบรมครั้งนั้น

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

ทางกลุ่มได้รับความรู้เรื่องกระบวนการในการทำงานเพื่อเข้าถึงชุมชน ใช้ชื่อย่อเป็นภาษาอังกฤษว่า SALT ซึ่งมาจากคำต่างๆ ดังนี้

- S = Support (สนับสนุนส่งเสริม) Stimulate (กระตุ้น) Share (แบ่งปัน)
- A = Appreciate (ชื่นชม) Analyze (วิเคราะห์)
- L = Listen (ฟัง) Learn (เรียนรู้) Link (เชื่อมโยง)
- T = Transfer (ถ่ายทอด, ส่งต่อ) Team (ทีม) Thank you (ขอบคุณ)

ทั้งหมดนั้นทางกลุ่มทำงานได้นำมาเป็นเครื่องมือและวิธีการในการทำงานชุมชนทุกๆ งาน โดยประยุกต์ใช้กับคำสอนทางศาสนาซึ่งเป็นที่ยอมรับของชุมชน โดยมีหน่วยงาน หรือองค์กรที่เข้ามาให้การสนับสนุน ได้แก่ ได้รับความจากรอวันละ 1 บาท หรือตามความสมัครใจของชุมชน ได้รับการสนับสนุนสมทบจาก เทศบาลตำบล กำพวน ตั้งแต่ปี 2553 ถึงปัจจุบัน และรายได้จากการขอร่วมลงทุนจากเงินกองทุนของกลุ่มเล็กๆ น้อยๆ

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

เริ่มต้นจากปี 2551 มีสมาชิก 60 คน - ปัจจุบัน มีสมาชิก 220 คน ซึ่งยังไม่ใช้ผลลัพธ์ที่แท้จริง เพราะยังต้องรณรงค์อีกต่อไป เพื่อให้ชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเองได้ในปลายทาง

บุคลากรกรม

นางจริยา สาลี

ประธานกลุ่มสตรีสัมพันธ์
เบอร์โทรศัพท์ 085-8805996
Email;mwg_ranong@hotmail.com

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ชุดกิจกรรมที่ 3

เพิ่มทักษะและสร้างการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

แนวคิดเมนู

การเรียนรู้และเพิ่มทักษะเด็กและเยาวชน เป็นการจัดการเพื่อ “เสริมสร้างความเข้มแข็ง” เป็นการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์สร้างการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน และเข้ามามีส่วนรวมในการจัดการตำบล รวมถึงจัดการในเรื่องของเด็กและเยาวชน ด้วยวิธีการเรียนรู้และถ่ายทอดจากผู้ใหญ่ จากเพื่อน พี่ จากรุ่นสู่รุ่น เน้นให้เด็กและเยาวชน ทำกิจกรรมร่วมกันและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีจิตอาสา เช่น การเข้าร่วมแข่งขันกีฬาของตำบล การเข้าไปเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านและแหล่งเรียนรู้ในตำบล การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน การรวมกลุ่มกันทำผลิตภัณฑ์ เสริมรายได้ การร่วมกันทำกิจกรรมอาสาสมัครที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน การช่วยเหลือชุมชน เป็นต้น รวมถึงการเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนจากหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองและชุมชน และการอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาในท้องถิ่นส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ซึ่งภายใต้ชุดกิจกรรมที่ 3 ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 4 ฐานเรียนรู้ ดังนี้

ฐานเรียนรู้ที่ 8 ร่วมคิด

ฐานเรียนรู้ที่ 9 ร่วมประสาน

ฐานเรียนรู้ที่ 10 ร่วมกำหนด

ฐานเรียนรู้ที่ 11 ร่วมลงแรง

ฐานเรียนรู้ที่ 8 ร่วมคิด

ร่วมกันจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน หรือองค์กรด้านเด็กกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ซึ่งการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนเป็นการรวมตัวของกลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อร่วมกันสร้างกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการเข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจทางการบริหารราชการ การพัฒนาสังคม สร้างการมีส่วนร่วมกับผู้นำในชุมชนและหน่วยงานของรัฐในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างพื้นที่รูปธรรม ประกอบด้วย

8.1 สภาเด็กและเยาวชนตำบลบ้านต้อม

ที่ตั้ง : เทศบาลตำบลบ้านต้อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

8.2 สภาเด็กและเยาวชนตำบลหาดสองแคว

ที่ตั้ง : องค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา

นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

8.1 สภาเด็กและเยาวชนตำบลบ้านต้อม

(เทศบาลตำบลบ้านต้อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา)

แนวคิด

กลุ่มเยาวชนเกิดจากความคิดที่จะดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน เสียสละเวลาว่างจากการศึกษา มาพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยเริ่มจากการทำความสะอาด ดูแลขยะภายในบริเวณบ้านของตนเอง แล้วรวมตัวกันเป็นกลุ่มเยาวชน 11 คน ช่วยกันเก็บขยะในชุมชน ที่สาธารณะ มาคัดแยก แล้วขายสร้างรายได้เล็กๆ น้อยๆ เป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง อีกทั้งยังเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับหมู่บ้าน

เส้นทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้: กลุ่มเยาวชนคนรักษ์ร้องไผ่

ปี 2553 กลุ่มเยาวชนต้องการสร้างความรักความสามัคคีในกลุ่มเพื่อน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์กับชุมชน และต้องการชักจูงกลุ่มเพื่อนให้ห่างไกลจากยาเสพติด โดยชักชวนคนในกลุ่มออกมาช่วยกันเก็บขยะตามถนนในหมู่บ้าน ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ ในชุมชน เกิดกลุ่มเยาวชนคนรักษ์ร้องไผ่ และเกิดรายได้จากการขายขยะ

ปี 2554 ได้รับความยอมรับจากชุมชน มีการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรม โดยการจัดงานขันโตก ได้จัดกลุ่มจิตอาสาโดยช่วยเหลือกิจกรรมในงานศพหรืองานบุญต่างๆ ในหมู่บ้าน มีกิจกรรมวันว่างช่วงเสาร์อาทิตย์ โดยให้รุ่นพี่สอนการบ้านให้รุ่นน้อง มีการรับสมัครสมาชิกใหม่ มีการทำเสื้อกลุ่มเยาวชนคนรักษ์ร้องไผ่ มีห้องสำหรับทำกิจกรรมกลุ่ม ได้รับเงินสนับสนุนจากกลุ่มผู้ใหญ่ใจดี ได้รับสนับสนุนการอบรมการจัดการขยะในครัวเรือนจากเทศบาลตำบลบ้านต้อม มีทุนสำหรับทำกิจกรรมกลุ่มจากงานขันโตก ได้รับเงินบริจาคจากเจ้าภาพของศพจนมีสมาชิกเพิ่มเป็น 35 คน

ศักยภาพของชุมชนที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาของกลุ่มเยาวชนคนรักษ์ร้องไผ่ มี 2 ส่วน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านโครงสร้างทางกายภาพ และปัจจัยด้านโครงสร้างทางสังคม

ปัจจัยด้านโครงสร้างทางกายภาพ ที่สนับสนุนการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้กลุ่มเยาวชนคนรักษ์ร้องไผ่ เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานประกอบด้วย ที่ตั้งของกลุ่มเยาวชนคนรักษ์ร้องไผ่

ปัจจัยด้านโครงสร้างทางสังคม กิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการร่วมกลุ่มเด็กและเยาวชน เครือข่าย รวมถึงการพัฒนาศักยภาพ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ เทศบาลตำบลบ้านต้อมได้ให้การสนับสนุนในการประชาสัมพันธ์ โดยรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ รวมถึงโรงเรียนวัดกรรม อสม.ตำบลบ้านต้อมให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ให้ความรู้การอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะ หน่วยงาน องค์กรทั้งภายในและภายนอกได้ให้ความร่วมมือและการสนับสนุนการดำเนินงานเป็นอย่างดี ทำให้มีการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น เพื่อให้ศูนย์มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แหล่งเรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้กลุ่มเยาวชนคนรักษ์ร้องไผ่ มีเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลบ้านต้อม เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการจัดการปัญหาขยะในชุมชน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของคนในชุมชน โดยให้เกิดความรักสามัคคีในกลุ่มภายในหมู่บ้านทำให้เกิดชุมชน

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

การบริหารจัดการ

การจัดตั้งกลุ่มเยาวชนคนรักษ์ร้องไห้ ได้มีแกนนำเพื่อที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนในการทำงานของกลุ่มและเป็นแกนนำในการดูแล และเป็นคนประสานงานเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ ระหว่างกลุ่มเด็กและเยาวชนกับหน่วยงานองค์กรในชุมชน ได้มีการรับสมัครเด็กและเยาวชนที่มีจิตอาสาเข้ามาร่วมทำกิจกรรม การจัดการข้อมูลศูนย์การเรียนรู้กลุ่มเยาวชนคนรักษ์ร้องไห้มีทะเบียนบัญชีรายชื่อสมาชิกกลุ่ม เชื้อชื่อคนเข้าร่วมกิจกรรม ได้มีการรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการขยะใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนา มีการมอบหมายหน้าที่ให้สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบในการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างกลุ่มในชุมชน และมีการแลกเปลี่ยนความรู้กับกลุ่มอื่นๆ ในตำบลบ้านต่อม การจัดการงานมีการบริหารจัดการภายในกลุ่ม โดยมีการรวมตัวทุกๆ วันเสาร์ของเดือน เพื่อช่วยกันทำกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะ ออกเก็บขยะข้างถนนและในครัวเรือน นำมาคัดแยกเป็นวัสดุรีไซเคิลขาย นำเงินที่ได้ไปฝากโดยเปิดบัญชีร่วมกับธนาคารหมู่บ้าน รายได้ส่วนหนึ่งนำมาเป็นทุนการศึกษาให้กับเพื่อนสมาชิกในกลุ่มที่ประสบปัญหาเป็นการแบ่งเบาภาระให้กับครอบครัว ซึ่งกลุ่มมีเงินกองทุนจากการขายขยะและเกิดการขยายเครือข่ายไปยังหมู่บ้านใกล้เคียง และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กร และคนในชุมชน

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

ผลจากการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้กลุ่มเยาวชนคนรักษ์ร้องไห้ ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในศูนย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วยผลผลิต 1. กิจกรรมจัดเก็บขยะในหมู่บ้าน 2. มีกิจกรรมรณรงค์สอนการบ้านรณรงค์ 3. กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และผลลัพธ์ คือ 1. เกิดสิ่งแวดล้อมที่ดีในหมู่บ้าน 2. จัดเก็บขยะตามถนนในหมู่บ้านมาคัดแยกขายเกิดรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่ม 3. มีส่วนร่วม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความสามัคคี ช่วยเหลือชุมชน เกิดความสัมพันธ์อันดี สมาชิกกลุ่มช่วยกันใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มาช่วยเหลืองานต่างๆ 4. กลุ่มเด็กและเยาวชนห่างไกลจากยาเสพติด 5. กลุ่มบุคคลเยาวชนภายนอกที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่ม

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

ชุดกิจกรรมที่ 1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน กลุ่มเยาวชนคนรักษ์ร้องไห้ ได้ร่วมกับผู้บริหารเทศบาลตำบลบ้านต่อม ผู้นำชุมชน จัดประชุมอย่างต่อเนื่อง เพื่อวางแผนการพัฒนา การติดตามประเมินผล นอกจากนั้น ยังให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อร่วมเป็นหนึ่งเดียวกันมุ่งให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชนของตนเอง สร้างสำนึกจิตอาสา รักษ์บ้านเกิด ช่วยเหลือคนในชุมชนและร่วมกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน รวมถึงการร่วมอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่างๆ โดยมีความความเชื่อมโยงกับกลุ่มองค์กรต่างๆ ในตำบลบ้านต่อม การบริหารจัดการตำบลมีความเชื่อมโยง โดยเทศบาลสนับสนุนเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม เช่น การรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สนับสนุนเรื่องการอบรมการจัดการขยะในครัวเรือน การบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับ

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะ:เด็กและเยาวชน**

ท้องถิ่นหรือพื้นที่ตำบลบ้านต่อม มีความเชื่อมโยงโดยแหล่งเรียนรู้ได้เข้ามาช่วยในการแนะนำการปฏิบัติตัวเอง และการให้ความรู้ในการดูแลรักษาสุขภาพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและสวัสดิการชุมชน ศูนย์พัฒนาครอบครัว ในชุมชนตำบลบ้านต่อมมีความเชื่อมโยงโดยสมาชิกในกลุ่มเป็นสมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบ้านต่อม

ระบบสุขภาพชุมชนและจิตอาสาโรงเรียนนวัตกรรมการสุขภาพตำบลบ้านต่อม มีความเชื่อมโยงโดยได้รับการส่งเสริมด้านวิชาการเกี่ยวกับการจัดการขยะในครัวเรือน และเข้าร่วมกิจกรรมระบบภูมิปัญญาท้องถิ่น ลานหญ้า ศิลปะล้านนาตำบลบ้านต่อม มีความเชื่อมโยงโดยมีการช่วยเหลือกิจกรรมระหว่างกลุ่มเสมอ เนื่องจาก สถานที่ของแหล่งเรียนรู้อยู่ใกล้กันและสมาชิกในกลุ่มเป็นเครือข่ายกัน ระบบการเรียนรู้เพื่อเด็กและเยาวชน โรงเรียนสร้างสุขตำบลบ้านต่อมมีความเชื่อมโยงโดยมีการสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับการจัดการขยะเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมให้สะอาดสวยงาม

ปัญหาและอุปสรรค

ความต่อเนื่องหรือการเชื่อมต่อของเด็กและเยาวชน เนื่องจากกลุ่มที่ทำอยู่ในปัจจุบันต้องไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ต่างจังหวัด ทำให้ขาดช่วงของการรวมกลุ่มและการขาดความรับผิดชอบต่อเวลานัดหมายในการทำกิจกรรมของสมาชิกกลุ่ม

บุคลากร

นางสาวรัตติยากร งานดี

ประธานสภาเด็กและเยาวชนตำบลบ้านต่อมและนักสื่อสาร
โครงการ สสส. ตำบลบ้านต่อม
เบอร์โทรศัพท์ 087-1721083
email noi_302 @ hotmail.com
ที่อยู่ 229 เทศบาลตำบลบ้านต่อม หมู่ 4 ต.บ้านต่อม อ.เมือง
จ.พะเยา

8.2 สภาเด็กและเยาวชนตำบลหาดสองแคว

(องค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์)

แนวคิด

สภาเด็กและเยาวชนตำบลหาดสองแคว เป็นการรวมตัวของกลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อร่วมกันสร้างกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว มีแนวทางการบริหารงานราชการแบบมีส่วนร่วมโดยคำนึงถึงหลักการ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงกลุ่มเด็กและเยาวชน ให้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจทางการบริหารราชการ โดยเฉพาะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว การพัฒนาสังคมสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้นำในชุมชน และหน่วยงานของรัฐ ในการแก้ไขปัญหาของชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนตำบลหาดสองแควมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านวิชาการและกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา กีฬา วัฒนธรรมในท้องถิ่นให้กับสมาชิก เด็กและเยาวชน จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถ มีจริยธรรม สามารถเสนอแนะและให้ความเห็นต่อสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในท้องถิ่น

การบริหารจัดการ

การจัดการคน แกนนำ คณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนตำบลหาดสองแคว มีหน้าที่คือ ส่งเสริม สนับสนุนและเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านวิชาการ การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา กีฬา และวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้กับเด็กและเยาวชน จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถ ผู้บริหาร อบต. เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการทำงาน การจัดกิจกรรมต่างๆ รวมถึงช่วยในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองช่วยในการสนับสนุนการทำกิจกรรมของเด็กและเยาวชนรวมทั้งเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กและเยาวชน สมาชิกเด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมให้ความร่วมมือ ร่วมเสนอความคิดเห็นในการทำงานของสภาเด็กและเยาวชน

การจัดการงาน 1) การกำหนดโครงสร้างคณะทำงานแบบมีส่วนร่วม การกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย แกนนำเด็กและเยาวชน หมู่บ้านละ 2 คน เป็นคณะกรรมการโดยคัดเลือกประธานและรองประธานจากตัวแทนแกนนำโดยมีองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภา อบต. และเจ้าหน้าที่ อบต.หาดสองแคว เป็นที่ปรึกษาและอำนวยความสะดวกในการทำงาน 2) การรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชนที่ช่วยหนุนเสริมการดำเนินกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชน การรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชนที่ช่วยหนุนเสริมการดำเนินกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชนทั้งในเรื่องของความร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ กิจกรรม ส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพ ได้แก่ กลุ่มจักรยานสานฝันร่วมกับเยาวชนรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีทั้ง 7 หมู่บ้านในตำบล กลุ่ม อสม.น้อย กลุ่มอนุรักษ์รถโบราณ และเครือข่ายเด็กและเยาวชนแต่ละหมู่บ้านที่พร้อมในการทำงานร่วมกัน 3) การเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาแกนนำและเครือข่าย ได้แก่ การจัดอบรมความรู้การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การหนุนเสริมสภาวะผู้นำให้กับกลุ่มแกนนำเพื่อใช้ในการทำงาน 4) ผู้ใหญ่ในชุมชนและองค์กรในพื้นที่เป็นที่ปรึกษาในการทำงาน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และองค์กรในพื้นที่ ร่วมเป็นที่ปรึกษาในการทำงาน เพื่อให้การทำงานของสภาเด็กและเยาวชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับทั้งภายในและภายนอกตำบล 5) การสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระหว่างสมาชิกด้วยกัน และการประสานงานกับเครือข่ายเยาวชนภายในจังหวัด การสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระหว่างสมาชิกด้วยกัน และการประสานงานกับเครือข่ายเยาวชนภายในจังหวัด ได้แก่ การจัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายเด็กในตำบล มีการประชุมร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด มีการเข้าประชุมร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ เป็นต้น การจัดการข้อมูล การประชุมประชาคม จากการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตำบลหาดสองแควได้มีการลงพื้นที่เพื่อประชุมประชาคมแบบหมุนเวียนไปในพื้นที่ 7 หมู่บ้าน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ รับทราบปัญหา

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

ความต้องการ รับฟังข้อเสนอแนะจากเด็กและเยาวชนในพื้นที่ตำบลหาดสองแควเพื่อนำข้อมูลหรือปัญหามาทำการปรับปรุงแก้ไขให้แก่เด็กและเยาวชนต่อไป

นอกจากนี้ สภาเด็กและเยาวชนตำบลหาดสองแคว ยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้การทำกิจกรรมร่วมกันของเด็กและเยาวชนในตำบล เพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนด้วยกันเองในตำบล เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำโครงการเพื่อประสานงานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดการทุน มีการประสานแหล่งทุนทั้งในและนอกพื้นที่ ได้แก่ 1) อบต.หาดสองแคว สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานการจัดกิจกรรมต่างๆ 2) ศูนย์ 3 วัยสานสายใยรักแห่งครอบครัว สนับสนุนงบประมาณในการอบรม การศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อพัฒนาศักยภาพให้กับแกนนำเด็กและเยาวชนและสมาชิก 3) กองทุนสุขภาพชุมชน สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับเรื่องงานด้านสาธารณสุข เช่น การสนับสนุนโครงการจักรยานสานฝันร่วมกับเยาวชนรักษ์สิ่งแวดล้อม โครงการการฝึกอบรม อสม.น้อย เป็นต้น 4) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุดรดิตถ์ สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชน 5) เงินสนับสนุนจากประชาชนในชุมชน สนับสนุนในการทำกิจกรรมตามโครงการต่างๆ ของสภาเด็กและเยาวชน และสนับสนุนอาหารในการทำกิจกรรม

ผลผลิต ผลลัพธ์ต่อเด็กและเยาวชนจะได้รับ

1. เด็กและเยาวชนในตำบลมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ตรงกับความต้องการของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง
2. เด็กและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการพัฒนาตำบล
3. มีศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านวิชาการและการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษา กีฬา และวัฒนธรรมในตำบล
4. มีกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในตำบลให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม และจริยธรรม
5. มีการรวมตัวของเด็กและเยาวชนในตำบล เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมซึ่งกันและกัน
6. ปัญหาเด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไขอย่างแท้จริง โดยการใช้งบประมาณเป็นสื่อกลางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว
7. เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสฝึกฝนคุณลักษณะภาวะการเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม ทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม/คณะ มีการแก้ไขปัญหาโดยใช้หลักเหตุและผล

ผลผลิต ผลลัพธ์ที่ชุมชนท้องถิ่นจะได้รับ

1. สังคมชุมชนเข้มแข็ง เพราะหัวใจในการพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนาคนให้เข้มแข็ง โดยให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองและชุมชนต่อไป เช่น โครงการการจัดประชุมประชาคมสัญจรแต่ละหมู่บ้าน จะมีการสะท้อนถึงปัญหาที่เด็กและเยาวชนมองเห็น และแนวคิดในการพัฒนาทั้งต่อตนเองและชุมชนให้น่าอยู่
2. ทำให้เกิดความสามัคคีของเด็กและเยาวชน และร่วมมือร่วมใจกันทำงานเพื่อสังคม เช่น การร่วมกันเก็บขยะภายในตำบลทุกสัปดาห์ การร่วมเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.น้อย) เป็นต้น

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

3. สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้ตรงจุด ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์
 ทรัพยากร เพื่อเป็นการดึงเยาวชนเข้ามาอยู่ในกรอบโดยการให้รุ่นพี่เป็นผู้ดูแล และนำรุ่นน้องในการปฏิบัติ
 กิจกรรมต่างๆ

4. ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดสำนึกรักบ้านเกิด และพร้อมเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 ของตนเอง

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

ชุดกิจกรรมที่ 1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชน

จากการทำงานของเด็กและเยาวชนที่ตำบลหาดสองแควประสบความสำเร็จได้นั้น ไม่ได้เกิดจากการทำงาน
 ของเด็กและเยาวชนเพียงอย่างเดียว แต่มีปัจจัยหนุนเสริมการทำงานที่ใช้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน
 กลุ่มองค์กรต่างๆ และหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ในการทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชน
 ตำบลหาดสองแควให้มีคุณภาพ โดยร่วมทั้งการเสนอความคิด การร่วมรับฟังความคิดของเด็กและเยาวชน และ
 ร่วมกิจกรรมต่างๆ และยังสนับสนุนงบประมาณ ความรู้ สถานที่ และกำลังใจให้กับเด็กและเยาวชนอีกด้วย

ชุดกิจกรรมที่ 3 เพิ่มทักษะและสร้างการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

1. การพัฒนาศักยภาพกลุ่ม ให้มีความสามารถในการถ่ายทอดได้ดีขึ้น เช่น การศึกษาดูงานยังพื้นที่
 ต้นแบบการปฏิบัติจริง เรียนรู้ร่วมกัน การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสภาเด็กและเยาวชนที่ประสบความสำเร็จ
 ในการทำงานเพื่อนำมาปรับแนวคิดในการทำงานมาปรับใช้ในตำบล

2. สร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มเครือข่าย เช่น การเข้าร่วมประชุมเสนอแนวทาง
 การทำงาน ร่วมกันในการจัดกิจกรรมต่างๆ และการขยายผลการทำกิจกรรมไปยังแต่ละหมู่บ้าน

3. การถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยการให้รุ่นน้องได้เข้ามาร่วมในการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนเพื่อ
 เป็นตัวแทนรุ่นพี่ที่เติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ต่อไป และสานต่อการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

แกนนำและสมาชิกสภาเด็กและเยาวชน

1. คณะกรรมการมาจากการคัดเลือกของสมาชิกแต่ละหมู่บ้าน
2. มีการประชุมร่วมกันและทำงานโดยการผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการและสมาชิก
3. มีการทำงานกันเป็นกลุ่ม แบ่งบทบาทหน้าที่ / ความรับผิดชอบของกลุ่มสมาชิกในการดำเนินกิจกรรม
4. มีคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรม
5. มีความต่อเนื่องในการทำงานและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน
6. มีการประชุมประเมินผลการทำงาน พัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและเกิด
 ความภาคภูมิใจร่วมกัน

ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชน

1. ให้การสนับสนุนส่งเสริมและร่วมมือในกิจกรรมของเด็กและเยาวชน
2. เป็นแบบอย่างที่ดีในการร่วมมือทำกิจกรรม

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
 นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

3. เป็นที่ปรึกษาให้กับสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเครือข่ายแต่ละหมู่บ้าน
4. เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ให้เด็กได้สืบทอด

หน่วยงานสนับสนุน

1. อบต.หาดสองแคว สนับสนุนในการเป็นที่ปรึกษา สถานที่ในการทำงานและประชุม สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม ประสานหน่วยงานภาคีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. กองทุนสุขภาพชุมชนตำบลหาดสองแคว สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำโครงการ
3. ศูนย์ 3 วิสัยสานสายใยรักแห่งครอบครัว สนับสนุนงบประมาณ อาคารสถานที่ และจัดหาวิทยากรในการอบรม การศึกษาดูงาน

ปัญหาและอุปสรรค

1. ปัญหาเรื่องของการรวมตัวเด็กและเยาวชนในการทำกิจกรรมต่างๆ ค่อนข้างยาก เนื่องจากปัจจุบันมีการย้ายเข้าไปเรียนในเขตตัวเมืองเป็นจำนวนมาก ทำให้การจัดกิจกรรมต้องใช้ช่วงเวลาของวันหยุด ทำให้ความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมไม่ต่อเนื่องมากสักเท่าไร
2. การทำงานด้านเด็กและเยาวชนในบางหมู่บ้านไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากการขาดแกนนำทั้งในตัวของผู้นำหรือแกนนำของเด็กและเยาวชนนั้น มีการย้ายที่อยู่ และไม่ได้มีการสร้างแกนนำรุ่นใหม่ขึ้นมาทดแทน ทำให้การทำงานเป็นไปได้ล่าช้าในบางหมู่บ้าน “เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน” ด้วยคำกล่าวนี้ สภาเด็กและเยาวชนตำบลหาดสองแควจึงมุ่งหวังที่จะสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ที่เป็นคนดี มีความเป็นผู้นำ มีจิตสาธารณะ เสียสละเพื่อส่วนรวม เพื่อนำความเจริญมาสู่บ้านเกิด ภายใต้การสนับสนุนและผลักดันของผู้ใหญ่ใจดี ที่ต้องการเห็นเด็กรุ่นใหม่เติบโตขึ้นมาอย่างมีคุณภาพ มีความพร้อมเพรียงเป็นหมู่คณะยังความเจริญให้สำเร็จ

บุคลากร

นายภมร สงเย็น

ประธานสภาเด็กและเยาวชนตำบลหาดสองแคว
เบอร์โทรศัพท์ 087-574-5194 (สำนักงาน) 055-590-096
ที่อยู่ องค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว ตำบลหาดสองแคว
อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

ฐานเรียนรู้ที่ 9 ร่วมประสาน

สร้างภาคีเครือข่ายและจัดตั้งกลไกการขับเคลื่อนในการส่งเสริมการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในทุกด้าน รวมถึงจัดการศึกษาตามอัธยาศัยหรือการศึกษาทางเลือกอื่นๆ ให้กับเด็กและเยาวชน และจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

ตัวอย่างพื้นที่รูปธรรม ประกอบด้วย

9.1 โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแม่กลองคี

ที่ตั้ง : องค์การบริหารส่วนตำบลโมโกร อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

9.2 บูรณาการท้องถิ่นศึกษาอ้อสะออน

ที่ตั้ง : เทศบาลตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

9.1 โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแม่กลองคี่

(องค์การบริหารส่วนตำบลโมโกร อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก)

แนวคิด

ปี 2528 มีปัญหาเรื่องแนวชายแดนด้านความมั่นคง ทาง ตชด. จึงมาสร้างโรงเรียนให้ โดยทางผู้ปกครองได้บริจาคที่ดินจำนวน 16 ไร่ และได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการสร้างโรงเรียนจาก อบต.โมโกร ด้วยปี 2553 **ครูคณิต ช่างเงิน** ได้เข้ามารับผิดชอบโครงการ “พระราชดำริของสมเด็จพระเจ้า” ในเรื่องเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ซึ่งในโครงการนี้ประกอบด้วย 8 กลุ่มย่อย และได้รับความร่วมมือกับครู นักเรียน เยาวชน และชุมชนเป็นอย่างดี จึงได้จัดตั้งกลุ่ม “โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง” ขึ้นมา ทำให้สามารถพัฒนาเป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้ และมีคนเข้ามาศึกษาดูงานเรื่อยๆ และได้บรรจุเป็นหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนที่สอนทุกชั้นเรียน โดยบริเวณด้านหลังของโรงเรียนได้จัดทำเป็นแหล่งเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยการปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ เลี้ยงเป็ด ฯลฯ โดยได้รับการสนับสนุนพันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์จากสำนักงานเกษตรจังหวัด, เกษตรอำเภอ, ปศุสัตว์จังหวัด และประมงจังหวัด ซึ่งทางโรงเรียนได้ให้นักเรียนแต่ละชั้นเรียน เป็นผู้รับผิดชอบดูแลแปลงพืชผักสวนครัว เพื่อต้องการให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ รู้จักใช้เวลาว่างที่นอกเหนือจากการเรียนให้เกิดประโยชน์ เด็กนักเรียนยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับขยายสู่ชุมชนของตนเองได้อีกด้วย อีกทั้งยังสามารถช่วยให้เด็กนักเรียนมีรายได้เป็นค่าขนมเล็กๆ จากการขายผักได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังได้มีการทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อให้เป็นปุ๋ยสำหรับพืชผักสวนครัวด้วย และทางโรงเรียนยังได้ให้เด็กนักเรียนได้ท้อฟ้าอีกด้วย โดยมีประธานกลุ่มสตรีมาให้ความรู้กับเด็กนักเรียน ปี 2556 โรงเรียน ตชด. แม่กลองคี่ ได้เป็น “โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง” ที่มีความคิดตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าอย่างสมบูรณ์แบบและพัฒนาโครงการอย่างยั่งยืน โดยมีแปลงเศรษฐกิจพอเพียงที่มีทั้งการปลูกพืชผักสวนครัวหลายชนิด การเลี้ยงสัตว์หลายประเภทที่สามารถทำให้เด็กนักเรียนมีแหล่งอาหารปลอดภัยที่มาจาก การดูแลรักษาของเด็กนักเรียนเอง

การบริหารจัดการ

มีการแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน ครูคณิต ช่างเงิน เป็นครูผู้สอนเด็กนักเรียนโดยมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนและทางอปท.ที่สนับสนุนเรื่องของบุคลากร คือ **คุณวันเพ็ญ ต่วนแม่กลอง** เป็นประธานกลุ่มพัฒนาสตรี เป็นคนสอนด้านการทอผ้าสำหรับเด็กนักเรียน **คุณวิไลลักษณ์ วัฒนาศรีจินดา** สมาชิกอบต. ช่วยเหลือร่วมทำกิจกรรมแก้ปัญหาและพัฒนาโครงการ ร่วมผลักดันทั้งทางนโยบายและทรัพยากรต่างๆ การจัดการงาน มีการแบ่งหน้าที่ให้เด็กนักเรียนรับผิดชอบในแต่ละแหล่ง เช่น ป.1 มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องของบ่อปลา เป็นต้น การจัดการข้อมูล ครูอาจารย์มีการจัดอบรมให้กับเด็กรู้จักทำบัญชีและจัดตั้งสหกรณ์โรงเรียนขึ้น เพื่อให้เด็กรู้จักการออม โดยมีกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์จังหวัดที่เข้ามาให้ความรู้ในการออมและมีการประเมินผลการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การจัดการทรัพยากรโดยทางโรงเรียนมีการให้เด็กนักเรียนและชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการทำอาหารเลี้ยงเด็กที่พักอาศัยอยู่ในโรงเรียน และเป็นอาหารกลางวันของเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียน

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา

นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

เกิดเศรษฐกิจแบบผสมผสานอย่างครบวงจร มีอาหารราคาถูกขายให้กับโรงเรียนในการทำอาหารกลางวัน และเกิดการออมของเด็กที่อยู่ในโรงเรียน โดยใช้สหกรณ์ของโรงเรียนเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ อีกอย่าง ครูคณิต ช่างเงิน ได้รับรางวัลอันดับหนึ่งของโครงการตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี การมีส่วนร่วมกับประชาชนในพื้นที่ มีแหล่งเพาะชำการเกษตรในโรงเรียนโดยมีการร่วมกันระหว่าง ครู นักเรียน และประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในโรงเรียน รวมถึงมีการจัดระบบการจัดการที่มีส่วนร่วมของนักเรียนโดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่การรับผิดชอบในส่วนของกิจกรรมให้กับเด็กๆ รวมถึงมีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งในและนอกหน่วยงาน เช่น อปท. หน่วยงานภาครัฐและเอกชน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

ครูเป็นปัจจัยในการสร้างความสำเร็จในการสร้างการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเด็ก โดยมีการจัดการร่วมกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน ทั้งเด็กและผู้ปกครองในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น เกษตรพอเพียง ในโรงเรียน โรงเพาะชำการเกษตร จึงทำให้เป็นต้นแบบของการเรียนรู้ในชุมชนจึงทำให้เกิดการขยายแนวความคิดการทำเกษตรพอเพียงในโรงเรียนขึ้น โดยมีโรงเรียนแม่กลองใหญ่ที่เริ่มต้นทำเกษตรพอเพียงในโรงเรียนอีกส่วนหนึ่งที่ได้ชี้ชัดว่า ชาวบ้านบางกลุ่มเริ่มมีการปลูกผักสวนครัวกินเองเพื่อลดค่าใช้จ่าย และเพื่อสุขภาพ เพราะไม่ใช่สารเคมีในการปลูก

ปัญหาอุปสรรค

ปัญหาที่พบคือ เรื่องของการสนับสนุนงบประมาณ และครูที่มีความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงในการสอนไม่เพียงพอในพื้นที่ เพราะที่ผ่านมาจะเป็นครูอาสา และการสอนแบบพี่สอนน้องเป็นส่วนมาก

บุคลากร

นายสมพร โงมขุนทด

เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

เบอร์โทรศัพท์ 089-238-4779

ที่อยู่ องค์การบริหารส่วนตำบลโมโกร ต.โมโกร อ.อุ้มผาง จ.ตาก 63170

นายคณิต ช่างเงิน

ประธานกลุ่มโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงแม่กลองคี

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

9.2 บูรณาการท้องถิ่นศึกษานาออสซอน

(เทศบาลตำบลนาออส อำเภอเมือง จังหวัดเลย)

แนวคิด

ศูนย์ หมายถึง แหล่งหรือสถานที่ที่มีความชำนาญด้านใดด้านหนึ่ง และเน้นการให้บริการด้านนั้น

บูรณาการ หมายถึง การนำศาสตร์หรือความรู้วิชาต่างๆ ที่สัมพันธ์กันนำ มาเข้าด้วยกันหรือผสมผสาน ได้อย่างกลมกลืน เพื่อนำมาจัดเป็นการเรียนการสอนภายใต้หัวข้อเดียวกัน เชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีการเน้นองค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา และเน้นการสร้างความรู้ของผู้เรียน ที่มากกว่าการให้เนื้อหาโดยครูเป็นผู้กำหนด ลักษณะสำคัญของการสอนแบบบูรณาการ 1. เป็นการบูรณาการ ระหว่างความรู้ กระบวนการ และการปฏิบัติ 2. เป็นการบูรณาการระหว่างวิชาได้อย่างกลมกลืน 3. เป็นการ บูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริง 4. เป็นการบูรณาการเพื่อจัดความซับซ้อนของเนื้อหาต่างๆ 5. เป็นการ บูรณาการให้เกิดความสัมพันธ์กันระหว่างความคิดรวบยอดของวิชาต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

ท้องถิ่นศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาท้องถิ่นมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการพึ่งพิงตนเองได้ทางเศรษฐกิจ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของตนเอง และการมีเอกลักษณ์และความยั่งยืนของท้องถิ่น ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า เป้าหมายของการจัดการศึกษาท้องถิ่น คือ 1. ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ภูมิปัญญา ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของทรัพยากร และ สิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น 2. ถ่ายทอดความเชื่อและค่านิยมของท้องถิ่นเพื่อทำให้สมาชิกมีลักษณะคล้ายคลึงกัน จนเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ และทำให้คุณลักษณะเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้สืบสานต่อเนื่องยั่งยืน 3. เป็น การเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของสมาชิกในท้องถิ่น ในการแก้ไขปัญหาของตนเองและท้องถิ่นโดยใช้ ภูมิปัญญาของตนเองได้

ศูนย์บูรณาการท้องถิ่นศึกษา คือ สถานที่ที่มีความชำนาญด้านการผสมผสานและการเชื่อมโยงการเรียน การสอนตามหลักสูตรขั้นพื้นฐานเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2551 และ หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง สามารถแก้ไขปัญหาพึ่งพาตนเองได้ สร้างการมีเอกลักษณ์และเกิด ความยั่งยืนของวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเน้นองค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละ รายวิชา และเน้นการสร้างความรู้ของผู้เรียนที่มากกว่าการให้เนื้อหาโดยครูเป็นผู้กำหนดเพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดในการดำเนินงาน

ด้วยการศึกษาในระดับท้องถิ่นในบ้านเรายังขาดการให้ความสำคัญอย่างจริงจังโดยเฉพาะการทำงาน ด้านการศึกษาในระดับชุมชนยังมีการแบ่งภาคส่วนกันอย่างชัดเจน เช่น โรงเรียนมีหน้าที่ให้ความรู้กับเด็กๆ ใน ท้องถิ่นเท่านั้น เมื่อเด็กๆ เรียนจบในระดับการศึกษาพื้นฐาน ไม่ว่าจะเรียนระดับประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษา ตอนต้นก็ต้องขวนขวายหาที่เรียนในเมืองหรือที่ไกลออกไป ด้วยเหตุเพราะหวังว่าจะทำให้ชีวิตพัฒนาไปใน ทางที่ดีกว่า ส่งผลให้การศึกษาที่ทันสมัยต้องวิ่งไปกระจุกกันอยู่แต่ในเมือง ซึ่งจริงๆ แล้วนั้นองค์ความรู้ที่เด็กๆ ควร จะได้เรียนรู้ก็อยู่ในท้องถิ่นของเรานั้นเอง เพียงแต่ยังขาดการประสานงานร่วมมือกันในชุมชนบ้านเราในระดับ ท้องถิ่น โดยการรวมองค์กรต่างๆ ที่มี ทั้งภาครัฐ เอกชน และท้องถิ่น ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในชุมชน

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนเทศบาลนาอ้อมมีแนวคิดจะบูรณาการ ผสมผสานความรู้ที่มีอยู่ในธรรมชาติท้องถิ่นให้รวมตัวกัน โดยมี บ้าน วัด โรงเรียน ท้องถิ่น และองค์กรในชุมชน (บวร+ท) ทำงานและเรียนรู้ไปด้วยกัน โดยเป็นการรวม การศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาภาคอิสระมารวมกันเพื่อพัฒนาการศึกษา และพัฒนาชุมชนไป พร้อมๆ กัน โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง ดี มีสุข (คนเก่ง คือ เก่งในด้านวิชาการ, คนดี คือ มีคุณธรรม จริยธรรม, คนมีสุข คือ มีความสุขกายสบายใจ) ไปพร้อมกับการเรียนการสอนให้เข้ากับบริบทของชุมชน คือ การบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริงในด้านต่างๆ เช่น สร้างจิตสำนึกรักษ์บ้านเกิด ในการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถดำรงชีวิต ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยความร่วมมือและการขับเคลื่อนของ 4 องค์กรหลักในชุมชน

ไม่มีโรงเรียนวัดในวันนั้น ไม่มีฉันในวันนี้...

การบริหารจัดการ

การจัดการคน ลักษณะ 1.) ครูเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็ก มีใจรักในอาชีพของครู มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ เป็นผู้ที่มีความอดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ ของเด็กเป็นสำคัญ เป็นผู้ที่มีการฝึกฝน พัฒนาตนเองอยู่เสมอ และมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู 2.) นักเรียนเป็นเด็กที่อยู่เขตเทศบาลนาอ้อม มีอายุตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป 3.) คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้ให้ความเห็นชอบและตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา

การได้มา 1.) ครูมาจากการสอบแข่งขันและการโอนย้ายจากหน่วยงานอื่น 2.) นักเรียนมาจากการรับสมัคร 3.) คณะกรรมการสถานศึกษา การคัดเลือกจากตัวแทนผู้ปกครอง การพัฒนา/การหล่อเลี้ยง 1.) ในลักษณะของ ครูจะเป็นการได้รับค่าตอบแทนวิทยฐานะ มีการส่งเสริมให้ไปอบรมศึกษาดูงานและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น 2.) นักเรียนได้รับความรู้อย่างเต็มศักยภาพ และมีสวัสดิการตามนโยบายของคณะผู้บริหาร เช่น ชุดนักเรียน ชุดพละ ชุดพื้นเมือง ผ่ากันเปื้อน ที่นอน อาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) รถรับส่งนักเรียน จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการดำเนินงานกับต่างพื้นที่ที่มีลักษณะการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกัน 3.) การอบรม ศึกษาดูงานพื้นที่อื่นๆ ที่มีลักษณะการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกัน

การจัดการงาน งานเดี่ยว เป็นการดำเนินงานเฉพาะบุคคลหรือกลุ่มที่รับผิดชอบโดยตรง ซึ่งเป็นไปตามบทบาทหน้าที่โดยไม่ได้เชื่อมประสานการทำงานร่วมกับคนอื่น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยแผนการสอน ตามมาตรฐานการเรียนการสอนของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

งานร่วม เป็นการดำเนินงานที่แต่ละบุคคลหรือทีมงานได้ดำเนินงานตามภารกิจของตนเองแต่มีเป้าหมาย ของการทำงานที่เหมือนกัน ได้แก่ 1.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาอ้อม ร่วมกันจัดโครงการและกิจกรรมใน การส่งเสริมสุขภาพของเด็กนักเรียน 2.) คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการที่ปรึกษาโดยคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารกำกับดูแลด้านการศึกษา 3.) ชุมชน วัดโรงเรียน ท้องถิ่น ร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริงของเด็ก เช่น จัดโครงการพาลูก

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ได้แก่ การเลี้ยงไก่ เลี้ยงกบ เลี้ยงปลา ปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษในบริเวณโรงเรียน จัดเวรให้นักเรียนเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบแล้วนำผลผลิตเหล่านั้นมาประกอบเป็นอาหารกลางวันให้นักเรียนรับประทาน ส่วนผลผลิตที่เหลือส่งเสริมให้เด็กนำไปจำหน่ายให้กับผู้ปกครองหรือที่ชุมชนเป็นต้น 4.) หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในตำบลให้การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก เช่น วันเด็กแต่ละหน่วยงานสนับสนุนของรางวัลในการจัดกิจกรรม เป็นต้น

งานเชื่อม เป็นการดำเนินงานที่แต่ละบุคคลหรือทีมงานได้มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน พร้อมทั้งมีการมอบหมายการดำเนินงานตามภารกิจหรือความชำนาญและร่วมกันรับประโยชน์ ได้แก่ ร่วมกับเครือข่ายผู้ปกครองในการเข้าร่วมการประชุมพบปะผู้ปกครองเพื่อรับทราบผลการดำเนินงานของโรงเรียน และร่วมกันวางแผนเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน เพื่อให้เด็กได้มีพัฒนาการและความพร้อมที่สมบูรณ์ในการที่จะรับรู้เรียนรู้ในลำดับต่อไป เช่น การจัดโครงการผู้ปกครองสลับเวรมาทำอาหารกลางวันร่วมกับแม่บ้าน เพื่อให้ได้ทราบถึงการเป็นอยู่ของเด็กในโรงเรียน และช่วยตรวจสอบการทำงานของคณะครูอาจารย์และบุคลากรร่วมกัน การจัดการข้อมูล ลักษณะฐานข้อมูลนักเรียน/ข้อมูลงบประมาณ/ข้อมูลผลประกอบการศึกษาของนักเรียน/แผนการจัดการเรียนการสอนโดยได้มาจากการเก็บรวบรวมของสถานศึกษา และประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน และมีการนำไปใช้โดยใช้ในการประชุมชี้แจงต่อคณะกรรมการสถานศึกษาใช้เป็นฐานข้อมูลทั้ง 3 ด้านในปีต่อไป และใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในระดับต่อไป

การจัดการทรัพยากร สถานที่ตั้ง โรงเรียนเทศบาลนาอ้อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กนักเรียนในเขตเทศบาลตำบลนาอ้อ แหล่งประโยชน์ 1) อาคารอเนกประสงค์ใช้เป็นสถานที่ในการพบปะผู้ปกครอง จัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน และเป็นสถานที่ในการบรรยายให้ความรู้กับคณะศึกษาดูงานของ 2.) วัสดุอุปกรณ์ โต๊ะ เก้าอี้ เต้นท์ เทศบาลตำบลนาอ้อใช้ประโยชน์ในการประชุมพบปะผู้ปกครอง และบรรยายให้ความรู้กับคณะศึกษาดูงาน 3) หอกระจายข่าวเทศบาลตำบลนาอ้อใช้ในการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร และกิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้แก่ชุมชนและผู้ปกครองรับรู้ รับทราบ 4) ลานวัฒนธรรมเป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ของเด็ก 5) ห้องโสตทัศนูปกรณ์และวัดธรรมวราลังการใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเด็ก 6) สนามกีฬาหน้าเทศบาลตำบลนาอ้อและลานกีฬาวัดธรรมวราลังการใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพร่างกายของเด็ก ทุนทรัพยากร ชุมชนมีทรัพยากรและทุนทางสังคมที่หลากหลาย ได้แก่ ทุนคน ทุนทรัพยากรทางธรรมชาติ และทุนงบประมาณ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ทุนคน ได้แก่ ครู อาจารย์ เป็นผู้มีบทบาทในการเป็นผู้สนับสนุน ส่งเสริม พัฒนา และเป็นผู้นำด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของเด็กนักเรียนเพื่อให้มีพัฒนาการตามช่วงอายุให้พร้อมต่อการเรียนรู้ในระดับต่อไป และผู้ปกครอง เป็นผู้มีบทบาทในการหนุนเสริมการทำงานของคุณยเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนมีทุนทางธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน คือ มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสามารถนำมาบูรณาการในการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กนักเรียนรับรู้ เรียนรู้ทางด้านวิชาการไปพร้อมๆ กับประสบการณ์ชีวิตจริงที่มาจาก

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา

นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

บริบทของชุมชน ทุณงบประมาณ ได้จากการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ และการสมทบของผู้ปกครอง โดยงบประมาณที่ได้มาทั้งหมดนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน

รูปธรรมและผลที่เกิด

ผลผลิต จากผลผลิตของกลุ่มศูนย์บูรณาการท้องถิ่นศึกษาได้มีผลต่อการผลิต โดยมีโรงเรียนเทศบาลนาอ้อ ซึ่งสามารถทำให้เด็กใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ห่างไกลจากอบายมุข และมีการจัดตั้งให้มีวงดนตรีพื้นบ้าน ประยุกต์ประจำโรงเรียน ได้แก่ วงโปงลาง วงกลองยาว วงหมอลำ เป็นต้น สามารถทำให้เด็กนักเรียนมีรายได้เสริม ซึ่งช่วยลดค่าใช้จ่าย เพิ่มรายได้ของผู้ปกครอง และมีโครงการการจัดสร้างโรงเรียนเลี้ยงไก่ กบ สุกร และปลา ในโรงเรียน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งสามารถทำให้นักเรียนมีศักยภาพในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยมีลักษณะการวางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแผนท้องถิ่น และยังสามารถสร้างอาสาสมัครเรื่องสร้างเยาวชนเพื่อการพัฒนาทำให้เกิดเป็นยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น/อสม.น้อยและการยกมาตรฐานให้กับนักเรียน โดยให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างโดยมีครูเจ้าของภาษาต่างชาติเข้ามาช่วยสอนเพื่อให้เด็กสามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติในขั้นพื้นฐานได้

ผลลัพธ์ สามารถทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง เปิดโลกทัศน์และสังคมแห่งการเรียนรู้ให้กับเด็ก ก่อให้เกิดทักษะและจุดประกายให้เด็กเกิดความต้องการในการดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสร้างนิสัยรักการเรียนรู้/มีคุณธรรมและจริยธรรม/ปลูกฝังค่านิยมที่ดี/ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม/เกิดจิตสำนึกรักบ้านเกิด/มีจิตสาธารณะ/เกิดความสามัคคีในชุมชน ทำให้เกิดความยั่งยืนของวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถเพิ่มและขยายโอกาสทางการศึกษาโดยมีสถานศึกษาที่มีคุณภาพในชุมชนที่สามารถสร้างให้เด็กนักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีสุขสร้างสุนทรียภาพทางด้านอารมณ์ (EQ) ให้กับเด็กพร้อมที่จะสามารถรับมือกับผลกระทบของประชาคมอาเซียนที่มีผลต่อ 3 เสาหลัก คือด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

การเชื่อมโยงของแหล่งเรียนรู้ศูนย์บูรณาการท้องถิ่นศึกษาซึ่งได้ร่วมทำกิจกรรมและร่วมเป็นสมาชิกในการทำกิจกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับแหล่งอื่นๆ โดยการทำงานของศูนย์บูรณาการท้องถิ่นศึกษาร่วมกับแหล่งเรียนรู้อื่นๆ อาทิ กลุ่มนาอ้อโฮมสเตย์ กลุ่มพ่อคุณแม่ดูแลสุขภาพ การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี และแหล่งเรียนรู้ลานวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งแหล่งเรียนรู้ศูนย์บูรณาการท้องถิ่นศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่นๆ โดยมีลักษณะของการเชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีการเน้นองค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา และเน้นการสร้างความรู้ของผู้เรียนที่มากกว่าการให้เนื้อหาโดยครูเป็นผู้กำหนดลักษณะสำคัญของการสอนแบบบูรณาการระหว่างความรู้ กระบวนการ และการปฏิบัติ การบูรณาการระหว่างวิชาได้อย่างกลมกลืนและเพื่อการบูรณาการให้เกิดความสัมพันธ์กันระหว่างความคิดรวบยอดของวิชาต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

• **ชุมชนแก้ไขปัญหาร่วมกับศูนย์บูรณาการท้องถิ่น**

การผสมผสานความรู้ที่มีอยู่ในธรรมชาติท้องถิ่นให้รวมตัวกัน โดยมี บ้าน วัด โรงเรียน ท้องถิ่นและองค์กร ในชุมชน (บ ว ร + ท) ทำงานและเรียนรู้ไปด้วยกัน โดยเป็นการรวมการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษา ภาคอิสระมารวมกันเพื่อพัฒนาการศึกษา และพัฒนาชุมชนไปพร้อมๆ กัน โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง ดี มีสุข (คนเก่ง คือ เก่งในด้านวิชาการ, คนดี คือ มีคุณธรรม จริยธรรม, คนมีสุข คือ มีความสุขกายสบายใจ) ไปพร้อม การเรียนการสอนให้เข้ากับบริบทของชุมชน คือ การบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริงในด้านต่างๆ เช่น สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด ในการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยความร่วมมือและการขับเคลื่อน ของ 4 องค์กรหลักในชุมชน

• **การบริหารจัดการกองทุน สวัสดิการ สำหรับกิจกรรมสร้างสรรค์**

เทศบาลตำบลนาอ้อได้จัดทำแผนพัฒนาชุมชนในด้านการบริหารจัดการกองทุน สวัสดิการ สำหรับกิจกรรม สร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ดังนี้ 1) การสนับสนุนและจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนประจำตำบล หรือกลุ่มองค์กร ของเด็กและเยาวชนให้มีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนของเด็ก และเยาวชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน 2) ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณให้เด็กและเยาวชนมีเวทีการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ 3) สร้างพื้นที่สร้างสรรค์ ลานกิจกรรม (ลานวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ, พิพิธภัณฑ์ประภัสร์จันทโชติ วัดศรีจันทร์อนุสรณ์วิจารณ์สังฆกิจ, วัดถ้ำผาปู่, ลานกีฬาวัฒนธรรมวราลังการ, โรงเรียนเทศบาลนาอ้อ ฯลฯ)

• **เพิ่มทักษะและสร้างการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน**

เทศบาลตำบลนาอ้อได้จัดทำแผนพัฒนาชุมชน ในการเพิ่มทักษะและสร้างการเรียนรู้ของเด็กและ เยาวชน ดังนี้ 1) กำหนดกฎเกณฑ์ให้ทุกกลุ่มกิจกรรมมีสมาชิกกลุ่มเป็นเด็กและเยาวชนรวมอยู่ในกลุ่มต่างๆ ใน ตำบล 2) สนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยหรือการศึกษาทางเลือกอื่นๆ รวมถึงการจัดระบบการศึกษารูปแบบบูรณาการ สังคม วัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิต และประกอบอาชีพตามบริบทพื้นที่ สำหรับเด็กและ เยาวชนทั้งในและนอกระบบ รวมทั้งเด็กพิเศษ 3) สร้างภาคีเครือข่ายเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ในการเพิ่ม ศักยภาพเด็กและเยาวชนทุกด้าน 4) จัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ท้องถิ่นระดับปฐมวัย, ประถมศึกษา 5) จัดทำแผนที่ ทางเดินยุทธศาสตร์ของเด็กและเยาวชน 6) ร่วมกับหน่วยบริการสุขภาพในการส่งเสริมสุขภาพเด็กตั้งแต่อายุใน ครรภ์จนถึงวัยรุ่น

• **พัฒนาระบบข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนและการนำไปใช้**

เทศบาลตำบลนาอ้อได้มีการจัดทำฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนโดยโปรแกรม Tcnap และนำไปใช้ในการจัดทำ แผนพัฒนาตำบล

• **การกำหนดกฎ กติกาหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น เพื่อเฝ้าระวังปัญหาและปกป้องสิทธิของเด็กและเยาวชน**

มีการร่วมมือกันระหว่างองค์กรภาคประชาชน ท้องที่ ท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐ ในชุมชนจัดตั้ง ศูนย์คลายทุกข์เพื่อยุติความรุนแรงแก่เด็กและครอบครัวรวมถึงสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังความรุนแรงโดยมี ทีมวิชาชีพระดับตำบล (ศูนย์สิทธิธรรมตำบลนาอ้อ)

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

- 1) ใกล้ชุมชนเข้าถึงชุมชน
- 2) ผู้นำมีความน่าเชื่อถือ และเป็นที่ไว้วางใจของชุมชน
- 3) ผลตอบแทนที่เด็กได้รับทั้งในเรื่องของสวัสดิการ (ชุดนักเรียน ชุดพละ เสื้อหม้อฮ่อม ผ้ากันเปื้อน อาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) รถรับส่งนักเรียน หนังสือแบบเรียน) และการศึกษา
- 4) ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลนาอ้อ ในด้านงบประมาณและบุคลากร
- 5) ความร่วมมือของ 4 องค์กรหลัก และผู้ปกครอง
- 6) จัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2551 และหลักสูตรท้องถิ่น
- 7) การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางด้านการศึกษาเข้ามาเป็นสื่อในการเรียนการสอน
- 8) คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการที่ปรึกษา เป็นที่ปรึกษาและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน

ปัญหาและอุปสรรค

อาคารเรียนไม่เพียงพอต่อจำนวนชั้นเรียนและนักเรียนที่มีอัตราเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในทุกๆ ปี สื่อในการเรียนการสอนที่จำกัด และบุคลากรทางการศึกษาไม่เพียงพอ

บุคลากร

นางสมใจ ปิติโส

รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลนาอ้อ
เบอร์โทรศัพท์.085-750-8510, 088-548-5841
ที่อยู่ 111 หมู่ที่ 3 ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42100
Email; loeimanao@gmail.com

ฐานเรียนรู้ที่ 10 ร่วมกำหนด

สร้างพื้นที่สร้างสรรค์ หรือลานกิจกรรมในตำบลและสนับสนุนงบประมาณเพื่อรองรับการจัดกิจกรรมของเด็กและเยาวชน

ตัวอย่างพื้นที่รูปธรรม ประกอบด้วย

10.1 คนสุโขทัยไม่จมน้ำ

ที่ตั้ง : องค์การบริหารส่วนตำบลไกรกลาง อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

10.2 กลุ่มเยาวชนดนตรีสีขาว

ที่ตั้ง : องค์การบริหารส่วนตำบลนันทรี อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

10.1 คนสุโขทัยไม่จมน้ำ

(องค์การบริหารส่วนตำบลโกรกกลาง อำเภอโกกกรลาต จังสุโขทัย)

แนวคิด

ด้วยสภาพพื้นที่ของตำบลโกรกกลางเกิดน้ำท่วม และมีเด็กเสียชีวิตจากการจมน้ำตายทุกปี ในปี 2550 **อาจารย์ณรงค์ ไกรกิจราษฎร์** ได้ทำการสำรวจเด็กนักเรียนในห้องจำนวน 13 คน พบว่ามีเด็กที่ว่ายน้ำเป็นอยู่ 3 คน จึงได้เขียนโครงการเสนอให้กับผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดอนสัก เพื่อขอให้มีการพาเด็กไปเรียนว่ายน้ำที่สถาบันวิทยาลัยพลศึกษา วิทยาเขตสุโขทัย ต่อมากรมควบคุมโรคไม่ติดต่อได้เข้ามาสำรวจในโรงเรียนวัดดอนสัก ก็ได้ทราบถึงปัญหาจึงได้มีการประชุมร่วมจาก เจ้าหน้าที่กรมควบคุมโรคไม่ติดต่อ คณะครูโรงเรียนวัดดอนสัก ผู้ปกครองนักเรียน และอบต.โกรกกลาง เพื่อร่วมกันจัดทำงบประมาณในการสร้างสระว่ายน้ำในพื้นที่ จนได้ข้อสรุป ปัจจุบันสระว่ายน้ำตั้งอยู่ที่ อบต.โกรกกลาง มีเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลและเป็นครูฝึก จำนวน 1 คน

การบริหารจัดการ

การจัดการคนในระยะแรกได้ขอความอนุเคราะห์ครูฝึกว่ายน้ำจากเทศบาลตำบลโกรกกลาง จำนวน 1 คน ต่อมาเจ้าหน้าที่ของ อบต.โกรกกลาง ได้ถูกส่งเข้าอบรมกับกรมควบคุมโรคไม่ติดต่อในด้านการเป็นครูฝึกการว่ายน้ำ เป็นผู้ดูแลแทนในปัจจุบัน

การจัดการงาน มีการจัดตารางการเรียนการสอน และมีการออกกฏกติกาในการลงสระ การจัดการข้อมูล มีการจัดเก็บเป็นแฟ้มประวัติผู้เข้าใช้สระว่ายน้ำ และแฟ้มประวัติพัฒนาการทักษะในการว่ายน้ำของเด็ก การจัดการทรัพยากร วัสดุในการเรียนการสอนได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวิทยาลัยพลศึกษา วิทยาเขตสุโขทัย ครูฝึกและเจ้าหน้าที่ดูแลสระว่ายน้ำ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ในการทำความสะอาดได้รับการสนับสนุนจาก อบต.โกรกกลาง

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

ชุดกิจกรรมที่ 1 การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน เนื่องจาก การแก้ไขปัญหาเด็กจมน้ำตาย และการได้มาของสระว่ายน้ำเกิดจากการให้ความร่วมมือของคนในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ชุดกิจกรรมที่ 5 การกำหนดกฎ กติกา หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อเฝ้าระวังปัญหาและเพื่อปกป้องสิทธิของเด็กและเยาวชน เนื่องจากโรงเรียนและชุมชนได้มีมติให้มีการบรรจุวิชาว่ายน้ำลงไปเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างน้อย 1 วิชา โดยให้มีการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาที่ 1-6 แต่ ชั้นประถมศึกษาที่ 4-6 ต้องว่ายน้ำเป็นทุกคน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

การให้ความร่วมมือของคนในชุมชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และความเข้มแข็งของแกนนำ

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาน้ำไม่เพียงพอ เครื่องกรองน้ำตัน โครงสร้างหลังคาไม่แข็งแรง ขาดเครื่องดูดตะกอน (ปัจจุบันได้รับการแก้ไขแล้ว โดยใช้งบประมาณสนับสนุนจาก อบต.ไทรกลาง)

บุคลากร

นายณรงค์ ไกรกิจราษฎร์

ครูโรงเรียนวัดดอนสัก

เบอร์โทรศัพท์ 081-971-0374

10.2 กลุ่มเยาวชนกนกรีสขาว

(องค์การบริหารส่วนตำบลนกรีส อำเภอเขาสอม จังหวัดตราด)

แนวคิด

เพื่อเป็นการสร้างพื้นที่ให้กับเด็กและเยาวชนได้แสดงความสามารถที่ตัวเองมีอยู่ มาให้ความเพลิดเพลินแก่ประชาชนทั่วไปในหมู่บ้านในวันประชุมหมู่บ้านหรือวันสำคัญอื่นๆ เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ชุมชนเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนที่หลงผิดไปใช้สารเสพติดมาแสดงศักยภาพ และเพื่อให้เด็กและเยาวชนที่หลงผิดใช้สารเสพติดได้ทำสิ่งดีๆ เพื่อตอบแทนสังคม

การบริหารจัดการ

การจัดการคน บุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มคือ เด็กและเยาวชนในพื้นที่บ้านนกรีส หมู่ที่ 1 ซึ่งมีทั้งเด็กที่เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดและเยาวชนที่เคยใช้สารเสพติด ซึ่งได้มาจากการสมัครใจในการเข้าร่วมเป็นสมาชิก โดยกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ ในการแสดงความสามารถแต่ละครั้ง โดยกลุ่มเด็กและเยาวชนก็ได้รับเสียงปรบมือจากผู้ชม ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจ หลังการแสดง นอกจากนี้ในบางงานที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลนกรีสได้เชิญมาร่วมแสดงก็ได้รับค่าตอบแทนเพื่อเป็นทุนการศึกษาต่อไป เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้บางคนก็ได้รับการพิจารณาให้ร่วมเข้าค่ายเด็กและเยาวชนโดยการสนับสนุนของ สสส. เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชน

การจัดการงาน การแก้ไขปัญหา/ความต้องการ สืบเนื่องมาจากกองทุนแม่ของบ้านนกรีส ดำเนินการเรื่องการป้องกันยาเสพติดในหมู่บ้านโดยประชาชน โดยกิจกรรมที่ทำเพื่อเป็นการเสริมสร้างพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความกล้าแสดงออก รวมถึงให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยชุมชนเปิดโอกาสให้มาแสดงศักยภาพ เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่หลงผิดใช้สารเสพติดได้ทำสิ่งต่างๆ เพื่อตอบแทนสังคม โดยมีการนัดกลุ่มเยาวชนที่มีความสามารถในเรื่องดนตรีมาแสดงความสามารถการเล่นดนตรีให้กับผู้เข้าร่วมประชุมหมู่บ้านทุกเดือน และต่อมาทางองค์การบริหารส่วนตำบลนกรีสได้เห็นความสามารถของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ จึงได้เชิญมาแสดงให้กับผู้สูงอายุในกิจกรรมผู้สูงอายุและกิจกรรมต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนกรีส และทางอำเภอบ่อไร่ก็ได้เชิญไปแสดงที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ประโยชน์ที่ได้รับคือเด็กและเยาวชนมีความกล้าแสดงออก

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

เยาวชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะติดสารเสพติดหรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดก็ค่อยๆ ออกจากปัญหาเสพติดไปโดยปริยาย เนื่องจากสังคมและครอบครัวได้ให้โอกาสแก่เยาวชนกลุ่มนี้ และตัวเยาวชนเองก็ให้โอกาสตนเองในการทำความดีเพื่อชุมชนและครอบครัว การบริหารจัดการ ด้านการสื่อสาร มีการประชาสัมพันธ์เรื่องราวดีๆ ของกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ได้ออกไปแสดงในเวทีต่างๆ พร้อมทั้งแสดงให้เห็นความสามารถในตัวเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้และ สะท้อนภาพให้เด็กที่ยังไม่เข้าร่วมกลุ่มเยาวชนดนตรีสีขาว โดยที่เป็นทั้งเด็กกลุ่มเสี่ยงและเด็กที่ยู่เกี่ยวกับยาเสพติดได้เห็น สิ่งดีๆ ที่เด็กกลุ่มเยาวชนดนตรีสีขาวได้กระทำ ให้เด็กเหล่านั้นหันมาเข้าร่วมกลุ่มและร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม และเป็นการลดโอกาสและเวลาที่เด็กและเยาวชนยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งกิจกรรมการแสดงของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้จะเล่นเป็นประจำทุกเดือน คือกิจกรรมประชุมของหมู่บ้าน งานสำคัญของหมู่บ้าน และกิจกรรมของ อบต.นนทรี การสร้างการมีส่วนร่วม นอกจากเด็กและเยาวชนจะได้ชื่อว่า เป็นกลุ่มเยาวชนดนตรีสีขาวบ้านนนทรีแล้ว เด็กๆ ยังเป็นสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินที่ต้องมีการรับรองครัวเรือนทุกเดือน ซึ่งเมื่อเด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ครัวเรือนของพวกเขาและเยาวชนเหล่านั้นก็ได้พิจารณารับรองครัวเรือนเป็นครัวเรือนปลอดยาเสพติด โดยคนในหมู่บ้านให้การยอมรับและนอกจากจะเด็กและเยาวชนกลุ่มนั้นแสดงความสามารถในด้านดนตรีแล้วในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนหรือตำบลเด็กเหล่านั้นก็ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี ซึ่งถ้าไม่มีกองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านนนทรีก็จะมีทางที่เกิดเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนดนตรีสีขาวขึ้นและปัญหาเสพติดในบ้านนนทรี ก็คงยังเป็นปัญหาต่อไปและอาจส่งผลกระทบต่อสังคมเพิ่มขึ้นด้วย การที่กลุ่มเยาวชนดนตรีสีขาวนี้ ประสบความสำเร็จเกิดขึ้นจากสังคมชุมชนให้โอกาสเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ และทางองค์การบริหารส่วนตำบลนนทรีก็เห็นความสำคัญ และให้โอกาสไปแสดงความสามารถอยู่เรื่อยๆ พร้อมทั้งให้งบประมาณในด้านการสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรี เพื่อให้มีการแสดงที่หลากหลายขึ้น การจัดการข้อมูล มีการจัดทำข้อมูลสมาชิกกลุ่ม และองค์ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมหรือความชื่นชมจากการแสดงในแต่ละครั้ง ซึ่งมีการจัดทำขึ้นเพื่อให้ทราบว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ ได้แสดงความสามารถที่ใดบ้าง และเข้าร่วมช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างไรบ้าง เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการเผยแพร่และชี้แจงในที่ประชุมประจำเดือนในแต่ละครั้ง การจัดการทรัพยากร มีอาคารสถานที่กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านนนทรีเป็นศูนย์รวมในการซ้อมดนตรีในแต่ละครั้ง ซึ่งเครื่องดนตรีบางชนิดก็ได้รับสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลนนทรีซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนได้มีเครื่องดนตรีไว้เล่นที่หลากหลายขึ้น

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

เด็กและเยาวชนห่างไกลจากปัญหาเสพติดและไม่ยุ่งเกี่ยวกับปัญหาเสพติด ทำให้เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ได้แสดงความสามารถจนเป็นที่เข้าตาของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งได้พบเห็นและบอกต่อจนทำให้เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้มีโอกาสไปแสดงความสามารถในพื้นที่ต่างจังหวัดและในงานสำคัญระดับประเทศ และทำให้ปัญหาเสพติดในหมู่บ้านนนทรีเริ่มลดน้อยลง รวมถึงทำให้ปัญหาอาชญากรรมและปัญหาทางสังคมที่เป็นผลพวงมาจากปัญหาเสพติดก็ไม่เกิดขึ้นในหมู่บ้านนนทรี

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

มีการเชื่อมโยงในเมนูที่ 1 คือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน โดยจะเห็นว่าชุมชนให้โอกาสและร่วมค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาสาเหตุในกลุ่มเด็กและเยาวชนโดยใช้ดนตรีเป็นตัวช่วย และ**มีการเชื่อมโยงกับเมนูที่ 3** คือ เพิ่มทักษะและสร้างการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนโดยมีการส่งเด็กและเยาวชนเข้าค่ายเพื่อเพิ่มพูนความรู้และการอยู่ร่วมกันในสังคม ตลอดจนเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนในด้านการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

การได้รับการกระตุ้น ส่งเสริม ให้โอกาส และมีการสร้างพื้นที่ให้กับเด็กและเยาวชน การค้นหาสิ่งที่เยาวชนมีอยู่ในตัวเองหรือความสนใจในเรื่องดนตรีมาใช้ในการแก้ไขปัญหาและสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ชุมชนให้โอกาสเด็กและเยาวชนในการพิสูจน์ตนเอง ให้การยอมรับเด็กและเยาวชนตลอดจนให้อภัยพวกเขาเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชน ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกล้าที่แสดงความสามารถของตนเองออกมาและมีความกล้าที่จะเผชิญชีวิตอยู่ในสังคมหลังจากที่ผ่านมามีความผิดพลาดไป

ปัญหาอุปสรรค

เด็กและเยาวชนบางคนยังไม่เปิดใจและให้โอกาสตนเอง รวมถึงยังไม่กล้าที่จะแสดงออกกลัวสังคมไม่ยอมรับ และยังขาดงบประมาณในการสร้างสรรค์สิ่งดีๆ เพื่อต่อยอดไปยังชุมชนอื่นในตำบล

บุคลากรกรม

นายเฉลิมชัย แม้นเจริญ

ประธานกลุ่มเยาวชนดนตรีสีขาว

เบอร์โทรศัพท์ 087-734-3171

ฐานเรียนรู้ที่ 11 ร่วมลงแรง

จัดโครงการที่สร้างให้เกิดการเรียนรู้และเพิ่มทักษะชีวิตให้กับเด็กและเยาวชน รวมถึงส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีการประกอบอาชีพตามบริบทพื้นที่

ตัวอย่างพื้นที่รูปธรรม ประกอบด้วย

11.1 เยาวชนยามว่างสร้างอาชีพ

ที่ตั้ง : เทศบาลตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

11.2 บ้านสวนเบเกอรี่

ที่ตั้ง : องค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

11.1 เยาวชนยามว่างสร้างอาชีพ

(เทศบาลตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์)

แนวคิด

การบริหารเวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ควรเรียนรู้ตั้งแต่เด็ก ถ้าเด็กหรือเยาวชนคนใดสามารถบริหารเวลาได้ก็จะเป็นทุนทรัพย์อันมีค่า และทำให้ไม่ใช้เวลาไปกับสิ่งที่ไม่ดี

การบริหารจัดการ

การจัดการคนต้องมีการพัฒนาศักยภาพตามบทบาทหน้าที่ของเยาวชน และควรตรวจสอบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง การจัดการงาน จัดหาเวลาว่างหลังเลิกเรียน และวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เพื่อเข้าไปที่ศูนย์การเรียนรู้ด้านที่ตนเองถนัดนำไปต่อยอดด้วยการลงมือทำจริง การจัดการข้อมูล ได้มองเห็นปัญหาเยาวชนที่มีว่สุ่ม ดิตเกมส์ สุ่มเสี่ยงที่จะยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด จึงดึงเอาเด็กและเยาวชนที่มีเวลาว่างมาร่วมโครงการเพื่อให้ห่างไกลจากอบายมุขที่กล่าวมา การจัดการทรัพยากร มีการแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ดนตรี งานช่าง กีฬา

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

สมาชิกในกลุ่มที่ได้รับการฝึกฝนทักษะด้านต่างๆ ก็สามารถที่จะนำไปใช้ในการทำงาน เกิดการสร้างทักษะในการอาชีพ

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

ชุดกิจกรรมที่ 1 การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน ช่วยแก้ไขเรื่องเวลาว่างจากที่เยาวชนเอาเวลาไปใช้ไม่เกิดประโยชน์ ดิตเกมส์ เล่นการพนัน สุ่มเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด

ชุดกิจกรรมที่ 3 การเรียนรู้และเพิ่มทักษะของเด็กและเยาวชน เป็นการสร้างประสบการณ์ เพิ่มทักษะ ดนตรี งานช่าง กีฬา

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

ประชาชนและผู้นำท้องถิ่นส่งเสริม เน้นแนว และให้คำปรึกษา ทั้งนี้จึงเกิดความร่วมมือร่วมใจซึ่งจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จ

ปัญหาและอุปสรรค

อุปกรณ์ไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณในการสนับสนุนเพื่อออกไปหาประสบการณ์

บุคลากรกรม

นายจักรพงษ์ เจริญสุข

เบอร์โทรศัพท์ 083-489-4739

ที่อยู่ เทศบาลตำบลวังชมภู อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

11.2 กลุ่มบ้านสวนเบเกอรี่

(องค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม)

แนวคิด

แนวคิดในการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตและแปรรูปขนมให้กับเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้สนใจทั่วไป ในชุมชน เพื่อนำความรู้ที่ได้เป็นแนวทางในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และผลิตเพื่อรับประทานเองในครอบครัว มีการส่งเสริมให้ใช้วัตถุดิบในชุมชน ผัก สมุนไพรต่างๆ ในการผลิตและแปรรูปขนมต่างๆ เพื่อให้เกิดการนำใช้ ทรัพยากรในชุมชน เพื่อสร้างคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ และยังทำให้เกิดเงินหมุนเวียนในชุมชน

การจัดการคน มีแกนนำกลุ่ม 9 คน ตามหลักเกณฑ์การพิจารณาของประธานกลุ่ม กำหนดให้มีการประชุมกลุ่มเดือนละครั้งทุกวันที่ 5 ของเดือน เด็กและเยาวชนมาจากผู้สนใจเข้าร่วมการทำงาน ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ โดยสมาชิกยังไม่มีส่วนร่วมในการลงทุนแต่รับค่าจ้างรายวัน เมื่อมีกิจกรรม นอกจากนี้มีการพัฒนา ศักยภาพให้แกนนำสมาชิกสามารถทำหน้าที่วิทยากรได้

การบริหารจัดการ

การจัดการงานเป็นศูนย์ถ่ายทอดความรู้ในด้านอาหาร ขนม และเครื่องดื่มสุขภาพ โดยวิทยากร ประจำกลุ่มทั้งในและนอกสถานที่ รวมถึงมีการวางแผนพัฒนาศูนย์ให้เป็นแหล่งข้อมูลด้านโภชนาการ แนะนำ การทำผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ ให้ความรู้เรื่องแผนการตลาด บัญชีครัวเรือน ให้กับสมาชิกในกลุ่ม ระบบบริหาร การตลาดที่ดี

การจัดการข้อมูล มีการพัฒนาสูตรผลิตภัณฑ์ให้เกิดความหลากหลาย ผ่านการทดลองโดยมีสมาชิกในกลุ่มแนะนำจนได้สูตรอาหารที่แน่นอน มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายของกลุ่ม การบันทึกข้อมูลของกลุ่มและการจัดเตรียมข้อมูลด้านโภชนาการสำหรับใช้ในการเป็นวิทยากร

การจัดการทรัพยากร แกนนำมีการคิดค้นนำทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาประยุกต์กับหลักสูตรการเรียนรู้ เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม ส่วนในเรื่องของงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน เป็นเงินรายได้ซึ่งเป็นงบประมาณ ที่ได้รับการจัดสรรมาในลักษณะของเงินอุดหนุนจากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด โครงการ SME เพื่อการต่อยอด ธุรกิจ และการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

มีสมาชิกเข้าร่วมกลุ่มเพิ่มมากขึ้น สมาชิกในกลุ่มมีความมั่นคง มีการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้เด็ก และเยาวชนวันละ 250 บาทต่อคน มีผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น เกิดผลิตภัณฑ์ที่แตกต่าง และหลากหลาย เกิดความร่วมมือระหว่างสมาชิกในศูนย์การเรียนรู้เพื่อการผลิตกลุ่มบ้านสวนเบเกอรี่ มีกระบวนการทางแนวคิดด้านการสร้างผลิตภัณฑ์ให้เกิดความหลากหลาย แตกต่างจากท้องตลาด

สมาชิกศูนย์การเรียนรู้เพื่อการผลิตกลุ่มบ้านสวนเบเกอรี่ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแผนโครงการในเวทีประชาคมเพื่อแสดงออกถึงความต้องการของตนเองและสมาชิกที่จะร่วมกลุ่มกันแปรรูปผลผลิตในชุมชนให้เป็นสินค้าประจำท้องถิ่นตำบลยายแพ่ง มีแนวคิดนำวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นมาเพิ่มมูลค่าโดยการนำมาแปรรูปในลักษณะอาหารพื้นบ้านประจำถิ่นมีจิตสำนึกรักบ้านเกิดของตนเอง การรวมกลุ่มกันผลิตสินค้าประจำท้องถิ่น ซึ่งเด็กและเยาวชนสามารถนำสินค้าที่ผลิตเข้าสู่ตลาดได้จนเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยม บ่งบอกถึงศักยภาพของเด็กและเยาวชน

ปัญหาอุปสรรค

ต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ทำจากกลุ่มบ้านสวนเบเกอรี่ให้ได้รับมาตรฐาน อย.

บุคลากรกรม

นางสาวนฤมล ทรัพย์สำราญ

วิทยากร

เบอร์โทรศัพท์ 084-024-9797

ที่อยู่ 31 หมู่ 5 ตำบลยายแพ่ง อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

Email; monbakery@gmail.com

ชุดกิจกรรมที่ 4

การพัฒนาระบบข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนและการนำใช้

แนวคิดเมนู

การจัดทำและนำใช้ฐานข้อมูลด้านเด็กและเยาวชน รวมถึงการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลการดำเนินงาน ด้านเด็กและเยาวชนนั้น มีแนวคิดมาจากปรัชญาเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ สนับสนุนเครือข่ายพลเมืองเยาวชนร่วมสร้างวิถีความดี ประกาศ ญ ค่าย “พลเมืองเยาวชน ร่วมสร้างวิถีความดี” เพื่อสนับสนุนเครือข่ายพลเมืองเยาวชนร่วมสร้างวิถีความดี ซึ่งระบุไว้ในประการที่ห้าคือ สมาชิกเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ร่วมกันจัดทำระบบข้อมูลตำบลที่เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้นำที่มีประสบการณ์ชีวิตอันมีคุณค่าในการเรียนรู้และสืบสาน ซึ่งการจัดทำฐานข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนจะช่วยให้ชุมชนมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในชุมชน

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะ:เด็กและเยาวชน**

ของตนเอง เพื่อนำใช้สำหรับการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การพัฒนาทักษะ กิจกรรมสร้างสรรค์ ความต้องการของเด็กและเยาวชน รวมถึงทำให้ทราบสถานการณ์ปัญหาด้านเด็กและเยาวชนในชุมชน สามารถที่จะเข้าไปจัดการปัญหาต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้เมื่อมีการจัดทำฐานข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนแล้วนั้น ช่องทางการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ข้อมูลการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน ก็นับเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ เพราะนอกจากจะใช้เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนในชุมชนแล้ว ยังสามารถใช้เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ทั้งที่เป็นกิจกรรมหลักของเด็กและเยาวชน และกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งยังใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารระหว่างเด็กกับเด็กและเด็กกับผู้ใหญ่ เพื่อใช้เป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งภายใต้ชุดกิจกรรมที่ 4 ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 2 ฐาน ดังนี้

ฐานเรียนรู้ที่ 12 จัดทำและนำใช้ฐานข้อมูลด้านเด็กและเยาวชน

ฐานเรียนรู้ที่ 13 การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน

ฐานเรียนรู้ที่ 12 จัดทำและนำใช้ฐานข้อมูลด้านเด็กและเยาวชน

การจัดทำฐานข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนจะช่วยให้ชุมชนมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในชุมชนของตนเอง เพื่อนำใช้สำหรับการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การพัฒนาทักษะ กิจกรรมสร้างสรรค์ ความต้องการของเด็กและเยาวชน รวมถึงการประเมินผลและรายงานสถานการณ์ ปัญหา และคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน ทำให้ทราบสถานการณ์ปัญหาและสามารถที่จะเข้าไปจัดการปัญหาต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างพื้นที่รูปธรรม ประกอบด้วย

12.1 สภาเด็กและเยาวชนตำบลสมอโคน

ที่ตั้ง : องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

12.2 To be number one

ที่ตั้ง : องค์การบริหารส่วนตำบลกระจาย อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร

**การพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

12.1 สภาเด็กและเยาวชนตำบลสมอโค่น

(องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโค่น อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก)

แนวคิด

เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อดำเนินการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนด้านมีความคิดที่เป็นจิตอาสาสามารถช่วยเหลืองานภายในชุมชนได้ รวมถึงเป็นการเพิ่มศักยภาพด้วยการฝึกทักษะชีวิตในภาวะเหตุการณ์ในปัจจุบัน และจากข้อมูลที่จัดเก็บสามารถชี้ให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนมีความคิดเห็นเช่นไร มีความถนัด ความชอบ แนวคิด การศึกษาและความต้องการของเด็กสามารถแบ่งกลุ่มเป้าหมายและปริมาณที่จะดำเนินกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาได้ง่ายขึ้น

การบริหารจัดการ

การจัดการคน จากนโยบายผู้บริหารท้องถิ่นและ พรบ.สภาเด็ก จึงจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนขึ้นครั้งแรก เมื่อปี 2550 เริ่มจากการคัดเลือกเด็กๆ ในแต่ละหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คน เพื่อทำการประชุมแต่งตั้งสภาเด็กโดยมีการคัดเลือกประธานสภาเด็กและคณะทำงานโดยมีวาระการทำงาน 2 ปี หลังจากนั้นได้มีการประกาศรับสมัครเด็กและเยาวชน โดยครั้งนี้เด็กและเยาวชนได้สมัครเองโดยสมัครใจ องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกเด็กและเยาวชน มีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประธาน และคณะกรรมการประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้แทน กศน.ประจำตำบล กำนันผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกท่าน

การจัดการงาน โดยสภาเด็กและเยาวชนตำบลได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารสภาเด็กขึ้น มีเจ้าหน้าที่ในส่วนสวัสดิการสังคมเป็นที่เลี้ยงคอยกักับดูแล ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลได้แต่งตั้งคณะที่ปรึกษาเด็กและเยาวชนขึ้น หนึ่งคณะประกอบด้วย นายกฯ ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ จำนวน 3 ท่าน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่จำนวน 1 ท่าน ผู้แทน กศน. จำนวน 1 ท่าน และพนักงานเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 4 ท่าน มีการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบในการจัดทำข้อบัญญัติตำบล ซึ่งมีแนวทางในการปฏิบัติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนา คือ ปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในเด็กและเยาวชน ส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนด้านมีความคิดที่เป็นจิตอาสามากขึ้น การเพิ่มศักยภาพด้วยการฝึกทักษะชีวิตในภาวะการณ์ปัจจุบัน การฟื้นฟูสังคมหลังภัยพิบัติ ส่งเสริมการมีอาชีพและสร้างรายได้ และส่งเสริมการออม

การจัดการข้อมูล จัดทำบัญชีข้อมูลเด็กและเยาวชนตามกลุ่มอายุโดยได้รับการสนับสนุนข้อมูลจากบัญชีรายชื่อจากนายทะเบียนอำเภอและข้อมูลการให้บริการด้านสุขภาพจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อายุตั้งแต่ 0-25 ปี แยกเป็นชายและหญิง มีการรับสมัครและจัดทำทะเบียนประวัติของสมาชิกที่ประสงค์จะเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมที่สภาเด็กและเยาวชนจัดขึ้น จัดเวทีให้เด็กและเยาวชนได้แสดงความคิดเห็นและนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้บริหารท้องถิ่น

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

การจัดการทรัพยากร จากข้อมูลที่จัดเก็บสามารถชี้ให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนมีความคิดเห็นเช่นไร มีความถนัด ความชอบ แนวคิด การศึกษา และความต้องการของเด็กทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถแบ่งกลุ่มเป้าหมายและปริมาณที่จะดำเนินกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาได้ง่ายขึ้น

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

มีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนอาสาพัฒนาตำบลสมอโคนขึ้น มีการจัดตั้งค่ายมวยเพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปะมวยไทยขึ้น ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้ต่อตนเอง ได้รับทราบข้อมูลที่ต้องการของสภาวะแวดล้อมของตนเองรวมถึงสามารถนำเอาศักยภาพของข้อมูลมาใช้ได้อย่างถูกต้องตรงกับความต้องการ ผลลัพธ์ที่ได้ต่อครอบครัว ทำให้ครอบครัวสามารถเข้าถึงข้อมูลของเด็กและเยาวชน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เคารพเหตุผล ให้คำปรึกษา และช่วยกันแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง ผลลัพธ์ที่ได้ต่อชุมชน เกิดความเข้มแข็งภายในชุมชนจากฐานข้อมูลที่จัดเก็บไว้ และนำมาพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนได้อย่างมีคุณภาพรวมถึงส่งเสริมให้เด็กได้แสดงผลงานและศักยภาพในการร่วมกันพัฒนาชุมชน

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชนเองและของสังคมส่วนรวม ส่งเสริมทักษะในการใช้ชีวิตในสถานการณ์ปัจจุบัน และการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีระเบียบวินัย ด้วยการสร้างข้อตกลงร่วมกันแล้วนำมาปฏิบัติร่วมกัน และสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชนในเรื่องความสำคัญของข้อมูล

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

การสร้างความเป็นกันเองระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก ให้ความจริงใจรับฟังอย่างมีเหตุผล ทำตัวให้เป็นเพื่อนมากกว่าที่จะเป็นผู้ปกครอง ซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนเปิดใจที่จะบอกกับผู้ใหญ่อย่างเปิดเผย เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่และส่งเสริมอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน

ปัญหาอุปสรรค

เวลา คือปัญหาในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ กับเด็กและเยาวชน เพราะส่วนใหญ่ต้องใช้เวลากับการศึกษาดังนั้นการดำเนินกิจกรรมกับเด็กควรกำหนดในระยะเวลาที่เด็กพร้อมและสามารถปฏิบัติภารกิจนั้นๆ ได้โดยไม่ทำให้เสียเวลาของการศึกษาเล่าเรียน

บุคลากร

นายธัญวิสิษฐ เรือนปัญญา

เบอร์โทรศัพท์ 081-786-8020

Email: khadchock@hotmail.com

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

12.2 ชมรม TO BE NUMBER ONE

(องค์การบริหารส่วนตำบลกระจ่าย อำเภอป่าทิว จังหวัดยโสธร)

แนวคิด

ชมรม TO BE NUMBER ONE ได้ก่อตั้งเมื่อปี 2546 เป็นชมรมที่มีพัฒนาการมาจากกลุ่มเยาวชนบ้านกระจ่ายที่ตั้งขึ้นปี 2534 ขณะนั้นมีจุดประสงค์เพื่อให้เยาวชนได้รวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อความสามัคคีและเล่นกีฬาเกิดจากแนวคิดของรุ่นพี่ 4 – 5 คน ได้มีการทำกิจกรรมเกี่ยวกับเยาวชนมาอย่างต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปี 2546 ในยุคของการเปลี่ยนแปลงยุคโลกาภิวัตน์ สังคม การเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการรับสื่อข่าวสารรวดเร็ว เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นกับวิถีชีวิตของเยาวชนบ้านกระจ่าย มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดขึ้นทุกพื้นที่ในประเทศไทย เป้าหมายของผู้ค้ายาเสพติดก็คือ เยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความอ่อนไหวสามารถชักจูงได้ง่าย จากสถานการณ์ดังกล่าว เยาวชนชุมชนกระจ่ายร่วมกับผู้นำชุมชนซึ่งมีความห่วงใยเยาวชนหลงผิดไปกับยาเสพติดจึงได้น้อมนาเอาโครงการ TO BE NUMBER ONE ที่มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย สิริวัฒนาพรรณวดี เป็นองค์ประธานนำมาก่อตั้งเป็นชมรม TO BE NUMBER ONE ชุมชนกระจ่ายตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา โดยมีหลักเกณฑ์คือ รวบรวมคนดีคนเก่งและคนที่มีอุดมการณ์ที่จะสร้างกิจกรรมดีๆ เพื่อต่อต้านและป้องกันปัญหาเสพติดร่วมกัน ครั้งแรกได้ทั้งหมด 146 คน เป็นชมรมที่ก่อตั้งในชุมชนรับสมาชิกเด็กเยาวชน รวมทั้งประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน อายุ 6-25 ปี ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงสูง เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันภายใต้แนวคิด “ปรับทุกข์ สร้างสุข แก้ปัญหา พัฒนาชีวิต” และจากการสำรวจข้อมูลด้านการสารเสพติด บุหรี่ และสุรา ในประชากร อายุ 10 ปี ขึ้นไป เมื่อปี 2550 ทำให้ชุมชนรู้ปัญหาของเด็กและเยาวชนมากขึ้น จึงได้นำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำโครงการ กิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน เช่น การจัดตั้งศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่น เสิ่นปรับทุกข์ สร้างสุข เยาวชนจิตอาสา การเข้าร่วมงานบุญประเพณีต่างๆ ของเยาวชน การรณรงค์งานศพปลอดเหล้า และกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์กับชุมชน นอกจากนั้นอีกกิจกรรมหนึ่งที่กลุ่มเยาวชนได้ทำคือ การทำวิจัยของกลุ่มเด็กและเยาวชนในเรื่องการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ซึ่งกลุ่มเยาวชนในตำบลได้ร่วมกันทำวิจัย ผลจากการทำวิจัยทำให้เด็กเองรู้ปัญหาเรื่องการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้อย่างไรให้กับตนเองและครอบครัว นอกจากนั้นยังนำเอาข้อมูลที่ได้นำไปจัดทำโครงการอื่นๆอีกเพื่อแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ในชุมชน เช่น การส่งเสริมอาชีพ การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นต้น

การบริหารจัดการ

การจัดการคนหลักเกณฑ์การรับสมัครสมาชิกของชมรม TO BE NUMBER ONE ชุมชนกระจ่ายจะเปิดรับสมัครสมาชิกใหม่ตลอดทั้งปี และจะจัดพิเศษช่วงเทศกาลรับสมัครเยาวชนที่อยู่ในหมู่บ้าน โดยคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นสมาชิก คือ เป็นเยาวชนที่อยู่ทั้งในและนอกสถานศึกษา ประชาชนทั่วไปของบ้านกระจ่ายสมัครใจเข้าร่วมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดและช่วยเหลือชุมชนมีจิตอาสาและ ไม่จำกัดอายุสมาชิก มีสิทธิดังนี้

- 1) สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับชมรม TO BE NUMBER ONE ชุมชนกระจ่ายได้ทุกกรณี
- 2) ผู้สมัครจะได้รับเข็ม TO BE NUMBER ONE ทุกคน
- 3) ผู้ติดยาเสพติดสามารถเข้ารับการรักษาได้ฟรีที่โรงพยาบาลสังกัด

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

กระทรวง จำนวนสมาชิกครั้งแรกได้ทั้งหมด 146 คน และมีสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปี ปัจจุบันมีสมาชิก 1,757 คน ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน ชมรม TO BE NUMBER ONE ชุมชนกระจายมีการเลือกตั้งคณะกรรมการ 2 ชุด แต่ละชุดจะมีอนุกรรมการ 5 ฝ่าย คือ อนุกรรมการฝ่ายกิจกรรมอนุกรรมการฝ่ายรับเรื่องราวร้องทุกข์ ฝ่ายสอดส่องดูแล ฝ่ายจัดหาทุน และฝ่ายประชาสัมพันธ์การจัดการงาน TO BE NUMBER ONE ชุมชนกระจาย ได้ดำเนินกิจกรรมภายใต้ 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การรณรงค์ปลูกจิตสำนึกและสร้างกระแสนิยมที่เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของชมรม TO BE NUMBER ONE ชุมชนกระจาย เช่น ชมรม TO BE NUMBER ONE ประชาคมกิจกรรมงานศพปลอดเหล้าเยาวชน TO BE NUMBER ONE ดำเนินกิจกรรมชวนพ่อเลิกเหล้าเข้าพรรษาร่วมกับเครือข่ายชุมชนทุกหมู่บ้านในตำบลกระจายชมรม TO BE NUMBER ONE ขับเคลื่อนกิจกรรมรณรงค์งานประเพณีปลอดเหล้าปี 2553 –2557 ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนสสข.ตำบลกระจาย เป็นต้น ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตให้แก่เยาวชนศูนย์สหายปรับทุกข์ สร้างสุขสร้างรอยยิ้มบริการให้คำปรึกษาแก่สมาชิกชมรมหรือเยาวชนอื่น ๆ ที่มีปัญหาโดยคณะกรรมการที่ผ่านการอบรมมาให้คำปรึกษาเบื้องต้นกิจกรรมอ่านหนังสือให้น้องฟังพัฒนาอิคิวสำหรับสมาชิกผู้ที่ต้องการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของตนเองชมรม TO BE NUMBER ONE ชุมชนกระจายกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างสุขเป็นการแนะนำให้เข้ากลุ่มกิจกรรมต่างๆของชมรมตามความสนใจของเยาวชน เช่น กลุ่มเล่นดนตรี กลุ่มเล่นกีฬา กลุ่มศิลปะ กลุ่มร้องเพลง เต้นราตีใจ และอื่นๆ เยาวชน TO BE NUMBER ONE เข้าวัดพัฒนาจิตสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลกระจายและสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างและพัฒนาเครือข่าย สร้างเครือข่ายสู่รั้วโรงเรียน คือ กิจกรรมจากบ้านสู่ห้องจากที่สู่น้อง TO BE NUMBER ONE ได้นำเอากิจกรรมของชมรมไปใช้ในโรงเรียน 2 โรงเรียน ที่มีสมาชิกเรียนอยู่ สร้างเครือข่ายสู่รั้วสังคมในตำบลกระจาย คือกิจกรรมพี่สอนน้องการสร้างและพัฒนาเครือข่ายชมรม TO BE NUMBER ONE ในชุมชนของตำบลกระจาย 2 หมู่บ้านการจัดการข้อมูลการนำเอาฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนในตำบลมานำใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชน ได้แก่ ข้อมูลจากสภาเด็กและเยาวชน ข้อมูลศูนย์พัฒนาครอบครัว และข้อมูลด้านอื่นๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม ประเพณี วัฒนธรรม ฯลฯ การจัดการทรัพยากรการดำเนินกิจกรรมต่างๆของชมรม ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลกระจาย กองทุนสุขภาพตำบลกระจาย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกระจาย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ยโสธรสนับสนุนศูนย์เรียนรู้ กองทุนสนับสนุนการวิจัยผู้นำชุมชน หน่วยงานเอกชนในพื้นที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในชมรม และการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

1. มีการรณรงค์ให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติด
2. เกิดศูนย์สหาย TO BE NUMBER ONE ปรับทุกข์สร้างสุขสร้างรอยยิ้ม
3. มีการพัฒนาศักยภาพในการฝึกคิดแก้ปัญหาและพัฒนาอิคิวของเยาวชนด้วยตนเอง โดยกลุ่มศูนย์เรียนรู้ของหมู่บ้านและศูนย์อินเตอร์เน็ตตำบลกระจาย เพื่อให้เยาวชนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

4. ชมรม TO BE NUMBER ONE ชุมชนกระจาย ร่วมมหกรรมการประกวดจังหวัด TO BE NUMBER ONE กลุ่มมาตรฐานต้นแบบระดับเพชรปี 2556

5. ชมรม TO BE NUMBER ONE ชุมชนกระจาย เข้าร่วมประกวดชมรม TO BE NUMBER ONE ดีเด่นระดับประเทศประเภทชุมชน

6. เกิดขยายเครือข่ายไปยังโรงเรียน และชุมชนข้างเคียง

7. เกิดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

1. การได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม จากหน่วยงานต่างๆ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลกระจาย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นตำบลกระจาย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หน่วยงานเอกชน เป็นต้น

2. มีการพัฒนาศักยภาพของชมรมอย่างต่อเนื่องได้แก่การไปศึกษาดูงาน การอบรมพัฒนาความรู้ และทักษะด้านต่างๆ

3. มีการวางแผนการบริหารจัดการที่ดี

4. การได้รับการหนุนเสริมด้านวิชาการต่างๆ จากหน่วยงานของรัฐ

5. มีการประชุมทุกเดือนเพื่อรับทราบปัญหาและหาทางแก้ไข

6. ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของชมรม

บุคลากรกรม

นางธนพร วิไล

นักบริหารงานสาธารณสุข

เบอร์โทรศัพท์ 089-8487951

ที่อยู่ 246 ม.3 ตำบลกระจาย อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร

ฐานเรียนรู้ที่ 13 การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน

การพัฒนาช่องทางการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลการดำเนินงานด้านเด็ก เพื่อใช้เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ทั้งกิจกรรมหลักและกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม และใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ตัวอย่างพื้นที่รูปธรรม ประกอบด้วย

13.1 สภาเด็กและเยาวชนตำบลล้อมแรด

ที่ตั้ง : องค์กรบริหารส่วนตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

13.2 ต้นกล้า ตะนาวศรี

ที่ตั้ง : องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

13.1 สภาเด็กและเยาวชนตำบลล้อมแรด

(องค์การบริหารส่วนตำบลล้อมแรด อำเภอเกิน จังหวัดลำปาง)

แนวคิด

กลุ่มสภาเด็กและเยาวชน เทศบาลตำบลล้อมแรด เป็นแกนนำในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในตำบล โดยวิธีการสนับสนุนให้เยาวชนจัดทำกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ

สภาเด็กและเยาวชนตำบลล้อมแรด ได้ดำเนินงานและจัดกิจกรรมโดยมีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน เป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการทำงานของแหล่งเรียนรู้ ต้องการให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา ร่วมพัฒนาชุมชน และเกิดความรักสามัคคีภายในตำบล นอกจากนี้ประชาชนที่เข้าร่วมและได้รับประโยชน์โดยเด็กและเยาวชนในตำบลล้อมแรด สภาเด็กและเยาวชนตำบลล้อมแรดเกิดความสามัคคีกัน สามารถให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ภายในกลุ่ม และพึ่งพาตนเองได้ในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยมีแกนนำเป็นเยาวชน

การบริหารจัดการ

การจัดการงาน รวมตัวกันทำกิจกรรมโดยใช้สถานที่ คือ บริเวณเทศบาลตำบลล้อมแรด กิจกรรมที่กลุ่มสภาเด็กและเยาวชนทำคือ กิจกรรมตามเทศกาลสำคัญต่างๆ ที่ชุมชนในเทศบาลทำกันเป็นประจำ เช่น ประเพณีลอยกระทง และประเพณีสำคัญต่างๆ ที่จัดขึ้น ประเภทกิจกรรม ได้แก่ ด้านกีฬา ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ด้านการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ชุมชน และสังคม ด้านจิตอาสา การบำเพ็ญประโยชน์ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีการดำเนินกิจกรรม ดังนี้ มีการประชุมร่วมกันและทำงานโดยผ่านความเห็นชอบจากคณะบริหารหรือสมาชิกกลุ่ม มีการทำงานเป็นกลุ่ม แบ่งบทบาทหน้าที่/ความรับผิดชอบของสมาชิกกลุ่มในการดำเนินกิจกรรม มีคณะบริหารหรือสมาชิกกลุ่มเข้าร่วมดำเนินการและร่วมกิจกรรม มีความต่อเนื่องและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน สังคม

การจัดการข้อมูล มีการจัดทำฐานข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่ เพื่อประโยชน์ การนำมาวิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน สภาเด็กจัดทำข้อมูลด้านเด็กและเยาวชน เช่น จำนวนเพศ การศึกษา รายได้ ปัจจัยความสำเร็จ จุดเด่นจุดด้อย หรือการจัดทำสถานการณ์ด้านยาเสพติด ปัญหาตั้งครรภก่อนวัยอันควร

การจัดการทรัพยากร เด็กและเยาวชนเกิดการรวมตัวเพื่อทำกิจกรรมเพื่อสังคม โดยมีเทศบาลตำบลล้อมแรดให้การสนับสนุนในการทำกิจกรรมของกลุ่มสภาเด็ก กลุ่มสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลล้อมแรด มีการบริหารจัดการด้วยตัวเองในกิจกรรมต่างๆ เด็กสามารถออกแบบทางความคิดได้อย่างอิสระเต็มที่ จึงทำให้สมาชิกในกลุ่มมีความสุขในการทำกิจกรรมกับกลุ่ม เด็กและเยาวชนมีจิตอาสาที่จะเข้าร่วมประเพณีต่างๆ ของชุมชน และให้การช่วยเหลือต่างๆ กับเทศบาล

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

กลุ่มได้ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมในงานประเพณีต่างๆ ของชุมชน กลุ่มสภาเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับชุมชน เช่น การทำขบวนกระทงในประเพณีลอยกระทงเทศบาลตำบลล้อมแรด เยาวชนในตำบลมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและการทำกิจกรรมต่างๆ กับชุมชน ปัญหาด้านเด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไขและเป็นภูมิคุ้มกันสำหรับเด็กและเยาวชน ได้มีโอกาสฝึกฝนคุณลักษณะภาวะการเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม ทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

ชุดกิจกรรมที่ 4 การพัฒนาระบบข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนในการนำใช้ มีการนำข้อมูลที่กลุ่มสภาเด็กและเยาวชนจัดทำข้อมูลเด็กและเยาวชนในพื้นที่เทศบาลตำบลล้อมแรดมาใช้ในการแก้ไขปัญหา โดยใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของเด็กและเยาวชน รวมไปถึงการวางแผนกิจกรรมต่างๆ กับชุมชน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

การรวมกลุ่มของเยาวชนโดยมีภาครัฐให้การสนับสนุน มีพื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม และมีการสนับสนุนทางงบประมาณเพื่อใช้จ่ายในการทำงาน

ปัญหาอุปสรรค

สภาเด็กและเยาวชนไม่มีห้องสำหรับทำกิจกรรมกลุ่มหรือใช้ประชุม จึงไม่มีที่ทำการหรือห้องทำงานที่แน่นอน มีเพียงลานทำกิจกรรมในที่ทำการเทศบาลตำบลล้อมแรดเป็นจุดรวมตัวในการทำกิจกรรมต่างๆ หรือการจัดเก็บอุปกรณ์ของกลุ่ม

บุคลากร

นางมาลีวรรณ กองอยู่

นักวิชาการการศึกษา

ที่อยู่ เทศบาลตำบลล้อมแรด อ.เถิน จ.ลำปาง

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

13.2 ถักกล้า ตะนาวศรี

(องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี)

แนวคิด

นายบุญส่ง ใจชื่น ผู้นำกลุ่มต้นกล้าตะนาวศรี เมื่อสมัยวัยรุ่นเป็นคนรักความสนุกสนาน ชอบทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ อยากเข้าไปท่องเที่ยวในป่า อยากเป็นนักอนุรักษ์ธรรมชาติ ได้มีแนวคิดริเริ่มกับเพื่อนๆ อยากทำประโยชน์ให้กับชุมชน โดยมีเป้าหมายให้เด็กและเยาวชนได้มีกิจกรรมที่มีประโยชน์ที่ทำในยามว่าง และเห็นว่าเรื่องของยาเสพติดมีการระบาดเพิ่มขึ้น จึงได้ชักชวนให้เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมห่างไกลยาเสพติด โดยได้จัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นให้เด็กและเยาวชนได้ร่วมกันทำโดยมุ่งเน้น การอนุรักษ์ธรรมชาติให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

การบริหารจัดการ

การจัดการข้อมูล นายบุญส่ง ใจชื่น ได้จัดตั้งกลุ่มการอนุรักษ์ธรรมชาติและปลูกป่าเพื่ออนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร การจัดการทรัพยากร ได้มีกิจกรรมพาเด็กและเยาวชนร่วมปลูกป่า และร่วมทำฝายชะลอน้ำในโครงการเพื่ออนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

มีเด็กและเยาวชนในพื้นที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น การสร้างฝายชะลอน้ำ การปลูกกล้วยไม้ป่า การสร้างสิ่งประดิษฐ์จากเมล็ดไม้ป่า และยังเกิดกลุ่มเครือข่ายในการทำกิจกรรมกับเยาวชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง คือ กลุ่มกระต่ายในดวงจันทร์ ทำกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การจัดค่ายอบรมอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นต้น

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

ชุดกิจกรรมที่ 1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน โดยมีการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมของชุมชน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

ทำให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในชุมชน ได้รู้จักแก้ไขปัญหาของชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนและชุมชนได้

ปัญหาอุปสรรค

ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจและร่วมมือในการทำกิจกรรม

บุคลากร

นายบุญส่ง ใจชื่น

ประธานกลุ่มต้นกล้าตะนาวศรี

เบอร์โทรศัพท์ 087-171-2198

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ชุดกิจกรรมที่ 5

การกำหนดกฎ กติกา หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อเฝ้าระวังปัญหา และปกป้องสิทธิของเด็กและเยาวชน

แนวคิดเมนู

การจัดการตนเองของท้องถิ่น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมุ่งเน้นการจัดปัญหาในชุมชนในทุกด้าน เช่น ด้านเด็กและเยาวชน ปัญหาด้านยาเสพติด การทะเลาะวิวาท การมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในเด็กและเยาวชน และยังมีส่งผลกระทบต่อในด้านอื่นๆ ตามมาอีกด้วย ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ด้านสุขภาพทางกาย สุขภาพใจ โดยปัญหาที่พบเหล่านี้ จะมีการป้องกันเพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดกับชุมชน ท้องถิ่นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน ในการบริหารจัดการแบบบูรณาการ โดยชุมชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร ข้าราชการ องค์กร เครือข่าย มีการร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหาโดยมีกระบวนการในการทำงานผ่าน “ธรรมนูญสุขภาพ” ซึ่งมีการกำหนดข้อตกลงในการอยู่อาศัยร่วมกัน เพื่อสะดวกในการดูแล ต้องสนองความต้องการได้อย่างทั่วถึง และตรงกับความต้องการของแต่ละชุมชนด้วย

เด็กและเยาวชนจึงมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูล นำเสนอข้อมูล เพื่อนำข้อมูลนั้น ออกมาในรูปแบบของแผนชุมชน “แผนสุขภาพชุมชน” เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางในการดูแลด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น โรคภัยไข้เจ็บ โรคติดต่อในเด็ก อุบัติเหตุ โดยมี “ศูนย์ อปพร. 24 ชม.” ในการป้องกันภัยและเข้าช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนและประชาชนทุกกลุ่มในท้องถิ่นดีขึ้น และตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีระเบียบการปฏิบัติร่วมกันและอยู่ด้วยความคิดเห็นที่มีการตกลงแล้ว ซึ่งภายใต้ชุดกิจกรรมที่ 5 ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 2 ฐานเรียนรู้ ดังนี้

ฐานเรียนรู้ที่ 14 ออกกฎ กติกาชุมชน หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นว่าด้วยการเฝ้าระวัง
ปัญหาและปกป้องสิทธิของเด็กและเยาวชน

ฐานเรียนรู้ที่ 15 จัดระเบียบชุมชนให้ปลอดภัยต่อการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชน

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ฐานเรียนรู้ที่ 14 ออกกฎ กติกาชุมชน หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นว่าด้วยการเฝ้าระวังปัญหา และปกป้องสิทธิของเด็กและเยาวชน

การออกกฎ กติกาชุมชน หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นว่าด้วยการเฝ้าระวังปัญหาและปกป้องสิทธิของเด็กและเยาวชน เช่น ยาเสพติด อบายมุข การทะเลาะวิวาท การมั่วสุม ท้องไม่พร้อม เป็นต้น โดยเด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือออกกฎ กติกาดังกล่าว

ตัวอย่างพื้นที่รูปธรรม ประกอบด้วย

14.1 ธรรมนูญสุขภาพ

ที่ตั้ง : องค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

14.2 แผนสุขภาพชุมชน

ที่ตั้ง : องค์การบริหารส่วนตำบลจันทิมา อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร

14.1 ธรรมนูญสุขภาพ

(องค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์)

แนวคิด

เกิดจากแนวคิดของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก ที่มองเห็นการกำหนดนโยบายสาธารณะในการบริหารงานของตำบล ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนมากนัก เพราะประสบการณ์ในการเป็นนายกมาหลายสมัยจึงทำให้เห็นว่า การกำหนดนโยบายนั้น ต้องมาจากความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ตำบลของตนเองจึงจะสามารถดำเนินงานได้อย่างตรงกับความต้องการของประชาชน โดยกำหนดให้ทุกภาคส่วนในตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา ร่วมกันหาแนวทางแก้ไข” เชื่อมร้อยการทำงานทุนทางสังคมทั้งหมดในพื้นที่ บูรณาการการทำงานโดยใช้ปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นตัวตั้งในการทำงาน โดยมีเป้าหมายคือ การสร้างการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นให้กับประชาชนทั้งด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ผลกระทบที่ปรากฏให้เป็นรูปธรรม โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลเบื้องต้น เริ่มต้นนั้นได้ใช้แบบสอบถามจากองค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็กจัดทำแบบการเก็บข้อมูล ได้มีการให้เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดเก็บสำรวจข้อมูลทุกปีเพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนให้มากขึ้น ซึ่งมีมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล แต่ต่อมาได้นำกระบวนการวิจัยชุมชน (Re-Recap) มาใช้และการใช้เวทีประชาคมของแต่ละหมู่บ้าน เดือนละ 1 ครั้ง ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย 1) เด็กและเยาวชน 2) วัยทำงาน 3) ผู้สูงอายุ และได้้นำข้อเสนอที่ได้รับนั้น มาร่วมคิดวิเคราะห์กับผู้นำชุมชนในการจัดการทำแผนชุมชน โดยจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนของข้อเสนอ ซึ่งมีองค์กรต่างๆ เข้ามาร่วมสนับสนุนในการทำกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก เช่น โรงเรียนในสังกัดจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ถึงองค์ความรู้ในชุมชนของตนเอง ศูนย์ 3 วัยเข้าร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมของเด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุ

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

การบริหารจัดการ

การจัดการคน ใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ องค์กรเครือข่าย ในการเสนอความคิดเห็น โดยใช้หลักว่า ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับฟังความคิดเห็น เพื่อตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริงของชุมชนนั้น โดยการให้มีการลงพื้นที่ในการสำรวจข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นทุกเดือน เพื่อสรุปออกมาว่า ความต้องการคืออะไร

การจัดการงาน เมื่อกระบวนการรับฟังความคิดเห็นแล้ว จัดลำดับความสำคัญ เพื่อให้ทราบถึงความเร่งด่วนในการเข้าสู่ประเด็นของการจัดทำงบประมาณ เมื่อได้ปัญหาที่สำคัญหรือความต้องการเร่งด่วน จะเชิญผู้นำชุมชน ประชาชน อาสาสมัคร เข้าร่วมการเขียนแผนชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างมีทิศทางมากขึ้นและตรงกลับความต้องการอย่างแท้จริง

การจัดการข้อมูล ด้านการจัดเก็บข้อมูลโดยให้กลุ่มเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูลตามหมู่บ้าน เพื่อดึงเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการทำงานของท้องถิ่นโดยการจัดการข้อมูลนี้แบ่งออกเป็นประเด็นตามที่ต้องการ เช่น สิ่งแวดล้อม/ขยะ/อากาศ/เรื่องเด็กและเยาวชน/ผู้สูงอายุ/สุขภาพ เมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการแล้ว ก็มีการดำเนินการจัดทำแผนชุมชนให้กับท้องถิ่นของตน จนสามารถจัดทำเป็นธรรมนูญสุขภาพ 4 หมวดใหญ่ 12 หมวดย่อย เป็นต้นแบบในการจัดทำข้อมูลด้านต่างๆ ที่ต้องการของชุมชน

การจัดการทรัพยากร มีการแบ่งงานในการทำงาน โดยให้แต่ละภาคส่วนมีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนประเด็นต่างๆ เช่น โรงเรียนทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเป็นการอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนไว้ให้กับเด็กและเยาวชนในตำบล ด้านสิ่งแวดล้อมมีทีมประชาชนในการกำกับดูแล เพื่อเป็นการรักษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชน

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

มีการร่วมมือในการบริหารงาน การจัดทำโครงการประชาชนยอมรับการทำงานขององค์กรมากขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในรูปแบบการจัดสรรงบประมาณ ประชาชนมีการลดใช้สารเคมี สารเคมีลดน้อยลง โดยการสุ่มตรวจเลือดของเกษตรกร และยังสะท้อนถึงผลการเลือกตั้งของผู้บริหารที่มีประชาชนชอบในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยประชาชนร่วมกันคิด ร่วมทำ และร่วมแก้ไข จนมีบุคคลภายนอกเข้ามาศึกษาดูงานในเรื่องของการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการบริหารงานท้องถิ่น

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

มีการเปิดพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน เยาวชนในการเสนอข้อมูล สะท้อนความต้องการที่แท้จริงของเยาวชน ของประชาชน และยังมีสถานที่สำหรับเด็กและเยาวชนในการแสดงออก เช่น สนามกีฬา ดนตรี รวมถึงยังมีการเพิ่มทักษะของเยาวชนในการอบรมเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นข้อตกลงร่วมกันที่เด็กและเยาวชนไม่เล่นการพนันในงานศพ และจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ยังมีการประกาศรางวัลให้แก่เด็กและเยาวชนในรางวัล “คนดีสร้างสรรค์สังคม”

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะ:เด็กและเยาวชน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

1. มีการทำงานแบบเชิงรุก โดยการเข้าถึงพื้นที่ที่ต้องการรับทราบข้อมูลและปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นๆ
2. มีการรับฟังความเห็นของประชาชนให้เกียรติเท่าเทียมเอื้ออาทร
3. มีการทำงานร่วมกับส่วนกลาง/กับท้องถิ่นเพื่อสร้างเครือข่ายในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
4. ทุกคนในชุมชนมีความร่วมแรง ร่วมใจ และมีความสามัคคี จึงสามารถทำให้งานประสบผลสำเร็จได้

ปัญหาอุปสรรค

1. มีการแบ่งฝ่ายในด้านความเห็นที่คิดต่าง (แก้ไขด้วยการรับฟัง ไม่ปฏิเสธความเห็นที่แตกต่าง มีการรับฟังความคิดเห็นแบบตลกผลึก)
2. ข้อเสนอบางข้อ เสนอความรู้สึกส่วนตัวมากเกินไปและสะท้อนความคิดเห็นในแง่ลบของประชาชน
3. ไม่มีการถอดบทเรียนในด้านอุปสรรค (ควรถอดบทเรียนอุปสรรคด้วยเพื่อการปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป)

บุคลากร

นายสุชาติ น้อยคนตี

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก

เบอร์โทรศัพท์ 081-041-6473

องค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

Email: ninewteera@gmail.com

14.2 แผนสุขภาพชุมชน

(องค์การบริหารส่วนตำบลจันทิมา อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร)

แนวคิด

เกิดจากผู้บริหารมองเห็นถึงประเด็นปัญหาด้านสุขภาพของคนในชุมชน จึงเข้าร่วมกับกองทุน สปสช. แห่งชาติเมื่อปี 2553 เพื่อจะส่งเสริม สนับสนุน ให้ประชาชนเข้าถึงบริการโดยง่ายภายใต้การขับเคลื่อนของกองทุนโดยยึดระเบียบกองทุนในการทำงานเพื่อเพิ่มให้ประชาชนมีขีดความสามารถควบคุมและสร้างศักยภาพของชุมชนแบบองค์รวมในด้านสุขภาพที่เป็นตัวตั้ง มีความสอดคล้องกลมกลืนกับชีวิตความเป็นอยู่

การบริหารจัดการ

การจัดการคน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนแผนสุขภาพการจัดการงาน มีการมอบหมายงานให้ดูแล เช่น นักพัฒนาชุมชนดูแลด้านแผนงานด้านกิจกรรม นักวิชาการเงินดูแลด้านการเงิน และงบประมาณ หัวหน้าสำนักฯ ดูแลด้านการตรวจสอบการประเมิน การจัดการข้อมูลมีการจัดทำแผนสุขภาพของชุมชน มีการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดแผนสุขภาพ การปฏิบัติและแก้ไขปัญหาตามบริบท โดยใช้เวทีประชาคมมีการจำแนกประชากรตามโรค มีทะเบียนผู้ป่วยติดเตียงโรคเรื้อรัง เป็นต้น การจัดการทรัพยากร มีการระดมทุนและทรัพยากรที่จำเป็นในการขับเคลื่อนสุขภาพ

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาพ: เด็กและเยาวชน

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

ประชาชนมีสุขภาพดีขึ้น เช่น ผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้ป่วยติดบ้านติดเตียงลดน้อยลง ประชาชนเข้าถึงการบริการง่ายขึ้น

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ความร่วมมือของภาคีในตำบล งบประมาณ และข้อมูลภายในตำบล

ปัญหาอุปสรรค

การประสานงานขาดความเข้าใจ

บุคลากร

นางสาวชุนทกาญจน์ สมศรีธัญกิจ

นักพัฒนาชุมชน

เบอร์โทรศัพท์ 080-506-9696

อบต.จันทิมา 99 หมู่ 8 ตำบลจันทิมา อำเภอลานกระบือ

จังหวัด กำแพงเพชร 62170

ฐานเรียนรู้ที่ 15 จักรเย็บชุมชนให้ปลอดภัยต่อการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชน

มีการจัดระเบียบชุมชนให้ปลอดภัยและมีการกวดขันการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนในสถานที่เหมาะสม

ตัวอย่างพื้นที่รูปธรรม ประกอบด้วย

15.1 อปพร. 24 ชั่วโมง

ที่ตั้ง : องค์การบริหารส่วนตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

15.2 กลุ่มเยาวชนเบอฮิวา

ที่ตั้ง : องค์การบริหารส่วนตำบลมะนังดาลำ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

15.1 อปพร.24 ชั่วโมง

(องค์การบริหารส่วนตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์)

แนวคิด

นายกและกำนัน เพราะเห็นปัญหาในพื้นที่ตำบล เมื่อเกิดเหตุต่างในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นภัยจากธรรมชาติ ภัยจากมนุษย์และอุบัติเหตุ การช่วยเหลือไม่ทันการทำให้เกิดความสูญเสีย ดังนั้น จึงได้ทำโครงการ อปพร. 24 ชั่วโมง ในปี 2554 เพื่อจะได้ให้ อปพร. เฝ้าระวังรอบรับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นภายในพื้นที่ ทั้งในเรื่องของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การสร้างเยาวชนจิตอาสาช่วยเหลืองาน และการดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของคน

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา

นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ในชุมชนให้ปลอดภัย เพื่อจะได้ช่วยเหลือและประสานได้รวดเร็ว และอาจจะช่วยลดการเกิดอุบัติเหตุ การสูญเสียชีวิตและการเสียชีวิต

การบริหารจัดการ

การจัดการคน ปัจจุบัน อปพร. ที่ศูนย์ อปพร. อบต.ศรีณรงค์มีทั้งหมด 179 คน ทางศูนย์จะมีหนังสือความสมัครใจใครจะประจำศูนย์วิทยุบ้าง ก็ให้ตอบรับและจะประชุมสมาชิก อปพร. ให้ทราบถึงโครงการที่จะทำการจัดการงานที่ศูนย์จะจัด อปพร.วันละ 4 นาย กลางคืน 2 คน กลางวัน 2 คน ให้ครบคนละ 12 ชั่วโมง การจัดการข้อมูล ทางศูนย์ อปพร. จะมีข้อมูลของสมาชิก อปพร. ทุกคน ใครมาปฏิบัติหน้าที่จะมีสมุดบันทึกการเข้าออกและการบันทึกเหตุการณ์ตลอดการปฏิบัติหน้าที่ การจัดการทรัพยากรทางศูนย์ อปพร. จะมีการฝึกทบทวนเพื่อเพิ่มศักยภาพของ อปพร. ให้ อปพร. สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ฝึกกู้ชีพ กู้ภัย ใช้คนให้เหมาะสมกับงาน โดยการเห็นผลงานในการปฏิบัติหน้าที่ และร่วมสร้างเยาวชนจิตอาสาในการดูแลความปลอดภัยของคนในชุมชน

รูปธรรมและผลที่เกิดขึ้น

ผลการปฏิบัติหน้าที่ของ อปพร. ตลอด 24 ชั่วโมงนั้น ทำให้ประชาชนในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงได้ประโยชน์อย่างมาก เพราะเมื่อเกิดเหตุขึ้นภายในตำบล และเมื่อทางศูนย์ได้รับเหตุจะประสานลูกข่ายทางวิทยุที่ลูกข่ายจะประจำอยู่ทุกหมู่บ้าน เข้าทำการช่วยเหลือหากเกินกำลังก็จะประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าทำการช่วยเหลือและสามารถรายงานข้อมูลให้ทางอำเภอและอบต. เมื่อเกิดเหตุทะเลาะวิวาทไม่ว่าจะเป็นวัยรุ่นหรือภายในครัวเรือน ลูกข่ายที่มีอยู่ในชุมชนจะแจ้งเข้าศูนย์ทางศูนย์จะแจ้งลูกข่ายเข้าจัดการพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วสามารถลดความสูญเสียได้อย่างดีเมื่อเกิดอุบัติเหตุในพื้นที่ทุกรูปแบบ สามารถช่วยเหลือและจัดการเหตุนั้นได้อย่างดีเยี่ยม ความช่วยเหลือเบื้องต้นติดต่อประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความประทับใจและความอบอุ่นกับประชาชนในพื้นที่และทั่วไป

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

ปัจจัยความสำเร็จตามโครงการ คือ นายก-กำนัน ร่วมคิดร่วมประสานงาน สมาชิก อบต. มีจิตอาสาประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วม มีการประชุมระดับหมู่บ้าน/ตำบล มีข้อมูลทุกด้านในตำบลทุกภาคส่วนในตำบลมีส่วนร่วมใจ และมีบุคลากรที่มีคุณภาพ

ปัญหาอุปสรรค

ความเห็นต่างแต่ไม่แตกแยก มีการเปลี่ยนตัวนายกทำให้นโยบายอาจจะเปลี่ยน และต้องสร้างบุคคลให้มีจิตอาสามากขึ้น

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

บุคลากรกรม**นายจักรพันธ์ แสงแก้ว**

กำนัน

เบอร์โทรศัพท์ 093-085-4409

ที่อยู่ 68 หมู่ 11 บ้านโคกสนวน ตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี

จังหวัดสุรินทร์ 32190

15.2 กลุ่มเยาวชนเบอยิวา**(องค์การบริหารส่วนตำบลมะนิงดาลำ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี)****แนวคิด**

ศูนย์ประสานงานเด็กและเยาวชนชายแดนใต้ ได้เล็งเห็นว่าเด็กและเยาวชน คือ กำลังสำคัญของการพัฒนาพื้นที่ ดังนั้น จึงมุ่งเน้นการสร้างค่านิยมที่ดีงาม สร้างสำนึกแห่งความรับผิดชอบ กระตุ้นเตือนให้เด็กและเยาวชนตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่พึงกระทำต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนปลูกจิตสำนึกเรื่องจิตสาธารณะ บำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนร่วม ไม่ข้องเกี่ยวอบายมุข คิดและทำอย่างสร้างสรรค์ เพื่อช่วยกันนำชุมชนสู่สังคมสุขภาวะ

หลักคำสอนของอิสลาม ระบุไว้ชัดเจนถึงคุณธรรมและสิ่งที่เด็กและเยาวชนควรยึดถือปฏิบัติ อาทิ การมีจิตสาธารณะ การอุทิศตนเพื่อทำเรื่องดีงาม สร้างสรรค์ ตามวจนะของนบีมุฮัมหมัด (ศ.ล) ความว่า “จงถกฉวยห้าประการแรก ก่อนห้าประการหลัง (จะตามมา) ความหนุ่มสาวของท่าน ก่อนวัยชรา สุขภาพที่ดีของท่าน ก่อนความเจ็บป่วย ฐานะที่ดีของท่าน ก่อนความยากจน การมีเวลาว่างของท่านก่อนที่ท่านจะมึนงายุง การมีชีวิตที่ดีของท่านก่อนความตาย” สิ่งแรกที่ท่านนบีมุฮัมหมัดได้ให้คำเตือน คือ ให้ถกฉวย ความหนุ่มก่อนวัยชรา นี่คือการรับผิดชอบต่ออันดับแรก คนหนุ่มสาวเป็นช่วงชีวิตที่ต้องเป็น “ผู้ให้” มิใช่เป็นเพียง “ผู้รับ”

การบริหารจัดการ

การจัดการคน กลุ่มบุคคลเป้าหมาย ได้แก่ เด็กและเยาวชน และประชาชนในตำบลและหมู่บ้านสมาชิกกลุ่มได้จากการสมัครใจของเยาวชนที่มีความมุ่งมั่นและมีจิตอาสาในการที่จะพัฒนาชุมชนท้องถิ่น การจัดการงานพัฒนาศักยภาพทั้งด้านการเรียนรู้ของผู้นำกลุ่มและกิจกรรมควบคู่กัน สร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในกลุ่มจากการช่วยเหลือกันทำกิจกรรมต่างๆ สนับสนุนพัฒนาประสบการณ์การดำเนินชีวิตแบบสังคมเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีรายได้เสริมจากการทำกิจกรรม

การจัดการข้อมูล ข้อมูลจากแผนแม่บทชุมชนมาสู่การจัดตั้งกลุ่ม ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาดูงาน การจดบันทึก ข้อมูลจากประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของสังคมในท้องถิ่น นำมาบูรณาการให้เข้ากับการดำเนินงานของกลุ่มหลักสูตรและโครงการได้มาจากการประชุมร่วมกันระหว่างผู้นำท้องถิ่นและชุมชน ใช้ในการบริหารจัดการการจัดการทรัพยากรกลุ่มเยาวชนได้ตระหนักถึงการจัดการทรัพยากรในพื้นที่โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เช่น การปลูกป่าทดแทน รมรงค์การปลูกผักสองข้างทาง (รั้วกินได้)

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา**นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะ:เด็กและเยาวชน**

รูปธรรมและผลที่เกิด

องค์ความรู้ที่ปรับประยุกต์จากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การเพาะเห็ดและการแปรรูปเห็ด การเลี้ยงปลาตุ๊ก การทำเฟอร์นิเจอร์ การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ฯลฯ กิจกรรมการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับให้สมาชิกกลุ่มและผู้สนใจเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ กองทุนและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทำกิจกรรมต่างๆของสมาชิก สามารถนำผลผลิตออกมาวางจำหน่ายตามร้านค้า และการจัดนิทรรศการต่างๆ เช่น งานวิชาการของโรงเรียน เยาวชนสามารถฝึกปฏิบัติทักษะชีวิตที่สอดคล้องบนหลัก “อาภิตะห์ และ อีบาตะห์” ตามหลักศาสนาอิสลาม เช่น การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีการเสียสละต่อส่วนรวมมากขึ้นและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข กลุ่มได้ค้นพบคุณค่าและศักยภาพของตนเองสามารถนำใช้ตัดสินใจวางแผนการเรียนในระดับสูงขึ้นและวางแผนการใช้ชีวิต เช่น การตัดสินใจศึกษาต่อในสาขาอาชีพที่ตนถนัด การวางแผนในการประกอบอาชีพเสริม กลุ่มมีส่วนร่วมในการสมทบกองทุนสำหรับน้องๆ ได้ทำกิจกรรมลักษณะนี้ต่อไป กล่าวคือ เมื่อเยาวชนได้มาเรียนรู้แล้ว ยังมีส่วนในการนำผลผลิตไปจำหน่ายในตลาด สร้างรายได้จากผลผลิตเพื่อมาเป็นทุนสำหรับทำกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มรุ่นต่อๆ ไปในอนาคต เยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และตระหนักในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบล อุทิศตนบำเพ็ญประโยชน์ให้สังคมต่อไป มีความภูมิใจและรู้จักคุณค่าของเงินลดปัญหาความไม่สงบสุขในพื้นที่ ทำให้คนในชุมชนมองเห็นศักยภาพของกลุ่มเยาวชนและเข้าใจเยาวชนมากขึ้น ทุกคนอยู่ในชุมชนร่วมกันอย่างมีความสุข และลดปัญหาอบายมุขต่างๆ ในชุมชน

ความเชื่อมโยงกับ 5 เมนูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

ชุดกิจกรรมที่ 1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน ทางชุมชนได้จัดอบรมเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นประจำทุกเดือน โดยนำวิทยากรที่มีประสบการณ์ในพื้นที่เป็นวิทยากรในการให้ความรู้ในการบรรยาย

ชุดกิจกรรมที่ 2 การบริหารจัดการกองทุนและสวัสดิการจัดการสำหรับกิจกรรมสร้างสรรค์ กองทุนสวัสดิการของกลุ่มเยาวชนเป็นกองทุนหลักในการเล็งเห็นความสำคัญในการทำกิจกรรมภายในกลุ่มในด้านต่างๆ เช่น ด้านสุขภาพ ด้านการจัดการกลุ่ม และการทำประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ให้แก่ชุมชน

ชุดกิจกรรมที่ 3 เพิ่มทักษะและสร้างการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนภายในกลุ่มค่อนข้างชัดเจน เช่น สร้างจิตสำนึกที่ดี สร้างงาน สร้างอาชีพ เกิดการบูรณาการภายในกลุ่ม

ชุดกิจกรรมที่ 4 การพัฒนาระบบข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนและการนำใช้ การพัฒนาระบบข้อมูลเด็กและเยาวชนทางกลุ่มได้มีการจัดเก็บข้อมูลสมาชิก โดยการลงทะเบียนสมาชิกเด็กและเยาวชน เพื่อให้สะดวกต่อการบริหารภายในกลุ่ม เช่น การนำตัวแทนเด็กและเยาวชนภายในกลุ่มไปศึกษาหรืออบรมในด้านต่างๆ การนำสมาชิกภายในกลุ่มไปศึกษาดูงานนอกพื้นที่ และการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ชุดกิจกรรมที่ 5 การกำหนดกฎ กติกา หรือข้อบัญญัติท้องถิ่น ระวังปัญหาและปกป้องเพื่อเฝ้าสิทธิของเด็กและเยาวชน ทางชุมชนและบุคคลในท้องถิ่นที่ผู้กำหนดกติกา โดย 4 ฝ่าย ได้แก่ โต๊ะอิหม่าม, ผู้ใหญ่บ้าน, องค์การบริหารส่วนตำบล, ประชาชน โดยร่วมกันกำหนดกฎ กติกาของกลุ่มเบอยิวา เยาวชนจิตอาสา ดังนี้ คือ มีการประชุมกลุ่ม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ทุกๆ วันที่ 1 ของเดือนจะมีกิจกรรมภายในกลุ่ม เช่น ฟังบรรยายธรรม มีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา สมาชิกต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกประเภท มีจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดี มีจิตอาสาช่วยเหลือชุมชน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

เงื่อนไขที่ทำให้กลุ่มเยาวชนเบอยิวา ได้รับการยอมรับและถูกคัดเลือกให้หนึ่งในแหล่งเรียนรู้ระบบการศึกษา วิถีชีวิต และภูมิปัญญาชุมชน ภายใต้โครงการวิถี ศรีทธา ในบัญชาของพระเจ้า “ตำบลสุขภาวะ” องค์การบริหารส่วนตำบลมะนังดาลำ อ.สายบุรี จ.ปัตตานี พอจะสรุปได้ดังนี้ คือ สังคมและชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมให้การสนับสนุนและรู้สึกเป็นเจ้าของ นโยบายของผู้บริหารที่สนับสนุนและเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ได้รับการยอมรับจากชุมชนในตำบล ความชัดเจนและการทำงานที่ต่อเนื่อง ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา ครอบครัวผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ

ปัญหาอุปสรรค

กลุ่มคนบางกลุ่มขาดความเข้าใจในการทำกิจกรรมของกลุ่ม ทำให้ไม่ออกมาให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ในการจัดกิจกรรมของกลุ่มแต่ละครั้ง สมาชิกในกลุ่มจะมาร่วมกิจกรรมค่อนข้างน้อย เนื่องจากการประชาสัมพันธ์หรือการติดต่อประสานงานไม่ทั่วถึง

บุคลากรกรม

นายมหามัติ มะจะ

หัวหน้าโครงการเพิ่มพูนพลังเยาวชนร่วมสร้างสรรค์ชายแดนใต้น่าอยู่
เบอร์โทรศัพท์ 081-095-7296
ที่อยู่ 15 ม.2 ต.มะนังดาลำ อ.สายบุรี จ.ปัตตานี 94110
Email; lovenaj12@gmail.com

นายเปือฮาแสมิง วานี

ประธานแหล่งเรียนรู้เบอยิวา เยาวชนจิตอาสา
เบอร์โทรศัพท์ 085-670-8013
ที่อยู่ 56 ม.2 ต.มะนังดาลำ อ.สายบุรี จ.ปัตตานี 94110

นายอภิชัย ดีอราแม

รองประธานแหล่งเรียนรู้เบอยิวา เยาวชนจิตอาสา
เบอร์โทรศัพท์ 091-316-1491
ที่อยู่ 55 ม.2 ต.มะนังดาลำ อ.สายบุรี จ.ปัตตานี 94110

**คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน**

ผู้เขียน

นางสาวกนกวรรณ แสงเมือง
นายเอกชัย ราชจริต
นางสาวนิตลวจันน์ แสงเมือง
นายศักดิ์สุริยา พัดอ่อนอ้าย

นายศราวุฒิ มากหมาย
นายธีระพงศ์ ยอดแล:
นายธีรศักดิ์ สนแย้ม
นายณัฐพล สีขาว

ผู้ให้ข้อมูล

ชุดกิจกรรมที่ 1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน

นายสมพร โงมขุนทด
นายสมพล ระบุใส:
นายเกรียงไกร ทวีกาญจน์
นายมานะ ภูแส
นายสุริยิน จินจตุ
นายสุเทพ มุชอ

นางสาวเกศรา ดนัยสินทวิ
นายณัฐภัทร คงภักดิ์
นายสุระวุฒิ ยุทธชนะ:
นายวิทวัส ปิ่นวารินทร์
นายอาชือมิง เจ๊ะอุซิง

ชุดกิจกรรมที่ 2 การบริหารจัดการกองทุนและสวัสดิการสำหรับกิจกรรมสร้างสรรค์

อาจารย์สมศักดิ์ อมรสิริพงศ์
นางทองสม เชื้อพงษ์
นางสาววณิชญา จินสำราญ
นางจริยา สาสี

นายชานพงศ์ โทศล
นางสาวดารารัตน์ สุราฤทธิ์
นางสาวยุทธจักร สมสมัย

ชุดกิจกรรมที่ 3 เพิ่มทักษะและสร้างการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

นางสาวรติยากร งานดี
นายสมพร โงมขุนทด
นางสมใจ ปิตุโส
นายเฉลิมชัย แม้นเจริญ
นางสาวนฤมล ทริพย์สำราญ

นายภมร สงเย็น
นายคณิต ช่างเงิน
นายณรงค์ ไกรกิจราษฎร์
นายจักรพงษ์ เจริญสุข

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ชุดกิจกรรมที่ 4 การพัฒนาระบบข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนและการนำใช้

นายธัญวิสิษฐ เรือนปัญญา

นางธนพร วิไล

นางมาสิวรรณ กองอยู่

นายบุญส่ง ใจชื่น

ชุดกิจกรรมที่ 5 การกำหนดกฎ กติกา หรือข้อบัญญัติท้องถิ่น เพื่อเฝ้าระวังปัญหา และปกป้องสิทธิของเด็กและเยาวชน

นายสุชาติ น้อยคนดี

นางสาวชุลนทกาญจน์ สมัครธัญกิจ

นายจักรพันธ์ แสงแก้ว

นายมhamติ มะจ:

นายบือฮาแสมิง วานี

นายอภิชัย ดีอราม

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

บันทึก

Handwriting practice area with multiple horizontal dotted lines for text entry.

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

บันทึก

Handwriting practice area consisting of 20 horizontal lines. Each line is composed of a solid top line, a dashed middle line, and a solid bottom line, all in a light pink color.

คู่มือดำเนินการพัฒนา
 นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

บันทึก

Handwriting practice area with multiple horizontal dotted lines for writing.

คู่มือดำเนินงานการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

บันทึก

Handwriting practice area consisting of 20 horizontal lines. Each line is composed of a solid top line, a dashed middle line, and a solid bottom line, all in a light pink color.

คู่มือดำเนินการพัฒนา
นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน